

Nr 246.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående viss tjänsteförteckningsrevision för försvarsväsendet m. m.; given Stockholms slott den 18 april 1947.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Ernst Wigforss.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 18 april 1947.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, KOCK.

Efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Wigforss, fråga angående viss tjänsteförteckningsrevision för försvarsväsendet m. m. samt anför därvid följande.

Inledning.

I bilaga 2 till årets statsverksproposition har i redogörelsen för det pågående löneregleringsarbetet anmälts, att försvarets tjänsteförteckningssakkunniga i ett den 31 december 1946 avgivet betänkande framlagt förslag rörande revision i vissa delar av de till militära avlöningsreglementet och militära icke-ordinariereglementet hörande tjänsteförteckningarna m. m. (SOU 1946:

94). Avsikten vore att förslagen efter remissbehandling i erforderlig omfattning skulle underställas riksdagens prövning. Jag torde nu få anmäla denna fråga.

Det utredningsarbete, som på sin tid uppdrogs åt 1936 års lönekommitté, skulle enligt meddelade direktiv omfatta bland annat en allsidig realprövning av de civila och militära befattningshavarnas löneställning, innefattande jämväl en inbördes avvägning av lönegradsplaceringarna för olika viktigare befattningshavargrupper. I sistnämnda hänseende avsåg uppdraget sålunda frågan om revision av vederbörande tjänsteförteckningar. Sedermera befanns det emellertid lämpligt att endast i begränsad utsträckning överarbeta avlöningsreglementenas tjänsteförteckningar i omedelbar anslutning till revisionen av själva reglementena och låta arbetet med tjänsteförteckningsrevisionen i övrigt utföras av särskilda sakkunniga. Tjänsteförteckningen till civila avlöningsreglementet har efter reglementets antagande undergått granskning genom särskilda sakkunnigberedningar, och resultatet av granskningen har med vissa undantag varit föremål för statsmakternas prövning.

Vad angår tjänsteförteckningarna inom försvaret, innefattade 1936 års lönekommittés förslag till militärt avlöningsreglemente beträffande de militära personalgrupperna såväl en generell ny reglering av lönenivån som — med undantag för vissa högre befattningar — en granskning av lönegradsplaceringen. Vad åter angår civilmilitära och civila befattningar, innebar lönekommitténs förslag endast en allmän avvägning av lönebeloppen och innefattade således icke någon realprövning av lönegradsplaceringen för olika befattningar inbördes. Frågan i vad mån ändringar i lönegradsplaceringen av civilmilitära och civila befattningar inom försvaret skulle komma till stånd, borde enligt kommitténs uttalande prövas i anslutning till tjänsteförteckningsrevisionen för befattningshavare vid civilförvaltningen.

Jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 15 juni 1944 tillkallades den 20 september samma år särskilda sakkunniga för att inom finansdepartementet biträda med viss omprövning av lönegradsplacering m. m. för befattningshavare inom försvarsväsendet. I direktiven för de sakkunniga angåvos uppgifterna i huvudsak vara *dels* att verkställa en revision av tjänsteförteckningen till militära avlöningsreglementet, i vad avsåge civilmilitära och civila beställningar (löneplan Ca), samt av tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet (löneplan MEO), *dels* att verkställa utredning av frågorna om överförande av icke-ordinarie personal till ordinarie anställning och om upptagande av nya extra ordinarie befattningar i tjänsteförteckningen till militära icke-ordinariereglementet jämte därmed sammanhängande spörsmål, *dels* att utarbeta förslag till i detta sammanhang erforderliga ändringar och tillägg i vederbörande tjänsteförteckningar, *dels ock* att verkställa en avvägning av antalet befattningar i de olika lönegraderna samt de proportioner, i vilka ordinarie, extra ordinarie och andra anställningsformer borde anlitas. I övrigt uppdrogs i direktiven vissa närmare riktlinjer för utredningsarbetets bedrivande. Enligt sedermera under hand meddelade direktiv

utsträcktes utredningsuppdraget att omfatta jämväl vissa befattningar vid försvaret med avlöning enligt löneplan Eo eller Ex.

De sakkunniga — *försvarets tjänsteförteckningssakkunniga* — ha utgjorts av generaldirektören S. A. E. Ödeen, tillika ordförande, kanslirådet A. Carlsson, ordföranden i försvarets civila tjänstemannaförbund, ingenjören C. E. H. Dahl, ordföranden i försvarsverkens civila personals förbund, B. E. Hellén, statskommisariern R. E. Norberg och krigsrådet E. T. H. Ström.

Med hänsyn till utredningsuppdragets omfattning funno de sakkunniga vid planläggningen av sitt arbete detta böra fullföljas i etapper i enlighet med följande preliminära disposition.

Till en början skulle uppgöras utkast till en samtliga här ifrågavarande befattningar inom försvaret omfattande förteckning, upplagande de lönegrader och tjänstebenenämningar, som för de olika befattningarna skulle tillämpas vid i princip definierad art och omfattning av arbetsuppgifter samt däremot svarande teoretisk och praktisk minimikompetens. I samband härmed borde upptagas vissa spörsmål av mera principiell innebörd. I fortsättningen skulle arbetet innefatta en tillämpning av förenämnda förteckning på försvarets verk och enheter. Vidare skulle arbetet innefatta en uppskattning av personalbehovet inom vederbörliga lönegrader vid nämnda verk och enheter i förening med fastställande av lämpliga proportioner mellan antalet ordinarie, extra ordinarie och extra befattningar. Härefter skulle uppgöras förslag till tjänsteförteckningar för ordinarie respektive extra ordinarie befattningar. Slutligen skulle ställning tagas till frågan om avlöningsförhållandena för extra personal med arvode eller kontrakt.

Frågan om utredningsuppdragets planenliga fullföljande gjordes sedermera till föremål för övervägande i samband med den översyn av det statliga kommittéväsendet, som inom finansdepartementet verkställdes av särskild utredningsman och vars resultat framlagts i en den 28 september 1946 dagtecknad promemoria. Enligt utredningsmannens förslag borde första avsnittet av tjänsteförteckningssakkunnigas arbete — omfattande frågan om lönegrads-placering, tjänstebenenämning och kompetenskrav för de av utredningsarbetet berörda befattningshavargrupperna — fullföljas och slutföras. Övriga delar av utredningsarbetet syntes icke med nödvändighet behöva verkställas genom tjänsteförteckningssakkunnigas försorg utan med fördel kunna utföras under enklare former. Det kunde sålunda ifrågasättas, om icke arbetet skulle kunna verkställas inom försvars- eller finansdepartementet, eventuellt med biträde av en eller flera för ändamålet särskilt tillkallade personer.

Sedan tjänsteförteckningssakkunniga avslutat första etappen av sitt utredningsarbete har Kungl. Maj:t genom beslut den 31 januari 1947 förklarat, att de sakkunnigas verksamhet skall upphöra. Vidare har Kungl. Maj:t genom beslut samma dag bemyndigat chefen för försvarsdepartementet att tillkalla en utredningsman för att inom departementet biträda med utredning rörande inplacering i lönegrad m. m. av civil och civilmilitär personal inom försvaret i enlighet med de grunder, som kunna varda fastställda i

anledning av tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande med förslag till lönegradsplaceringar, tjänstebenämningar m. m.

Tjänsteförteckningssakkunniga ha vid utarbetandet av sitt betänkande haft överläggningar med representanter för Sveriges läkarförbund, svenska militärveterinärsällskapet, statsverkens ingenjörsförbund, civilmilitära tjänstemannaförbundet, försvarets civila tjänstemannaförbund, Sveriges arbetsledareförbund, försvarsverkens civila personals förbund samt försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund. Härutöver har Sveriges yngre juristers förening beretts tillfälle deltaga vid överläggningarna. Representanter för andra personalorganisationer — däribland svenska polisförbundet — och befattningshavargrupper ha dessutom, i den mån framställning därom gjorts, lämnats tillfälle att inför de sakkunniga framlägga sina synpunkter. Därjämte ha de sakkunniga haft överläggningar med representanter för vederbörande verk och myndigheter. Vid betänkandet finnas fogade särskilda yttranden dels av herrar Carlsson, Norberg och Ström gemensamt dels ock av herr Dahl samt särskilda uttalanden av personalrepresentanterna.

Över betänkandet ha yttranden avgivits av chefen för försvarsstaben, cheferna för armén, marinen och flygvapnet, armé-, marin- och flygförvaltningarna, krigsarkivet, försvarets civilförvaltning, försvarets sjukvårdsförvaltning, krigsmaterielverket, försvarets fabriksstyrelse, arméns fortifikationsförvaltning, försvarsväsendets lönenämnd och allmänna lönenämnden, försvarets socialbyrå, försvarets forskningsanstalt, sjökarteverket, försvarsväsendets radioanstalt, armémuseum, medicinalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, luftfartsstyrelsen, statskontoret, riksräkenskapsverket, statens organisationsnämnd, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, rikets allmänna kartverk, landsorganisationen i Sverige, statstjänarkartellen, statstjänstemännens riksförbund samt tjänstemännens centralorganisation.

Jag övergår härefter till att redogöra för innehållet i det nu föreliggande betänkandet och för mitt ståndpunktstagande till de olika frågor, som där beröras. Frågorna behandlas därvid i den ordning, vari de upptagits i betänkandet.

I avd. Allmänna frågor.

1. Huvuddragen i tjänsteförteckningssakkunnigas förslag.

Tjänsteförteckningssakkunniga ha i betänkandets allmänna del behandlat vissa med tjänsteförteckningsrevisionen sammanhängande spørsmål av mera principiell innebörd och därefter i en speciell del upptagit frågorna om lönegradsplaceringar och tjänstebenämningar för de olika av utredningsuppdraget berörda personalgrupperna vid försvaret. De diskuterade principspörsmålen utgöra icke specialproblem för försvaret utan taga i större eller mindre omfattning sikte på förhållandena inom statsförvaltningen i dess helhet.

I betraktande härav ha de sakkunniga sökt skärskåda de olika frågorna jämväl ur andra synpunkter än försvärets, varvid, med hänsyn till önskvärdheten av största möjliga likformighet vid löneavvägningen olika förvaltningsgrenar emellan, eftersträfvats en anknytning till förhållandena inom den civila statsförvaltningen, så långt detta befunnits vara praktiskt möjligt.

De sakkunniga ha till en början upptagit frågan om *löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter*. Härvid erinras, hurusom avsaknaden av reglerande föreskrifter rörande kompetensfordringar för olika befattningar ofta medfört å ena sidan att för inbördes likvärdiga tjänster kommit att uppställas växlande fordringar, högre eller lägre alltefter vederbörande verkslednings eller myndighets bestämmande, och å andra sidan att befattningar, för vilka uppställts samma krav på teoretisk och praktisk kompetens och med vilka äro förenade ensartade arbetsuppgifter, hänförts till olika löneställningar. De sakkunniga ha funnit en sådan ordning otillfredsställande såväl ur personalens synpunkt som även för vederbörande verk. De påtalade förhållandena ha också givit upphov till en olämplig konkurrens om arbetskraften olika myndigheter emellan.

Enligt de sakkunnigas mening bör vid avvägningen av löneställningen för viss befattning såsom främsta bedömningsgrunder tjäna dels arten av förekommande arbetsuppgifter, dels det teoretiska och praktiska kunskapsmått, som regelmässigt bör förutsättas hos befattningens innehavare för att göromålen skola kunna tillfredsställande fullgöras. De sakkunniga ha i detta sammanhang bestämt understrukit, att avgörande för löneställningen icke får vara arbetsuppgifternas kvantitet utan deras kvalitet och de krav i fråga om kompetens och ansvar, som arbetet därför ställer på befattningens innehavare. Därest framställning om löneförhöjning motiveras huvudsakligen med att arbetsbelastningen i en viss befattning är särskilt stor, måste detta enligt de sakkunnigas åsikt tyda på bristfälligheter i organisationen. De sakkunniga ha emellertid icke bortsett från att en utvidgning av verksamheten även kan innebära, att arbetsuppgifterna kvalitativt förändras.

Då möjlighet förefinnes att även på annat sätt än genom skolor eller kurser förvärva för viss befattning föreskriven teoretisk kompetens måste, framhålla de sakkunniga, i likhet med vad nu är fallet, de uppställda formella kompetenskraven kunna eftergivas. Ett dylikt eftergivande bör dock regelmässigt avse endast sättet för den för tjänstens utövande erforderliga kompetensens förvärvande men icke innefatta någon eftergift beträffande det allmänna kunskapsmått, som erfordras för att vederbörande skall kunna tillfredsställande fullgöra de med befattningen förenade arbetsuppgifterna. Att sökande till viss befattning innehar för befattningen erforderligt kunnande torde kunna styrkas på skilda sätt, exempelvis genom under tidigare statlig eller annan tjänstgöring ådagalagd duglighet och lämplighet.

Sedan på förut angivet sätt enhetliga bedömningsgrunder åstadkommit för avvägande av löneställningen ha de sakkunniga eftersträvat en lämplig fördelning på olika lönegrader av högre och lägre befattningar inom de särskilda arbetsområdena i syfte att ernå väl avvägda *lönegradsserier*.

Vid uppbyggandet av lönegradsserierna ha de sakkunniga sökt tillse, att befordran till högre tjänst inom ett visst arbetsområde skulle medföra en påtaglig löneökning. För ernående av detta syfte samt med beaktande av löneplanernas konstruktion ha de sakkunniga ansett tjänsterna icke böra inplaceras tätare än i varannan lönegrad inom en och samma lönegradsserie.

De sakkunniga ha vidare sökt åstadkomma parallellitet olika lönegradsserier emellan, där detta befunnits önskvärt ur rättvisesynpunkt med hänsyn till motsvarighet i fråga om kompetenskrav och arbetsuppgifter eller där så betingats av att vissa arbetsuppgifter äro av den natur, att de kunna fullgöras av befattningshavare, hänförliga till olika lönegradsserier.

Vid uppgörandet av förslag till lönegradsserier ha de sakkunniga uppmärksammat det från skilda håll framförda kravet på ordnade befordringsmöjligheter för tjänstemännen. Härmed åsyfta de sakkunniga, att möjlighet skall förefinnas att befordra en befattningshavare inom ett visst fackområde från en med hänsyn till innehavande kompetens skälig begynnelselönegrad över ett antal befordringslönegrader till en för normala förhållanden lämpligt avvägd slutlönegrad. De sakkunniga ha sökt skapa underlag för en sådan befordringsgång genom att vid lönegradsseriernas uppbyggnad undvika alltför stora intervaller mellan de i serierna utnyttjade lönegraderna.

Jämsides med tillskapandet av lämpligt avvägda lönegradsserier anse de sakkunniga, att det bör tillses, att förutsättningar skapas för ett rekryteringsunderlag inom vederbörande myndighets arbetsområde. Härför erfordras, att uppgifterna på ett visst arbetsområde inom en organisationsenhet fördelas så, att behov av tjänster i skilda lönegrader uppkommer och vidare att åtgärder vidtagas, syftande till att jämväl befattningar av mera specialbetonad karaktär skola kunna rekryteras inom myndigheten. De sakkunniga erinra i detta sammanhang om att vid flertalet större statliga förvaltningsorgan, främst inom kommunikationsverken, rekryteringsproblemet lösts så, att anställning äger rum i direkt anslutning till genomgång av vederbörig utbildningsanstalt, varefter fortsatt fackutbildning erhålles under tjänstgöring hos myndigheten samt vid inom myndigheten anordnade, för dess behov särskilt tillrättalagda kurser o. dyl. De sakkunniga förorda, att en motsvarande ordning kommer till stånd inom försvaret även för andra personalkategorier än dem, för vilka så hittills varit fallet. Därigenom skulle vinnas ett dubbelt syftemål, i det att dels personalens möjligheter till befordran underlättades, dels ock förutsättningar skapades för en tillfredsställande rekrytering av högre befattningar. Erfarenheterna härvidlag från de affärsdrivande verken — liksom från större privata industriföretag — ha synts de sakkunniga bekräfta riktigheten härav.

Inom vissa myndigheter vid försvaret äro arbetsuppgifterna av så begränsad omfattning, att av de i en viss lönegradsserie normalt ingående lönegraderna allenast ett fåtal kommer till användning. Då enhetliga lönesättningsprinciper med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter utgöra en förutsättning för att ett gemensamt rekryteringsunderlag kan till-

skapas inom en viss grupp av försvarsmyndigheter eller för försvaret i dess helhet har det syntts de sakkunniga angeläget, att möjlighet till personalcirkulation olika myndigheter emellan förefinnes. Detta skulle medföra fördelar först och främst för personalen men även för myndigheterna, i det att dessa kunna tillgodogöra sig den vidgade erfarenhet, som personalen genom en all-roundbetonad tjänstgöring förvärvat.

I fråga om vissa slag av tjänster inom försvaret ha emellertid de sakkunniga funnit, att en ordnad befordringsgång överhuvud taget icke kan åvägabringas. Det gäller vissa specialtjänster, som icke låta sig infogas i viss befattningsserie. Enligt de sakkunnigas mening kan det ifrågasättas, huruvida icke i dylika fall befordringsmöjligheterna böra underlättas genom att vederbörande beredes möjlighet att övergå till annat förvaltningsområde. I olika sammanhang har framkastats tanken, att här avsedda befattningar borde uppdelas på skilda lönegrader i syfte att bereda befattningarnas innehavare ökade befordringsmöjligheter. De sakkunniga ha emellertid icke funnit sig kunna förorda en sådan lösning, dels med hänsyn till att densamma icke är förenlig med det av de sakkunniga framförda kravet på löneställningarnas enhetliga avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter, dels ock på grund av de mindre goda erfarenheterna av vid skilda tillfällen gjorda försök med sådan differentiering av löneställningarna för viss enhetlig befattningskategori.

I fråga om *anpassningen av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget* påpeka de sakkunniga, att inom vissa grenar av försvaret under de senare åren har tillämpats ett rörligt system vid lönegradsplaceringen, i det att för viss tjänst fastställts den högsta lönegrad, i vilken tjänsten må placeras. »Högst»-lönegradssystemet vann först tillämpning vid försvarets fabriksverk. Vid systemets utformning torde avlöningsbestämmelserna för befattningshavare vid statens krisorgan (1941: 215) i viss mån ha tjänat som förebild. Att löneavvägningen vid försvarets fabriksverk baserades på ett system med friare lönesättning än enligt eljest inom statsförvaltningen tillämpade normer finge ses mot bakgrunden av att erfarenheterna från verksamheten vid tidigare befintliga företag inom fabriksverkets område endast i begränsad omfattning kunde tjäna till ledning vid inrättandet av befattningar vid fabriksverket — speciellt sådana av teknisk karaktär — och att därför en viss osäkerhet gjorde sig gällande när fråga uppkom om bestämmande av löneförmånerna för befattningshavare vid det nya verket, särskilt befattningshavare i ledande ställning. Detta argument — svårigheten att bedöma lönesättningen vid ett nyinrättat verk av fabriksverkets karaktär — kunde enligt de sakkunnigas mening icke i och för sig fränkännas fog, då det gällde ett provisoriskt ordnande av löneförhållandena.

Emellertid har »högst»-lönegradssystemet eller likartade system sedermera kommit att tillämpas annorstädes inom försvaret samt i olika sammanhang förordats till införande i än vidare utsträckning. Motiveringarna för tillämpningen av ett »högst»-lönegradssystem eller därmed likartat system ha där-

vid varierat avsevärt vid olika tillfällen. Sålunda har från skilda håll framhållits, att »högst»-lönegradssystemet öppnade möjlighet för myndigheterna att bereda befattningshavare löneökning i sådana fall där vederbörande under sin tjänstgöring ådagalagt särskilt hög kompetens eller skicklighet, att besluta om lönegradsuppflyttning i och för bibehållande i tjänst av befattningshavare, som annorstädes inom statsförvaltningen eller från privat håll erbjudits ökade förmåner,

samt att förvärva kvalificerad arbetskraft i konkurrens med allmänna arbetsmarknaden.

Det anförda skälet, att ett »högst»-lönegradssystem skulle öppna möjlighet för beredande åt en befattningshavare av högre löneställning vid ökad kompetens efter längre tjänstetid, lämnar enligt de sakkunnigas åsikt rum för vägande erinringar. Detta syfte torde ha avsetts att tillgodoses genom systemet med löneklassuppflyttningar efter vissa tjänstetidsperioder. »Högst»-lönegradssystemets tillämpning synes vidare vara ägnad att leda till införandet av en konstlad befordringsgång genom en uppdelning på skilda lönegrader av befattningar med ensartade arbetsuppgifter, något som de sakkunniga bestämt motsätta sig. Tillämpningen av »högst»-lönegradssystemet kan också befaras leda till att tjänstinnehavarna mera regelmässigt inplaceras i »högst»-lönegraderna, varigenom den förmenta fördelen av systemet i detta avseende åtminstone på längre sikt elimineras. Erfarenheterna från krisförvaltningens med »högst»-lönegradssystemet närbesläktade lönesättningsprincip med rörliga löner inom vissa latituder peka i sådan riktning.

De båda övriga för införande eller bibehållande av ett rörligt lönegrads-placeringsystem anförda skälen innebära, att myndigheterna därigenom skulle erhålla möjlighet att i viss utsträckning anpassa tjänstemannalönerna efter löneläget på allmänna arbetsmarknaden. De sakkunniga erinra i detta sammanhang om att även i andra fall, än då ett »högst»-lönegradssystem tillämpats, en viss anpassning av tjänstemannalönerna till löneläget på allmänna arbetsmarknaden under de senare åren på en omväg kommit till stånd inom försvaret, nämligen dels där tjänster med lön enligt löneplan MEx eller Ex hänförts till högre lönegrader än motsvarande ordinarie och extra ordinarie befattningar, dels där vid tillämpning av kontrakts-, arvodes- eller liknande anställningsform lönerna satts i paritet med utgående löner på allmänna arbetsmarknaden, dels ock där löneställningarna för till löneplan C hänförliga befattningar motiverats med kravet på konkurrenskraftiga löner i förhållande till allmänna arbetsmarknaden. Det vore enligt de sakkunnigas mening ägnat att ingiva betänkligheter, att uppgiften att i ett aktuellt konjunkturläge anpassa statstjänstemännens löner till löneläget på den allmänna arbetsmarknaden anförtros åt olika verksamheter. Med hänsyn till de ekonomiska konsekvenser såväl för statsförvaltningen som för arbetsmarknaden i dess helhet, som en dylik extra-ordinär lönesättningspolitik måste medföra, finna de sakkunniga det ofrånkomligt, att ställningstagandet härutinnan förbehålles statsmakterna. De sakkunniga peka även på de komplikationer, som vid en av levnadskostnadsstegringen betingad allmän höjning

av statstjänstemännens löner måste uppkomma därigenom, att vissa befattningshavare redan kommit i åtnjutande av kompensation för levnadskostnadsökningen. De sakkunniga ifrågasätta, om icke en allmän översyn över statstjänstemännens löneställning borde äga rum med kortare tidsintervaller än hittills varit fallet, varigenom kunde vinnas en mera kontinuerlig anpassning av statstjänstemannalönerna till löneläget på allmänna arbetsmarknaden.

Inom försvaret ha under de senare åren nytillkomna befattningar i regel kommit att inrättas såsom icke-ordinarie. De sakkunniga ha funnit denna ordning otillfredsställande och erinra om vad 1945 års lönekommitté anfört rörande den innebörd begreppet extra ordinarie anställning rätteligen bör givas. De sakkunniga ha därför utgått från att befattningar, vilka enligt gällande organisation kunna bedömas såsom permanent erforderliga, böra — på sätt i princip gäller inom statsförvaltningen i allmänhet — uppföras på ordinarie stat. Erfarenheten från andra områden av statsförvaltningen synes enligt de sakkunnigas åsikt också giva vid handen, att ordinarie statsanställning med därmed förenade förmåner och den i förhållande till icke-ordinarie anställning större säkerheten i anställningsförhållandet är ägnad att stimulera rekryteringen av de statliga befattningarna.

Den ofta framförda åsikten, att det statliga lönesystemet skulle vidlås av en betydande stelhet, förefaller de sakkunniga i viss mån överdriven. De sakkunniga erinra om, att i gällande avlöningsreglementen förutsatts en viss frihet vid lönesättningen, i det att Kungl. Maj:t förbehållits rätt att undantagsvis och där statens intresse sådant påfordrar för förvärvande av särskilt kvalificerad person till viss befattning eller för sådan persons bibehållande vid tjänsten tilldela honom lön enligt högre löneklass inom vederbörlig lönegrad än den, till vilken han enligt de för löneklassplacering i allmänhet gällande grunderna skolat hänföras. Denna anordning, som ursprungligen tillkommit med tanke på affärsverken, synes de sakkunniga vara lika användbar vid andra myndigheter inom statsförvaltningen. Det har vidare vid statens affärsdrivande verk visat sig möjligt att med tillämpning av sedvanliga lönevillkor erhålla kompetent och för sin uppgift väl kvalificerad teknisk och ekonomisk personal. Visserligen ha under de senare åren inom statsförvaltningen svårigheter gjort sig märkbara vid rekrytering särskilt av de tekniska befattningarna. Detta förhållande synes emellertid, även om en för låg allmän lönenivå inom statsförvaltningen varit en bidragande orsak, huvudsakligen sammanhånga med den av befolkningsutvecklingen föranledda bristande tillgången på arbetskraft inom landet, ett förhållande, som i lika hög grad givit sig tillkänna inom det enskilda näringslivet.

Tjänsteförteckningssakkunniga ha sålunda icke funnit skäl föreligga för ett bibehållande och än mindre för en vidgad tillämpning av »högst»-lönegradssystemet eller därmed likartade lönegradsplaceringssystem.

Vad angår utnyttjandet av den nuvarande C-löneplanen framhålla de sakkunniga, att denna för ordinarie tjänstemän, tillsatta medelst förordnande,

avsedda löneplan under senare år kommit att inom försvaret användas i ökad omfattning framför allt för högre ingenjörbefattningar. De sakkunniga, som haft att taga ställning till frågan om lämpliga löneställningar för olika extra ordinarie ingenjörbefattningar i högre lönegrader, vilka befattningar i viss utsträckning kommit att utgöra rekryteringsunderlag för de till C-löneplanen hänförliga tekniska befattningarna, ha därför vid löneavvägningen för ifrågavarande extra ordinarie tjänster ansett sig ha anledning upptaga vissa med C-löneplanens konstruktion och användning sammanhängande spörsmål.

Då 1936 års lönekommitté föreslog, att de nuvarande löneplanerna B, C, Ob och Cb icke borde dyrortsgraderas, framhöll kommittén endast i fråga om B- och C-löneplanerna, att tillräckliga skäl icke synts föreligga att för det ringa antal utom Stockholm stationerade befattningshavare, varom vore fråga, tillämpa en dyrortsgradering. Häremot invända tjänsteförtecknings-sakkunniga, att de tjänster inom försvaret, som under de gångna krigsåren hänförs till löneplan C, i åtskilliga fall äro stationerade till annan ort än Stockholm, exempelvis cheferna för de i försvarets fabriksverk ingående fabrikerna, vissa högre befattningar vid örlogsvärven o. s. v.

Det har synts de sakkunniga vara obestriddigt, att vissa olägenheter äro förenade med C-löneplanens avsaknad av gradering med hänsyn till dyrort. I det att befattningshavare, tillhörande någon av löneplanens olika lönegrader, vid inträffande omflyttningar mellan skilda dyrorter nödgas med bibehållen nominallön underkasta sig växlingar i reallönen. I vissa fall torde även förekomma, att en befördran, i förening med ökning av nominallönen, de facto medför reallöneminskning. Då det emellertid icke fallit inom ramen för de sakkunnigas uppdrag att ingå på spörsmål rörande löneplanernas allmänna konstruktion, ha de sakkunniga begränsat sig till att förorda, att frågan om dyrortsgradering eller icke av de nu icke dyrortsgraderade löneplanerna göres till föremål för utredning för statsförvaltningen i dess helhet.

De sakkunniga ha funnit sig kunna särskilja följande tre huvudmotiv för C-löneplanens användande.

1. Denna löneplan erbjuder större möjligheter att bereda en högre löneställning än som med utnyttjande av normallöneplanen regelmässigt kan ifrågakomma.

2. Med tillsättande av viss tjänst såsom förordnandetjänst å C-löneplan kan man genom att icke förnya förordnandet utan större omgång avlägsna en tjänsteman, som visat sig mindre lämplig eller olämplig för befattningen i fråga.

3. Den förmånligare pensionsrätt, som följer med förordnandetjänsten, är ägnad att underlätta förvärvandet av kompetent person med långvarig erfarenhet från privat anställning.

Det först angivna syftet kan enligt de sakkunnigas mening lika väl nås genom utnyttjande av de dyrortsgraderade löneplanerna för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, eventuellt efter erforderlig utbyggnad av dessa löneplaner. Rörande det andra skälet framhålles, att i de sällan förekommande fall, då man önskar avlägsna en olämplig befattningshavare, så kan ske ge-

nom användning av systemen med indragnings- respektive disponibilitetsstater. Vad slutligen angår den förmånligare pensionsberäkningen för förordnandetjänster med lön enligt C-plan framhålla de sakkunniga att endast ett förhållandevis litet antal av dessa tjänster beklädas av personer, som före befattningarnas tillträdande icke innehåft annan statsanställning samt att för övrigt stadgandet i 17 § 3 mom. allmänna tjänstepensionsreglementet öppnar möjlighet för en tillfredsställande lösning av pensionsfrågan även då tjänsteman, tillsatt medelst fullmakt eller konstitutorial eller med ställning såsom extra ordinarie, vid relativt framskriden levnadsålder inträder i statens tjänst.

De sakkunniga ha fördenskill icke funnit några mera bärande skäl föreliggande för en vidgad användning av C-löneplanen. Fastmer syntes ett överförande av vissa av de nuvarande förordnandetjänsterna till annan anställningsform vara motiverat, varvid en utbyggnad av normallöneplanerna för ordinarie och extra ordinarie tjänstemän kunde bli erforderlig.

Under erinran om att några klara riktlinjer rörande *avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning* icke förefinnas inom försvaret eller vid statsförvaltningen i övrigt förordna de sakkunniga, att detta spörsmål göres till föremål för särskild utredning i syfte att erhålla enhetliga principer för tillämpning av den ena eller andra anställningsformen.

I betänkandets allmänna del hava de sakkunniga slutligen behandlat vissa *tjänstebenämningssfrågor*. De sakkunniga hava därvid uppmärksammat de utredningar på förevarande område, som framlagts av dels tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken (SOU 1939: 5), dels ock 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga (SOU 1942: 46).

I likhet med 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga förordna försvarets tjänsteförteckningssakkunniga, att i tjänstebenämningar förekommande klassbeteckningar ej vidare användas, att den i olika tjänstebenämningar förekommande beteckningen »andre» borttages samt att dubbelbenämningar, av typen vaktmästare, tillika eldare, icke komma till användning. Tjänstebenämningar med gradbeteckningar, t. ex. flygingenjör av 1., 2. och 3. graden, böra enligt de sakkunnigas åsikt slopas.

Inom försvaret förekomma för närvarande ett antal tjänstebenämningar, vilka förutom de befattningshavarna åvilande göromålen jämväl angiva vederbörligt tjänsteställe, exempelvis kassör vid kameralkontoret vid Västkustens marindistrikt. De sakkunniga anse det vara tillfyllest, att av tjänstebenämningarna framgår befattningens art och löneställning.

Tjänstebenämningar, som ange vederbörande tjänstemans ställning såsom chef i förhållande till viss myndighet eller organisationsenhet, exempelvis byråchef, kontorsföreståndare o. s. v. ha de sakkunniga funnit lämpliga i fråga om högre chefsbefattningar. Beträffande befattningar i lägre löneställning synas emellertid sådana benämningar icke vara nödvändiga eller önskvärda, varför i stället de tjänstebenämningar, som av de sakkunniga i

det följande förordas för personal i allmänhet i motsvarande löneställning, i detta fall böra komma till användning.

Inom vissa fackgrupper av tjänster — särskilt inom tekniska arbetsområden — tillämpas för närvarande starkt differentierade tjänstebestämmingar. De sakkunniga peka exempelvis på den mångfald olika benämningar, som användes för försvarets ingenjörpersonal, nämligen ritare, konstruktör, experimentingenjör, elektroingenjör, motoringenjör o. s. v., vilka benämningar dessutom i flera fall ej riktigt angiva de med befattningarna förenade göromålen. Sålunda tjänstgöra ofta konstruktörer som verkstadsingenjörer, ritare som tidsstudiemän o. s. v.

För ernående av ökad enkelhet och likformighet, liksom även för tillgodo-seende av önskemålet om att tjänstebestämmingarna såvitt möjligt böra ange vederbörande befattningshavares löneställning, ha de sakkunniga för de olika i det föregående berörda lönegradsserierna uppgjort förslag till motsvarande tjänstebestämmingsserier, vilka för befattning i viss lönegrad inom en fackgrupp i regel upptaga endast en tjänstebestämming, angivande den allmänna karaktären av de med tjänsten förenade arbetsuppgifterna — ingenjör, sekreterare — samt, där så befinnes önskvärt eller nödvändigt för vinnande av erforderlig klarhet, det förvaltnings- eller arbetsområde, inom vilket arbetsuppgifterna utföras (byråsekreterare, driftförman o. d.).

Vid uppgörandet av tjänstebestämmingsserierna har eftersträfvats likformig tillämpning av de i tjänstebestämmingarna ingående prefixen (»byrå»- etc.) för tjänster i samma löneställning inom olika parallella lönegradsserier.

Inom allmänna civilförvaltningen och vid de affärsdrivande verken har under de senare åren en tendens gjort sig märkbar av innebörd, att befattningshavare i central förvaltnings-tjänst erhålla viss tjänstebestämming med tillägg i vissa lönelägen av prefixet »byrå»- (byråingenjör, förste byråsekreterare o. s. v.). Denna ordning ha de sakkunniga funnit böra tillämpas jämväl inom försvaret. För sådan personal, vars verksamhet är förlagd utom den centrala förvaltningstjänsten, användas tjänstebestämmingar av typen baningenjör, varvssekreterare, verkstadsingenjör o. s. v. För sådana tjänster ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå tillämpning av ett enhetligt prefix, motsvarande prefixet »byrå»- och ha därvid stannat för prefixet »drift»-, exempelvis driftingenjör.

Inom försvaret användas såväl för befattningar hänfödda till viss civilmilitär personalkår som, om än i mindre utsträckning, för en del icke-ordinarie befattningar vissa prefix, angivande att tjänsterna tillhöra försvaret (»militär»-, »försvars»-) eller viss försvarsgren (»armé»-, »marin»-, »flyg»-). Tjänstebestämmingar av här avsedd typ ha de sakkunniga funnit böra bibehållas endast då fråga är om civilmilitär personal. De sakkunniga föreslå, att för befattningar, hänfödda till viss försvarsgren, tillämpas prefixen »armé»-, »marin»- och »flyg»- samt för befattningar, vilkas verksamhetsområde omspänner försvaret i dess helhet, prefixet »försvars»-. Sammansättningar med »militär»- synas ej vidare böra komma till användning. För vissa befatt-

ningar slutligen användes för närvarande prefixet »tyg»-. Detta prefix ha de sakkunniga funnit ej vidare böra förekomma, åtminstone icke i fastställda tjänstebenämningar.

I betänkandets speciella del ha de sakkunniga under olika kapitel intagit generella sammanställningar (»lönegradsserier») upptagande de av utredningsuppdraget berörda tjänsterna, med angivande av lönegrad enligt nu gällande löneplan. Däremot innefattar förslaget icke några speciella personalförteckningar för olika myndigheter utan förutsättes det, att förslag till dylika förteckningar sedermera skola i annan ordning upprättas på grundval av de angivna principerna för lönesättningen.

Ledamöterna *Carlsson*, *Norberg* och *Ström* ha i särskilt yttrande understrukit, att förslaget för åtskilliga befattningshavargrupper innebär icke oväsentliga löneförbättringar. Då försvaret icke kan behandlas som en isolerad gren av statsförvaltningen måste ett genomförande av förslaget förutsättas komma att återverka på jämförbara eller likställda kategorier av befattningshavare inom den övriga statsförvaltningen.

Ledamoten *Dahl* har för sin del framhållit, att de framlagda förbättringsförslagen få ses mot bakgrunden av att den civila tjänstemannapersonalen i många avseenden kommit att intaga en oförmånligare ställning inom försvaret än inom statsförvaltningen i övrigt. Det är därför naturligt, att den nu företagna utredningen måste komma att medföra betydande förskjutningar i hittills gällande tjänsteförteckningar. Det har vidare syntes herr *Dahl* välbetänkt, om en kommande tjänsteförteckningsrevision, varav behov i flera avseenden redan nu syntes föreligga, komme att omfatta en översyn av samtliga för statsförvaltningen gällande tjänsteförteckningar.

Särskilda uttalanden av representanter för personalsammanslutningar. I anledning av de sakkunnigas förslag om slopande av »högst»-lönegradssystemet har *statsverkens ingenjörsförbund* för sin del funnit att ett flerlönegrads-system lämpligen skulle kunna tillämpas för vissa personalkategorier med specialbetonade arbetsuppgifter, för vilken personal det annars komme att innebära vissa svårigheter att skapa tillfredsställande befordringsmöjligheter. Under förutsättning att A-löneplanen, eller motsvarande löneplan, utbyggdes på sådant sätt, att samtliga nuvarande förordnandetjänster kunde inrymmas i densamma, kunde förbundet instämma i vad de sakkunniga anfört rörande förordnandeformens användning. Slutligen hade förbundet ansett att det av de sakkunniga för tjänstebenämningar av viss typ föreslagna prefixet »drift»-borde utbytas mot prefixet »drifts»-.

Civilmilitära tjänstemannaförbundet har funnit, att de sakkunniga vid avgivande av förslag om lönegradsplacering för viss civilmilitär personal bort i större utsträckning än som skett tillmäta med befattningarna förenat tjänsteansvar betydelse. I fråga om lönegradsseriernas uppbyggnad kunde förbundet i princip biträda de sakkunnigas uttalande, att tjänsterna inom ett visst verksamhetsområde icke borde placeras tätare än i varannan lönegrad. Emellertid syntes denna regel icke undantagslöst kunna tillämpas. Vad angår

tjänstebenämningssfrågorna har förbundet funnit de sakkunnigas förslag innebära alltför långt gående rationaliseringar. De civilmilitära beställningshaverna borde sålunda även framdeles ha särskilda civilmilitära titlar. Prefixet »tyg»- borde vidare av såväl militärorganisations- som traditionsskäl i möjligaste mån bevaras.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har i huvudsak icke haft anledning till erinran mot vad de sakkunniga anfört i betänkandets allmänna del.

Sveriges arbetsledareförbund har i anslutning till de sakkunnigas förslag om »högst»-lönegradssystemets slopande såsom sin mening uttalat, att starka skäl, åtminstone för arbetsledarnas vidkommande, syntes tala för införande av ett system med viss rörlighet vid lönegradsplaceringen.

2. Remissutlåtandena.

Allmänna synpunkter.

I allmänhet ha myndigheterna och organisationerna anslutit sig till eller lämnat utan erinran, de av de sakkunniga under den allmänna delen angivna principerna. Likaledes har i flertalet fall tillstyrkts eller lämnats utan erinran, att de av tjänsteförteckningssakkunniga med ledning av nyssnämnda principer uppgjorda detaljförslagen läggas till grund för en tjänsteförteckningsrevision inom försvaret. Vissa myndigheter — varibland lönenämnderna, statskontoret och riksräkenskapsverket — ha emellertid närmare skärskådat de konsekvenser ett fullständigt genomförande av de sakkunnigas förslag skulle medföra i avseende å förhållandena vid allmänna civilförvaltningen och affärsverken. *Allmänna lönenämnden* anför härom i huvudsak följande.

Mot bakgrunden av att i de delar, som här äro av intresse, direktiven för tjänsteförteckningsrevisionen inom försvaret varit av i huvudsak samma innebörd som direktiven för motsvarande revision inom civilförvaltningen, framträder starkt det förhållandet, att försvarets tjänsteförteckningssakkunnigas utredning till sin allmänna uppläggning väsentligt avviker från de utredningar, som tidigare framlagts av 1938 års tjänsteförteckningssakkunniga för de affärsdrivande verken och 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga för den allmänna civilförvaltningen.

Att de sakkunniga funnit behov föreligga av en genomgripande överarbetning av inom försvaret gällande tjänsteförteckningar finner lönenämnden emellertid i och för sig naturligt med hänsyn till att av olika anledningar förhållandena på detta område icke varit tillfredsställande. Enligt lönenämndens mening hade det likväl varit önskvärt, att de sakkunniga vid denna överarbetning mera beaktat läget inom statsförvaltningen i övrigt och inskränkt sig till att för försvarets del eftersträva en anpassning till lönegradssystemet inom civilförvaltningen. De sakkunniga ha i stället valt icke blott att för försvaret föreslå en tjänsteförteckning, uppbyggd efter i vissa avseenden nya principer, utan även att giva sina förslag en sådan allmän innebörd, att de skulle erhålla tillämplighet jämväl inom civilförvaltningen — i några fall dock först efter ytterligare utredning.

Lönenämnden kan icke tillstyrka, att på grundval av föreliggande betänkande sådana beslut fattas, som måste få konsekvenser även inom civilförvaltningen. I den mån dylika konsekvenser kunna förutses, böra förslagen göras till föremål för överarbetning med beaktande av förhållandena inom

statsförvaltningen i dess helhet. Behov av sådan överarbetning föreligger såvitt lönenämnden kunnat finna, i betydligt större utsträckning än de sakkunniga förutsatt. Erinras må för övrigt, att inom civilförvaltningen ett flertal utredningar, vilka avse av försvarets tjänsteförteckningssakkunniga behandlade befattningshavargrupper, pågå eller torde komma att inom kort igångsättas. Enligt lönenämndens mening bör av ovan angivna orsaker föreliggande betänkande nu upptagas till prövning endast i fråga om sådana spörsmål, som äro speciella för försvaret eller som befinnas allenast innebära den av lönenämnden ovan efterlysta anpassningen av försvarets tjänsteförteckningar till vad som gäller inom civilförvaltningen. Lönenämnden vill i anslutning härtill framhålla, att den lönenivå, som de sakkunniga tillämpat i väsentliga delar av förslaget, synes ligga högre än lönenivån inom andra delar av statsförvaltningen.

Försvarsväsendets lönenämnd uttalar såsom sin mening, att tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande mera kommit att bära prägeln av ett principförslag än av ett konkret förslag till tjänsteförteckningsrevision. Allmänt sett innebure förslaget på åtskilliga punkter så långtgående förändringar i nuvarande löneställningar, att ett genomförande av detsamma måste medföra en omprövning av löneställningen för såväl försvarets militära personal som vissa grupper befattningshavare inom den civila statsförvaltningen.

Statskontoret har erinrat, att de sakkunnigas betänkande utgjorde ett principförslag, varför man i nuvarande läge i allmänhet icke kunde draga några bestämda slutsatser rörande de förändringar i fråga om löneställningen för befintliga befattningshavare inom försvarsväsendet, som kunde bliva en följd av en tillämpning av de lönesättningsprinciper och lönegradsserier, som de sakkunniga förordat. Redan en jämförelse mellan de föreslagna lönegradsserierna och de lönegrader, som hittills kommit till användning för till serierna hänfödda befattningshavargrupper gäve emellertid klart vid handen, att de sakkunnigas förslag måste innebära löneförbättringar för hithörande befattningshavargrupper i en omfattning, som icke ägt motsvarighet vid de tidigare i anslutning till 1939 års löne reglering verkställda tjänsteförteckningsrevisionerna. Statskontoret anför vidare i huvudsak följande.

I icke obetydlig utsträckning bliva löneförbättringar en följd av den mekaniserade löneteknik, de sakkunniga rekommendera. Statskontoret delar de sakkunnigas uppfattning, att varandra intilliggande lönegrader böra undvikas inom en och samma karriär eller befordringskedja. Ämbetsverket kan emellertid icke tillråda, att denna princip tillämpas på det sätt, som skett i betänkandet, d. v. s. på tämligen godtyckligt sammanställda lönegradsserier och utan tillbörlig hänsyn till rådande förhållanden inom jämförbara områden inom statsförvaltningen i övrigt. Lönegradsserierna bestå för övrigt icke alltid av tjänster inom samma befordringskedja, varjämte i vissa fall en normal befordringsgång väl låter sig tänkas mellan befattningar i olika serier. Äro i sistnämnda fall serierna icke sinsemellan samordnade efter de sakkunnigas huvudregel (= minst två lönegraders intervall) brister systemet. Som exempel härpå må nämnas serierna för vaktmästarpersonal och bilpersonal. Vid en institution där båda slagen befattningshavare finnas, lär befordringsgången normalt kunna bliva: vaktmästare, bilförare, förste vaktmästare, förste bilförare. Lönegradsserien skulle i sådant fall bliva 5, 6, 7 och 8. Likaså skulle vid en sammanslagning av serien för administrativ personal med serien för katedral personal, för vilket starka skäl kunna anföras, den

gemensamma serien komma att innehålla bl. a. lönegraderna 17, 18, 20, 21, 22. Men även om man bortser från dylika fall, torde det icke kunna undvikas, att nya befattningshavaregrupper eller redan befintliga sådana vid specialregleringar genom kompromisser komma att placeras i mellanliggande lönegrader i serierna. Enligt statskontorets mening är den logiska konsekvensen av ett strängt fasthållande vid principen om minst två lönegraders intervall i befordringsgången, att endast varannan lönegrad i löneplanen kommer till användning, och den praktiska förutsättningen för att principen skall kunna upprätthållas, att de obegagnade lönegraderna uteslutas ur löneplanerna. Då någon dylik reduktion av lönegradernas antal ej skett i de löneplaner, som fastställts av 1946 års riksdag, lär frågan härom få ställas på framtiden.

Av det sagda torde framgå, att statskontoret för sin del anser det angelägnare, att vid uppgörandet av tjänsteförteckningarna för försvarsväsendets personal största möjliga överensstämmelse åstadkommes med de löneställningar, som givits jämförbara befattningar inom den civila statsförvaltningen, än att intervallerna i lönegradsserierna bliva minst två lönegrader. Ett motsatt förfarande skulle säkerligen ifråga om den civila statsförvaltningen medföra mycket kännbara ekonomiska konsekvenser. Statskontoret föreslår således, att vid den fortsatta beredningen av föreliggande spörsmål lönegradsserierna bliva föremål för överarbetning i syfte att vinna närmast möjliga överensstämmelse mellan däri ingående lönegrader och de lönegrader, som inom statsförvaltningen i övrigt tagas i anspråk för jämförbara befattningar.

Statskontoret har i övrigt i allt väsentligt anslutit sig till vad de sakkunniga uttalat under de olika avsnitten av betänkandets allmänna del.

Riksräkenskapsverket erinrar att några enhetliga bestämmelser rörande löneställning, tjänstebenämningar, kompetenskrav och dylikt hittills icke hava funnits meddelade för den civila personalen inom försvaret. Såsom en följd härav hade de olika militära myndigheterna kommit att i nämnda avseenden tillämpa högst varierande principer. Även vid en jämförelse mellan, å ena sidan, försvarsväsendet i dess helhet samt, å andra sidan, statsförvaltningen i övrigt framträdde vissa skiljaktigheter. Med hänsyn härtill borde det nu framlagda förslaget, syftande till att i möjligaste mån få till stånd likformighet på förenämnda område, hälsas med tillfredsställelse och kunde av verket i princip tillstyrkas. Riksräkenskapsverket anför vidare följande.

Inledningsvis hava i betänkandet vissa spörsmål av mera allmän natur upptagits till behandling. De av de sakkunniga i anslutning därtill framförda synpunkterna finner riksräkenskapsverket vara av stort värde. Ifrågasvarande problem äro emellertid icke begränsade enbart till försvaret. Såsom de sakkunniga själva framhålla, synes det därför önskvärt att de i betänkandets allmänna del uppdragna riktlinjerna — under förutsättning att de vinna statsmakternas godkännande — läggas till grund för en reglering av hithörande förhållanden inom jämväl övriga grenar av statsförvaltningen. Med hänsyn till att vissa inom försvaret förekommande personalkategorier äro talrikt representerade även vid de affärsdrivande verken och övriga civila myndigheter, innebär det överhuvudtaget stora svårigheter att i nu berörda avseenden göra någon åtskillnad mellan olika förvaltningsområden. I den mån frågan om olika befattningshavargrupper löneställning m. m. framdeles kommer att upptagas till omprövning, bör därför enligt riksräkenskapsverkets mening en dylik översyn omfatta hela statsförvaltningen och icke, såsom hittills varit fallet, endast enstaka grenar av densamma. Det kan

för övrigt på goda grunder ifrågasättas, huruvida icke redan nu, i anslutning till den av 1946 års riksdag beslutade löneregleringen, en allmän tjänsteförteckningsrevision bör verkställas. Målet bör därvid vara att om möjligt få till stånd en för samtliga statsmyndigheter gemensam tjänsteförteckning.

Luftfartsstyrelsen, skolöverstyrelsen, rikets allmänna kartverk och järnvägsstyrelsen framhålla, att en tillämpning av de av de sakkunniga framlagda principerna icke kan genomföras vid försvaret utan att medföra vissa återverkningar inom statsförvaltningen i övrigt.

Enligt *chefens för försvarsstaben* mening kunna de i allmänna delen av de sakkunnigas betänkande avgivna uttalandena och synpunkterna i huvudsak lämnas utan erinran. Dock syntes de sakkunniga i alltför stor utsträckning ha sökt lösningen av försvarets olika problem efter den civila statsförvaltningens mönster. Denna strävan att på förevarande område åvägbringa likformighet icke blott inom försvaret utan jämväl inom statsförvaltningen i dess helhet finge icke drivas för långt och fullständig överensstämmelse syntes ej heller stå att ernå. Försvarsstabschefen har understrukt, att frågan om en rättvis avvägning beträffande löneställningarna för å ena sidan den civila och civilmilitära personalen och å andra sidan de militära befattningshavarna inom försvaret vore av alltför stor betydelse ur bl. a. rekryterings- och allmän trivselsynpunkt för sistnämnda befattningshavare för att kunna lämnas helt å sido vid bedömande av och ställningstagande till de sakkunnigas förslag.

Av övriga över betänkandet hörda militära myndigheter har *chefen för armén* anslutit sig till ett av ledamoten Dahl gjort uttalande, att en kommande tjänsteförteckningsrevision borde omfatta en översyn av samtliga för statsförvaltningen gällande tjänsteförteckningar. *Chefen för marinen* och *marinförvaltningen* (i det följande betecknade *marinledningen*) ha i gemensamt yttrande uttalat att det vore av synnerlig vikt, att en stadigvarande central övervakning av kommande lönegradsplaceringar ägde rum, så att icke redan efter några års tillämpning av ny tjänsteförteckning avsevärda skilljaktigheter komme att förefinnas med avseende å inplacering i lönegrad av direkt jämförbara befattningar. *Chefen för flygvapnet* och *flygförvaltningen* (i det följande betecknade *flygledningen*) ha framhållit, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag syntes påkalla en översyn av löneställningen inom vissa lönegrader av Oa- och UO-planerna.

Tjänstemännens centralorganisation har tillmätt de sakkunnigas förslag synnerligen stor betydelse med avseende på strävandet att söka eliminera sedan lång tid föreliggande undervärdering av tjänster inom försvarsväsendet.

Löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskraV och arbetsuppgifter.

Huvuddelen erinringar, som framställts mot förevarande del av betänkandet ha gällt de sakkunnigas uttalanden rörande löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskraven. *Allmänna lönenämnden* anför härom bland annat följande.

Enligt lönenämndens mening bör vid avvägandet av löneställningen för viss befattning hänsyn i första hand tagas till de å befattningen vilande arbetsuppgifterna. Bedömande av den kompetens, som erfordras för handhavandet av dessa arbetsuppgifter, äger däremot främst betydelse, då det gäller att utvälja lämplig innehavare av befattningen. Att regelmässigt giva de formella kompetenskraven normgivande betydelse för tjänstemans löneställning skulle enligt lönenämndens mening vara ägnat att ytterligare öka den stelhet, som redan nu utmärker det statliga avlönings- och befördringsystemet i jämförelse med förhållandena vid enskilda företag. Lönenämnden vill även erinra, att såväl år 1946 som år 1947 i riksdagens andra kammare framlagts motion (II: 299 respektive II: 82) med hemställan, att riksdagen ville besluta dels att principiellt uttala sig för en modifiering (i begränsande syfte) av bestämmelserna om formell kompetens för anställning i statens verk, dels att i skrivelse till Kungl. Maj:t föreslå en för statsförvaltningen och riksdagens verk gemensam utredning av frågan.

Av anförda skäl kunde lönenämnden icke tillstyrka, att kompetensföreskrifterna lades till grund för befattningars lönegradsplacering i den utsträckning, som de sakkunniga förordat, särskilt som de av de sakkunniga uppställda kompetenskraven i flera fall syntes lönenämnden onödigt detaljerade och även alltför höga.

Järnvägsstyrelsen har i förevarande fråga anført följande.

I betänkandets allmänna del ha de sakkunniga förordat, att — om möjligt — likformighet i fråga om kompetenskrav borde åvägbringas vid löneställningarnas avvägning inom statsförvaltningen i dess helhet, och de ha i samband därmed angivit vissa kompetenskrav. Styrelsen anser, att särskilda kompetenskrav alltjämt böra gälla för vissa tjänster, men är dock av den meningen, att några generella kompetensvillkor icke lämpligen kunna fastställas utan att de böra avpassas med hänsyn till de vid varje särskilt verk förekommande arbetsuppgifterna i olika befattningar och liksom hittills angivits i den för respektive verk gällande instruktionen. Den ifrågasatta likformigheten torde nämligen kunna medföra, att kompetenskraven för befattningar vid en del verk, däribland statens järnvägar, bleve alltför höga i förhållande till arten av föreliggande speciella arbetsuppgifter.

De sakkunniga ha visserligen framhållit, att de uppställda formella kompetenskraven borde kunna eftergivnas, men skulle dylik dispens regelmässigt avse endast sättet för kompetensens förvärvande. Med anledning härav vill styrelsen såsom sin mening framhålla, att dispens i förekommande fall bör medgivas även den, som ådagalagt särskilt framstående duglighet i tjänsten och som kan anses komma att på ett förtjänstfullt sätt bestrida tjänsten, även om han icke besitter sådana teoretiska kunskaper, som motsvara den för tjänsten föreskrivna kompetensen.

Ett flertal andra myndigheter och organisationer — varibland *flygledning*, *försvarets civilförvaltning*, *försvarets fabriksstyrelse*, *telegrafstyrelsen*, *luftfartsstyrelsen*, *statstjänarkartellen*, *statstjänstemännens riksförbund* och *tjänstemännens centralorganisation* — ha framställt erinringar av liknande innebörd.

Uppbyggnad av lönegradsserier.

Till de sakkunnigas förslag att tjänster inom en och samma lönegradserie icke böra inplaceras tätare än i varannan lönegrad har principiell anslutning lämnats av ett flertal myndigheter, såsom *lönenämnderna*, *medici-*

nalstyrelsen, generalpoststyrelsen, telegrafstyrelsen, järnvägsstyrelsen och statskontoret. Av dessa myndigheter har emellertid i regel samtidigt framhållits, att det icke syntes vara välbetänkt att tillämpa principen enbart för försvarets vidkommande samt att en tillämpning inom statsförvaltningen i dess helhet skulle medföra relativt vittgående konsekvenser. Ett genomförande av principen syntes vidare i fråga om vissa serier överhuvud taget icke lämpligen kunna ske. Vidare syntes befördran endast en lönegrad icke alltid kunna undvikas vid övergång mellan olika karriärer.

Anpassning av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget.

Ett slopande av »högst»-lönegradssystemet har tillstyrkts av *försvarets civilförvaltning, statskontoret, landsorganisationen, statstjänarkartellen och tjänstemännens centralorganisation*. Civilförvaltningen har därvid uttalat, att »högst»-lönegradssystemet eller därmed likartade anordningar knappast synas förenliga med det statliga lönesystemet i övrigt sådant detta utformats i gällande avlöningsförfattningar. Statstjänarkartellen har funnit ett sådant lönesystem, i den mån det verkligen utnyttjas, leda till en icke önskvärd skillnad i lönesättningen för tjänstemän i samma befattningar och med samma arbetsuppgifter.

Försvarsväsendets lönenämnd har anslutit sig till de av de sakkunniga uttalade betänkligheterna gentemot en vidgad användning av »högst»-lönegradssystemet. Lönenämnden anser sig emellertid icke kunna biträda tanken på ett slopande av systemet, i varje fall icke såvitt angår ledande befattningar med arbetsuppgifter av teknisk natur. Särskilt vid ett verk av så speciell karaktär som försvarets fabriksverk måste det enligt lönenämndens mening vara till fördel, att en viss rörlighet vid lönesättningen hålles öppen i fråga om de högre tekniska befattningarna.

Marinledningen, försvarets fabriksstyrelse och försvarets forskningsanstalt vilja bestämt motsätta sig ett slopande av »högst»-lönegradssystemet, åtminstone i fråga om vissa typer av befattningar, varjämte *arméförvaltningen och flygledningen* funnit ett system med variabla löner i viss utsträckning kunna vara av värde. Fabriksstyrelsen har i förevarande fråga anfört, att uttalandena i samband med förarbetena till fabriksverkets tillkomst ingalunda lämnade stöd för den av de sakkunniga uttryckta meningen, att vid fabriksverkets tillkomst avsikten varit, att det föreslagna lönesystemet endast skulle tillämpas under en övergångstid. Tvärtom syntes förarbetena tala för att verksamheten inom fabriksverket ansåges vara av den natur, att ett fortlöpande behov av friare lönesättning förelåge. Fabriksstyrelsen har vidare i huvudsak anfört följande.

Styrelsen är övertygad om att, därest det inom verket tillämpade friare lönesättningssystemet icke hade funnits, verket skulle beretts sådana svårigheter i sin verksamhet, att det kan ifrågasättas, huruvida verksamheten hade kunnat på ett tillfredsställande sätt bedrivas. Styrelsen vill i detta sammanhang framhålla, att denna verksamhet till större delen helt överensstämmer med privat industriell verksamhet. Lokalförvaltningarna inom fabriksverket

äro organiserade på motsvarande sätt som de privata industriernas fabriker och verksamheten bedrivs i konkurrens med den privata industrien. Detta konkurrensmoment har under efterkrigstiden blivit i högre grad än tidigare markerat genom att inom verket i enlighet med av statsmakterna givna direktiv civila tillverkningar i betydande utsträckning upptagits. Det må framhållas, att dessa tillverkningar för närvarande ha en storleksordning av omkring en tredjedel av hela nytillverkningen inom verket.

För att verksamheten skall kunna på ett tillfredsställande sätt utövas är det nödvändigt, att verket disponerar över arbetskraft av samma kvalitet som den arbetskraft, varöver de privata industrierna disponera. Det ligger i sakens natur, att om till fabriksverkets anställningshavare utgående löneförmåner alltför mycket skulle understiga löneläget för motsvarande personal på den allmänna arbetsmarknaden, verket icke skulle kunna förvärva eller i tjänst bibehålla de bästa arbetskrafterna.

I sammanhang med fabriksverkets tillkomst ägde verkets rekrytering i viss utsträckning rum från privat verksamhet. Sedermera ha emellertid i stor utsträckning, om undantag göres för rekryteringen i botten, befordingarna inom verket skett bland verkets egen personal.

Ehuru sålunda rekryteringen av kvalificerade befattningar av teknisk natur i stor utsträckning förbehållits den egna personalen, har därmed icke »högst»-lönegradssystemets betydelse minskats. Vid rekryteringen i botten, vilken alltid måste ske utifrån, är det nödvändigt att vid rekryteringstillfället löneförmånerna stå i paritet med löneförmånerna inom privat motsvarande verksamhet. Därefter måste, för att verket icke skall förlora de bästa arbetskrafterna, personalen beredas löneförbättringar efter ungefär samma grunder som inom privatindustrien. Redan med det friare lönesystem, som för närvarande tillämpas inom fabriksverket, har det visat sig förenat med svårigheter att i tjänst bibehålla den tekniska arbetskraft, som ur verkets synpunkt är den mest önskvärda. Därest »högst»-lönegradssystemet eller något annat lika smidigt lönesystem icke hade tillämpats inom verket, torde omsättningen av ifrågavarande personal ha blivit väsentligt större med därav följande olägenheter för verksamhetens bedrivande.

De av styrelsen angivna synpunkterna skulle kunna tillgodoses, om inom statsförvaltningen lönerna generellt fortlöpande kunde anpassas efter allmänna arbetsmarknadens löner. Enligt styrelsens förmenande torde emellertid en sådan anpassning knappast kunna genomföras, för såvitt icke de mest konjunkturkänsliga verken lämnas viss rörelsefrihet. Om lönegradsplaceringarna för olika befattningar skulle bedömas centralt och lika över hela statsförvaltningen, torde alltid en eftersläpning komma att äga rum, vilken för ett verk som fabriksverket kunde få allvarliga konsekvenser.

Enligt de sakkunnigas förslag skulle likartade lönegradsserier förekomma inom olika befattningshavargrupper. Sålunda ha de sakkunniga förutsatt, att för ingenjörspersonal lönegradsserien i stort sett skulle motsvara den för administrativ personal föreslagna. Fabriksstyrelsen hyser den uppfattningen, att teoretiskt sett det naturligen är riktigt, att befattningshavare med kvalifikationer, vilka, ehuru liggande inom olika verksamhetsområden, dock äro ungefär likvärdiga, skola, för såvitt de uppehålla ungefär likvärdiga befattningar, placeras i samma lönegrad. Ett sådant resonemang torde emellertid för närvarande uteslutande vara av teoretisk natur. Vid tjänsteförteckningsrevisioner måste, såsom framgår av det föregående, i första hand hänsyn tagas till allmänna arbetsmarknadens lönesättningar, i varje fall, då fråga är om tjänster, vilka förekomma inom privat verksamhet i större utsträckning än inom statlig verksamhet. Förhållandena kunna gestalta sig så, att inom en viss grupp löneläget är ett helt annat än inom en annan med hänsyn till

utbildningsförhållandena likvärdig grupp. Löneläget för den tekniska personalen ligger för närvarande högre än löneläget för administrativ motsvarande personal. Enligt styrelsens förmenande kan man icke undgå att i ställningstagandet till lönegradsplaceringarna beakta denna synpunkt.

Den omständigheten, att de sakkunniga vid sina ställningstaganden icke synas ha beaktat allmänna arbetsmarknadens löneutveckling, kan enligt styrelsens förmenande tyda på svårigheterna att generellt och för en viss icke alltför kort tidrymd i förväg fastställa lönegrader för befattningshavare med vissa arbetsuppgifter inom verksamhetsområden, som äro särskilt konjunktur känsliga. Om staten med framgång skall kunna bedriva industriell verksamhet under den hävdvunna statliga verksformen, måste verksledningen, vilken genom sin nära kontakt med det privata näringslivet har lättare än statsmakterna att följa löne marknads lägets utveckling, givas befogenheter att självständigt inom vissa gränser bedöma lönerna för sin personal. Skulle detta icke medgivas, kan det befaras bliva nödvändigt att överväga andra och mera fria verksamhetsformer för den statliga industriverksamheten.

De av styrelsen angivna synpunkterna på »högst»-lönegradssystemets bibehållande inom försvarets fabriksverk göra sig i främsta rummet gällande för befattningar av teknisk natur. Fabriksverkets erfarenheter utvisa emellertid, att även för befattningar med industriekonomiska uppgifter ett motsvarande behov gör sig gällande. Det må framhållas, att å fabriksverkets personalförteckning för närvarande finnas uppförda åtta befattningar avsedda för mera kvalificerade industriekonomiskt utbildade tjänstemän. Sedan verkets tillkomst har avgången inom denna befattningshavargrupp utgjort 50 procent.

Vad beträffar de befattningar inom fabriksverket, vilka icke äro av teknisk eller industriekonomisk art, har styrelsen med hänsyn till att konkurrensmomentet med privat verksamhet icke där är så framträdande, icke något att erinra mot fasta lönegradsplaceringar.

I de sakkunnigas uttalande rörande tätare översyn över statstjänstemännens löneställning ha instämmanden gjorts av såväl myndigheter som personalsammanslutningar.

Utnyttjande av den nuvarande C-löneplanen.

Allmänna lönenämnden har i förevarande sammanhang anfört följande.

Såsom de sakkunniga framhållit, synes något mera bärande skäl för en vidgad användning av C-löneplanen icke föreligga. Berättigade invändningar kunna även göras mot en tendens, som i vissa fall kommit till synes, att utnyttja C-löneplanen främst för att bereda befattningshavare högre löneställning än som hittills kunnat ske med användande av löneplan A med hänsyn till att å denna löneplan högre lönegrad än den 30:e icke ansetts böra tagas i anspråk för befattningar inom den centrala statsförvaltningen. Lönenämnden vill emellertid framhålla, att enligt dess uppfattning även vid ett utnyttjande av A-löneplanen i dess helhet — eventuellt efter en utbyggnad av densamma — behov kommer att föreligga av möjlighet att anställa befattningshavare med förordnande på viss tid eller tills vidare och i övrigt på de villkor, som nu gälla för befattningar på löneplan C.

Försvarsväsendets lönenämnd finner det uppenbart att ett fortsatt utnyttjande av C-löneplanen torde vara påkallat för vissa fall. Lönenämnden har härom anfört följande.

Såväl för förvärvandet av kompetent arbetskraft från privat verksamhet som ur synpunkten av den stimulans till effektiv arbetsinsats, som ligger i eventualiteten att icke erhålla förnyat förordnande, måste användandet av förordnandeformen ur statens synpunkt te sig som önskvärt och naturligt. Däremot kan lönenämnden instämma med de sakkunniga däri, att C-löneplanen icke bör utnyttjas enbart i syfte att bereda en befattningshavare högre lön än den, som regelmässigt kommer personal i likartad tjänst inom statsförvaltningen till del.

I likhet med lönenämnderna har i ett flertal remissyttranden, däribland från *marin- och flygledningarna, försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, telegraf- och järnvägsstyrelserna, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning och statstjänstemännens riksförbund*, ansetts att en anställningsform, motsvarande nuvarande anställning med lön enligt C-löneplanen jämväl framdeles är erforderlig. Såsom huvudmotiv för användandet av C-löneplanen har därvid anförts att förordnandeformen vore väl lämpad med hänsyn till önskemålet att smidigt kunna entlediga befattningshavare samt att de med C-lönen förenade pensionsförmånerna ökade rekryteringsmöjligheterna från den allmänna arbetsmarknaden.

Avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning.

I huvuddelen av remissyttrandena har det av de sakkunniga under förevarande rubrik framlagda förslaget om utredning tillstyrkts eller lämnats utan erinran.

Statstjänarkartellen har med instämmande av *landsorganisationen* i denna fråga anført följande.

Såsom de sakkunniga anført råder oklarhet i gränsdragningen mellan användandet av tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning, en oklarhet, som är särskilt framträdande ifråga om den arbetande personalen. Avgörandet om vilken anställningsform, som vid varje tillfälle skolat komma till användning, har i avsaknad av fasta hållpunkter tidigare grundats på en till synes godtycklig bedömning, varmed följt en icke önskvärd oenhetlighet i anställningsformernas användande. Inom försvaret framträder detta f. n. främst ifråga om gruppen förrådsanställda och gruppen reparatörer och eldare. Sedan 1946 års manskaplöneutredning nu föreslagit, att mekanikerpersonal vid arméns och flygvapnets förband till ett avsevärt antal skall anställas såsom civilmilitära tjänstemän, får frågan en än vidare omfattning. Eftersom det vid såväl arméns som flygvapnets förband nu å kollektivavtal finnas anställda civila yrkesarbetare, kommer, därest manskaplöneutredningens förslag genomföres, förhållandet att bliva, att personal med fullt ensartade arbetsuppgifter och sysselsatta vid samma förband erhålla olika anställningsformer. Detta förhållande kan icke anses tillfredsställande.

De sakkunniga ha framhållit, att här behandlat spörsmål icke utgör ett för försvaret speciellt problem utan också äger giltighet på andra håll inom statsförvaltningen. Detta torde vara riktigt. Även inom andra områden är avgränsningen oklar mellan de olika anställningsformerna. Än mera framträda skillnader i detta avseende olika förvaltningsområden emellan. Medan inom några anställningsformen som tjänsteman är dominerande och kollek-

tivavtal endast användas i ringa utsträckning, är det inom andra helt omvänt. Till en del torde detta förhållande vara att söka i verksamhetens artskillnad, men till en del torde det vara beroende av andra orsaker, som icke i och för sig motivera skilda anställningsformer. Statstjänarkartellen anser, att det skulle vara önskvärt, om en anställningsform kunde tillämpas å alla statsanställda, och att en sådan ordning bör eftersträvas. Huruvida möjligheter föreligga att i nuvarande läge genomföra en sådan ordning, vill statstjänarkartellen icke uttala sig om. Klart synes dock vara, att det redan nu är möjligt att ernå större enhetlighet ifråga om anställningsformernas användande såväl i avseende på olika grupper inom samma förvaltningsområde som också de olika förvaltningsområdena emellan. Statstjänarkartellen får därför kraftigt understryka, att den av de sakkunniga föreslagna utredningen, med uppgift att utreda huruvida mera än en anställningsform verkligen erfordras och, om så visar sig vara fallet, att uppdraga enhetliga riktlinjer för de olika anställningsformernas användande, snarast bör komma till stånd.

Försvarets fabriksstyrelse avstyrker att den förordade utredningen kommer till stånd, då styrelsen icke funnit behov föreligga att inom detta område erhålla en fullständig enhetlighet. Tvärtom vore styrelsen icke främmande för den tanken, att av organisatoriska skäl det kunde vara befogat att inom ett visst förvaltningsområde hänföra en anställningshavarkategori till den ena anställningsformen, medan inom ett annat verksamhetsområde övervägande skäl talade för att för samma kategori den andra anställningsformen borde utnyttjas. *Järnvägsstyrelsen* har meddelat, att denna fråga måste anses sakna aktualitet för statens järnvägars vidkommande, där ifrågavarande personalgrupper redan vore väl avgränsade.

Chefen för försvarsstaben har ifrågasatt, om det icke borde övervägas att, där särskilda skäl icke till annat föranledde, generellt fastställa 8 lönegraden såsom den lägsta för tjänstemannaanställning beträffande förrådspersonal, maskinistpersonal, hantverkarpersonal, sjukvårdspersonal och liknande personalkategorier.

Tjänstebenämningfrågor.

Försvarsstabschefen har ansett att de sakkunniga i sin strävan efter likformighet i avseende å tjänstebenämningarna för försvarets personal å ena sidan och motsvarande personal inom statsförvaltningen å andra sidan icke alltid tagit vederbörlig hänsyn till inom försvaret rådande särskilda förhållanden och den tradition, som i sådant avseende under tidernas lopp utbildats och icke utan påtagliga skäl syntes böra brytas. Prefixet »tyg» borde således icke slopas. Ett slopande av tjänstebenämningarna med gradbeteckningar för civilmilitära beställningshavare såsom marin- och flygingenjörer, marinläkare m. fl. måste vidare av militära skäl bestämt avstyrkas. Försvarsstabschefen ansåg, att de sakkunnigas förslag till tjänstebenämningar borde i ett flertal fall göras till föremål för förnyad prövning, varvid det borde ifrågasättas att till lösning upptaga frågan om ett enhetligt system för de civilmilitära tjänstetitelnarna, så att dessa komme att konsekvent angiva befattningshavarnas tjänstklass.

Chefen för armén, arméförvaltningen och marinledningen ha funnit prefixet »tyg»- böra bibehållas.

Arméförvaltningen har funnit prefixet »drift»- böra utbytas mot »drifts»- under det *lönenämnderna* och *krigsmaterielverket* ansett ett införande av prefixet vara mindre lämpligt.

3. Departementschefen.

Genom olika samverkande omständigheter har med revisionen av försvarets tjänsteförteckningar för civil och civilmilitär personal och prövningen av vissa därmed sammanhängande avlöningsfrågor måst anstå under längre tid än motsvarande tjänsteförteckningsrevision för civilförvaltningen. Bland orsakerna härtill må endast pekats på den snabba utbyggnaden av försvaret under krigsåren och den rad omfattande utredningar i olika organisationsfrågor, vilka i samband därmed måst verkställas och som kommit att påverka anställningsförhållandena för de personalgrupper, varom här är fråga. Betydelsefulla organisationsutredningar pågå alltjämt, varvid främst må erinras om 1945 års försvarskommitté och 1946 års militära förvaltningsutredning. Såsom jag framhållit i direktiven för försvarets tjänsteförteckningssakkunniga göra sig emellertid önskemålen om en reglering av hittills uppskjutna avlöningsfrågor inom försvaret med ökad styrka gällande. Härtill bidra icke minst de väsentliga förskjutningar, som under senare år ägt rum i fråga om personalorganisationen vid försvaret. Sålunda har utvecklingen av den tekniska tjänsten, förrådsorganisationen och användningen i ökad omfattning av civil personal för olika förvaltningsuppgifter i många fall framtingat provisoriska anordningar i fråga om personalens anställnings- och avlöningsförhållanden, vilka provisorier icke blott på ett föga tillfredsställande sätt avvika från eljest inom statsförvaltningen tillämplad ordning utan även, om de tillåtas bestå, måste befaras komma att avsevärt försvåra möjligheterna att kvarhålla och vid behov nyrekrytera den för arbetets fullgörande erforderliga personalen. Även skäligt hänsynstagande till personalens intressen synes mig kräva att en fastare ordning snarast åvägabringas. Trots de vanskligheter varmed ett ställningstagande till de nu aktuella lönefrågorna är förenat i betraktande av det oklara läge, i vilket frågan om den blivande försvarsorganisationen för närvarande befinner sig, är jag sålunda beredd tillstyrka att vissa riktlinjer på grundval av tjänsteförteckningssakkunnigas förslag nu uppdragas för en omprövning av löneställningen för de berörda personalgrupperna vid försvarsväsendet. Härvid måste dock förutskickas, att jag till undvikande av eljest svåröverskådliga konsekvenser för statsförvaltningen i övrigt i likhet med statskontoret, lönenämnderna och vissa andra remissmyndigheter icke kan tillstyrka, att tjänsteförteckningsrevisionen gives en vidare innebörd än att löneställningen inom försvaret i stort sett anpassas till de löner, som f. n. regelmässigt förekomma för jämförliga befattningshavarkategorier inom civilförvaltningen i allmänhet. Jag torde likaledes få erinra, att särskilda löneutredningar igångsatts eller plane-

ras för vissa speciella befattningshavargrupper, vilkas avlöningsförhållanden böra regleras efter enhetliga linjer för hela statsförvaltningen. Jag återkommer i det följande till dessa spörsmål. Självfallet måste med det slutliga ställningstagandet till de berörda personalgruppernas lönefrågor anstå i avvaktan på resultatet av berörda kompletterande utredningsarbete, vilket dock icke bör utgöra hinder för genomförande av sådana provisoriska löneförbättringar, som kunna förutses icke komma att föregripa ett blivande generellt beslut.

Jag övergår därefter till att något beröra de spörsmål av mera principiell innebörd, som de sakkunniga funnit böra upptagas till närmare granskning, innan ställning i detalj tages till frågorna om lönegradsplaceringar och tjänstebenanämningar för av utredningsuppdraget berörda befattningar och grupper av befattningar vid försvaret. Enär, såsom de sakkunniga själva framhållit, berörda principspörsmål icke utgöra specialproblem för försvaret utan i större eller mindre omfattning taga sikte på förhållandena inom statsförvaltningen i dess helhet, är jag icke beredd att utan närmare undersökning av konsekvenserna på olika områden av förvaltningen fatta definitiv ståndpunkt till de sakkunnigas förslag i denna del utan nödgas inskränka mig till mera allmänt hållna uttalanden och rekommendationer.

Vad då först angår frågan om *löneställningarnas avvägning med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter* är jag ense med de sakkunniga om önskvärdheten av klart fixerade bedömningsgrunder för avlöningens bestämmande. Att den främsta bedömningsgrunden därvid måste vara de med tjänsten förenade arbetsuppgifternas art och kvalitativa beskaffenhet men icke arbetskvantiteten som sådan finner jag likaledes uppenbart. Som en andra huvudgrund för bedömandet av löneställningen ha de sakkunniga angivit de minimikrav i fråga om teoretisk och praktisk kompetens, som regelmässigt böra förutsättas hos befattningens innehavare för att göromålen skola kunna tillfredsställande fullgöras. I sist angivna hänseende ha i åtskilliga remissyttrandan yppats betänkligheter mot att generella kompetenskrav för olika typer av befattningar skulle fastställas, liksom man funnit de av de sakkunniga angivna kompetenskraven för olika befattningar på ett flertal punkter vara alltför höga. Enär de framställda erinringarna i denna del delvis torde bottna i en missuppfattning av de sakkunnigas intentioner, i det att man trott sig finna en övervärdering av den teoretiska kompetensen på bekostnad av den praktiska, finner jag angeläget understryka, att fixerandet av det kunskapsmått, som måste förutsättas för arbetets behöriga fullgörande, icke bör eller behöver innebära någon skärpning av de fordringar, som erfarenhetsmässigt funnits böra uppställas för innehav av viss befattning. Icke heller bör hittills tillämpat dispensförfarande röna inflytande av den angivna bedömningsgrunden för lönesättningen i vidare mån än att dispens från de för vissa tjänster fastställda teoretiska kompetenskraven regelmässigt bör avse endast *sättet* för den för tjänstens utövande erforderliga kompetensens förvärvande. Jag delar i princip de sakkunnigas uppfattning, att ett enhetligt lönesystem för att kunna verka likformigt och rättvist kräver, att man

vid bedömandet av löneställningen för befattningshavare med ensartade arbetsuppgifter utgår från samma kompetensfordringar. Jag vill dock icke fördölja att det för åtskilliga grupper av befattningshavare kan bli förenat med betydande praktiska svårigheter att angiva enhetliga normer för de kompetenskrav, som lämpligen böra uppställas. Detta bör emellertid icke hindra, att man i princip kan godtaga de bedömningsgrunder för löneställningarnas avvägning, som av de sakkunniga angivits.

Vidkommande spörsmålet om *lönegradsseriernas uppbyggnad* kan jag i huvudsak ansluta mig till vad de sakkunniga härom anfört. Principen att för tjänster, tillhörande samma lönegradsserie, bör tillämpas en intervall av minst två lönegrader, är onekligen ägnad att underlätta en lämpligare löneavvägning och motverka en onödigt långt driven differentiering av lönerna för tjänstemän, vilkas arbetsuppgifter utvisa allenast obetydliga kvalitativa skiljaktigheter. Emellertid skulle ett strikt genomförande av denna princip medföra vittgående konsekvenser för betydande områden av statsförvaltningen, där lönesättningen hittills följt delvis andra linjer. Jag vill allenast erinra om förhållandena vid kommunikationsverken, där stora personalgrupper, tillhörande samma befodringsgång, vid inplaceringen å löneplanen hänförts till närliggande lönegrader, t. ex. banvakter och stationskarlar i lönegrad A 5 samt ban- och trafikbiträden i lönegrad A 6. Jag är sålunda icke f. n. beredd att tillstyrka längre gående åtgärder, än att vid inrättandet av nya befattningar eller serier av befattningar i samband med genomförandet av om- eller nyorganisationer inom förvaltningen de sakkunnigas synpunkter på lönegradsseriernas uppbyggnad skänkas vederbörligt beaktande.

Under rubriken *anpassning av statstjänstemannalönerna till det allmänna löneläget* ha de sakkunniga till kritisk granskning upptagit frågan om bibehållande av det inom vissa grenar av försvaret under senare år tillämpade rörliga system för lönegradsplaceringen, som går under namnet »högst-lönegradssystemet». De sakkunniga ha på anförda skäl avstyrkt systemets fortsatta tillämpning och därvid särskilt understrukit det betänkliga i att uppgiften att i ett aktuellt konjunkturläge anpassa statstjänstemännens löner till löneläget på den allmänna arbetsmarknaden med detta system komme att anförtros åt olika verksmyndigheter. Ställningstagandet härutinnan borde förbehållas statsmakterna. För att ernå en mera kontinuerlig anpassning av statstjänstemannalönerna till löneläget på allmänna arbetsmarknaden rekommendera de sakkunniga, att en allmän översyn av statstjänstemännens löneställning äger rum med kortare tidsintervaller än hittills varit fallet.

Det s. k. högst-lönegradssystemet har hittills prövats under alltför kort tid och i alltför begränsad omfattning för att jag skulle kunna redan nu tillstyrka, att detsamma helt övergives och de pågående experimenten med en dylik friare lönesättning avbrytas. Det sätt varpå systemet tillämpats vid försvarets fabriksverk synes mig heller icke giva anledning till erinran. Klart är emellertid, att ett rörligt lönesystem av här avsedd typ icke lämpar sig för egentliga förvaltningsmyndigheter eller för verk med stor och rikt differentierad tjänstemannapersonal. Jag kan sålunda icke tillstyrka,

att högst-lönegradssystemet kommer till användning annat än i speciella undantagsfall, där särskilda förhållanden kunna åberopas till stöd för en något friare lönesättning än den inom statsförvaltningen sedvanliga.

Vad angår *utnyttjandet av den nuvarande C-löneplanen* torde den allt talrikare förekomsten av förordnandetjänster stationerade till annan ort än Stockholm göra frågan om en dyrortsgradering även av de för dessa tjänster utgående lönerna förtjänt att upptagas till övervägande. Då emellertid nu berörda spörsmål torde få prövas i annat och större sammanhang, saknar jag anledning att nu upptaga dem till närmare dryftande.

Lika med de sakkunniga finner jag frågan om *avgränsningen mellan löneplansreglerad tjänstemannaanställning och kollektivavtalsanställning* böra vid lämpligt tillfälle tagas under övervägande.

Vad de sakkunniga anfört rörande *förenkling och rationalisering av tjänstebenämningarna* kan jag i huvudsak godtaga. I den mån förslagen beröra andra förvaltningsområden än försvarets, torde dock med det slutliga ställningstagandet få bero i avvaktan på en kommande fortsatt revision av gällande tjänsteförteckningar. Icke heller finner jag mig böra mot de berörda militära myndigheternas avstyrkande förorda ett slopande av det hävdvunna prefixet »tyg»- för vissa befattningar, tillhörande tygstaten. Jag har vidare i nu förevarande sammanhang i regel ansett mig böra lämna tjänstebenämningsfrågorna i vad avser civilmilitära beställningar öppna. Jag torde få återkomma härtill vid behandlingen av de olika förslagen i den speciella delen av de sakkunnigas betänkande.

Innan jag övergår till att närmare behandla de förslag, som framlagts i den speciella delen av tjänsteförteckningssakkunnigas betänkande, anser jag mig först böra klargöra min inställning till frågan om sättet för genomförandet av den av mig i det föregående förordade tjänsteförteckningsrevisionen inom försvaret.

Med hänsyn till den knappa tid som stått till förfogande låter det sig icke göra att för försvarets ordinarie tjänstemän genomföra den aktuella revisionen av tjänsteförteckningarna tidigare än fr. o. m. budgetåret 1948/49. Beträffande den icke-ordinarie personalen är att märka, dels att i överensstämmelse med hittills i fråga om anslag under fjärde huvudtiteln följd praxis personalförteckningar för sådan icke-ordinarie personal, som avlönas från försvarsgrenarnas avlöningsanslag, pläga för anslagsberäkningarnas bedömande överlämnas till riksdagen för kännedom, dels ock att inom försvaret i osedvanligt stor omfattning förekomma civila extra ordinarie tjänster, vilka under uppbyggnadsperioden inrättats för stadigvarande arbetsuppgifter av samma eller likartat slag, som merendels fullgöras av ordinarie tjänst innehavare. Vid valet av löneställning för ifrågavarande extra ordinarie tjänster har ock anslutning sökts till löneläget för närmast motsvarande ordinarie befattning. I vissa fall har, såsom jag i annat sammanhang kommer att närmare beröra, den avsedda lönepariteten skapats genom att den extra ordinarie tjänsten hänförts till lönegrad med närmast högre ordningsnummer

än det för motsvarande ordinarie tjänst fastställda. Av det sagda framgår, att frågan om lämplig löneställning för här avsedda extra ordinarie tjänstemän intimt sammanhänger med löneläget för den ordinarie personalen. Det kan under sådana förhållanden knappast ifrågakomma att genomföra en generell tjänsteförteckningsrevision för extra ordinarie personal utan vederbörligt beaktande av detta samband i lönehänseende med de ordinarie tjänstemännen.

Det sagda utesluter dock icke att för vissa särskilda befattningar eller grupper av befattningar av icke-ordinarie karaktär en tjänsteförteckningsrevision bör kunna genomföras utan avvaktan å prövningen av den ordinarie personalens lönegradsplacering.

En dylik tjänsteförteckningsrevision är särskilt angelägen såvitt angår det stora antal befattningshavare, som avlönas från sakanslag, i första hand dem, som anställts enligt personliga kontrakt eller mot individuellt bestämda arvoden. I samband med den allmänna lönereglering, som är avsedd att träda i kraft den 1 juli 1947, torde fråga uppkomma att överföra huvuddelen av dessa befattningshavare till löneplansreglerad anställning enligt någon av de nya huvudanställningsformer, som redan blivit eller på grundval av 1945 års lönekommittés betänkande del II kunna bliva av statsmakterna fastställda. Det är då uppenbarligen angeläget, att vissa allmänna riktlinjer finnas angivna i fråga om sättet för dylika tjänsters inplacering i lönegrad. Icke minst av denna anledning har det synts mig påkallat, att ställning i princip redan nu tages till vissa av de av tjänsteförteckningssakkunniga framlagda förslagen.

Bland de sakkunnigas förslag rörande lönegradsplacering m. m. av olika inom försvaret förekommande civilmilitära och civila tjänster kunna särskiljas, å ena sidan, sådana förslag, av vilka direkt framgår, vilken löneställning de sakkunniga funnit lämplig för viss speciell befattning — såsom förslagen angående läkarpersonal, sjukvårdspersonal, ekonomipersonal m. fl. — och, å andra sidan, förslag, där särskilda normer måst angivas för de olika befattningarnas inplacering i de föreslagna lönegraderna med hänsyn till arbetsuppgifter, ansvar och kompetens — ingenjörpersonal, arbetsledarpersonal o. s. v. I fråga om sistnämnda befattningskategorier, för vilka de förordade löneställningarna hava karaktären av typförslag, har jag funnit principerna för tjänsternas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter, ansvar och kompetens tarva ytterligare överväganden med hänsyn icke blott till de ändringsyrkanden, vilka — särskilt i fråga om kompetenskraven — framställts i avgivna remissyttranden, utan även till den ändrade lönegradsplacering jag beträffande vissa tjänster ansett mig böra förorda. Likaledes är det på nuvarande stadium icke möjligt att överblicka de praktiska och ekonomiska konsekvenserna av en fullt genomförd tillämpning av de föreslagna inplaceringsprinciperna.

Av nu anförda skäl har jag — i den mån jag utan ytterligare utredning funnit mig kunna taga ställning till de olika lönefrågorna — ansett att de förslag, som nu framläggas för riksdagen, böra begränsas till att i huvudsak

avse fastställande för olika personalkategorier av lämpliga lönegradsserier och tjänstebestämmingar, medan däremot den individuella lönegradsplaceringen får bli beroende på fortsatta överväganden. I anledning härav har jag ej funnit erforderligt att i det följande närmare redogöra för de sakkunnigas förslag i hithörande hänseenden. Jag torde härutinnan få hänvisa till de sakkunnigas betänkande.

Såsom jag nyss uttalat torde ett genomförande av tjänsteförtecknings-sakkunnigas förslag, i den mån det godtages av riksdagen, icke kunna ske förrän fr. o. m. ingången av budgetåret 1948/49, i vad avser ordinarie personal samt huvuddelen av den extra ordinarie personal, som avlönas från avlöningsanslag. Gången för en tjänsteförteckningsrevision för dessa personalkategorier synes därför böra bli följande. Vederbörande försvarsmyndigheter anmodas att vid uppgörande av förslag till medelsäskanden för budgetåret 1948/49 i vad avser avlöningsanslag samt andra anslag, från vilka avlöningsmedel avses utgå, räkna med den lönegradsplacering av de olika befattningarna, som blir en följd av de beslut rörande löneställningen för olika befattningshavarkategorier, som kunna fattas av riksdagen i anledning av tjänsteförtecknings-sakkunnigas förslag och — i de fall angivna lönegrader endast avse att utgöra norm för placering av vissa typbefattningar — med hämtad ledning av tjänsteförtecknings-sakkunnigas i betänkandet uppdragna riktlinjer för lönegradsplacering med hänsyn till arbetsuppgifter, ansvar och kompetens. Sedan medelsäskandena i denna del inkommit till Kungl. Maj:t synes myndigheternas förslag till lönegradsplacering böra granskas av den inom försvarsdepartementet tillkallade utredningsmannen med uppgift att inom departementet biträda med utredning rörande inplacering i lönegrad m. m. av civil och civilmilitär personal inom försvaret. Det torde här efter böra ankomma på chefen för försvarsdepartementet att i samråd med chefen för finansdepartementet föranstalta om att förslag rörande ändringar i vederbörliga tjänsteförteckningar framläggas för 1948 års riksdag.

I fråga om sådana tjänster, vilka avlönas från sakanslag, samt övriga icke-ordinarie tjänster, vilka i samband med ett genomförande av den av 1946 års riksdag beslutade löneregleringen böra inplaceras i viss lönegrad, skulle däremot, såsom jag förut antytt, de nya lönesättningsprinciperna kunna vinna tillämpning redan under budgetåret 1947/48. Detsamma kan, såsom av det föregående framgår, i begränsad omfattning bli förhållandet i fråga om extra ordinarie personal, som avlönas från avlöningsanslag. Jag förutsätter härvid, att de olika myndigheternas förslag även i dessa delar underkastas granskning av nyssnämnda utredningsman samt att nödig försiktighet iakttages vid lönegradsplaceringen av olika befattningar till undvikande av att den kommande större tjänsteförteckningsrevisionen på olämpligt sätt föregripes.

I sådana fall, då löneparitet mellan ordinarie och extra ordinarie tjänster åstadkommit genom den extra ordinarie tjänstens hänförelse till närmast högre lönegrad, torde vidare, på sätt jag närmare utvecklat i avsnittet om

arbetsledarpersonal (s. 51), vissa nedflyttningar av extra ordinarie tjänster böra äga rum fr. o. m. ingången av budgetåret 1947/48.

Jag vill slutligen understryka, att frågan om överförande till ordinarie stat av sådana icke-ordinarie tjänster, som befunnits erforderliga för arbetsuppgifter av bestående art, synes böra i den omfattning så lämpligen kan ske utan avvaktan på statsmakternas beslut rörande den blivande försvarsorganisationens storlek och sammansättning upptagas till prövning och avgörande i samband med tjänsteförteckningsrevisionens genomförande. Därvid böra de principer följas, som inom statsförvaltningen i övrigt pläga tillämpas vid personalens fördelning på de olika inom statstjänsten förekommande huvudanställningsformerna.

II avd. Speciella frågor.

1. Viss chefspersonal.

De sakkunniga. Under denna rubrik ha tjänsteförteckningssakkunniga upptagit frågor rörande lönegradsplacering i huvudsak av inom försvaret förekommande byrådirektörs-, förste byrådirektörs- och byråchefsbefattningar samt civila ingenjörtjänster i högre lönegrad än den 27:e.

Ehuru av befattningar i chefsställning vissa högre sådana — huvudsakligen de för närvarande på C-löneplanen upptagna — fallit utanför ramen för tjänsteförteckningssakkunnigas uppdrag ha de sakkunniga likväl av skilda orsaker funnit det vara ofrånkomligt att till behandling upptaga löneställningsfrågor berörande jämväl dylika befattningar. Detta sammanhänger delvis med de sakkunnigas uppfattning, att — i stället för C-löneplanen — annan löneplan lämpligen borde komma till användning för vissa nu befintliga chefstjänster vid försvaret. Härtill har kommit, att de sakkunniga funnit sina överväganden rörande lämpliga löneställningar och tjänstebestämmingar för närmast lägre befattningar i stor utsträckning böra föregås av ett ställningstagande till motsvarande spörsmål beträffande ifrågavarande chefsbefattningar. De sakkunniga ha vidare ansett, att parallellitet i lönegradshänseende borde eftersträvas mellan befattningar vid centralmyndighet och vid lokal dylik.

I detta sammanhang ha de sakkunniga framhållit angelägenheten av att frågan om lämpliga organisationsenheter och dessas benämning inom såväl central- som lokalmyndighet snarast göres till föremål för utredning. Enhetlighet i detta avseende har syns de sakkunniga vara ägnad att underlätta en bedömning av de med olika befattningar förenade arbetsuppgifterna och därav följande lämpliga löneställningar.

De sakkunniga påpeka, att i fråga om byråchefsbefattningarna inom försvaret i åtskilliga fall 30 lönegraden ej ansetts vara tillfyllest. Högre löneställningar hade — merendels genom utnyttjande av C-löneplanens lönegrader — i stor utsträckning kommit till användning. Denna utveckling vore emellertid icke unik för försvaret utan kunde spåras inom statsförvaltningen

i dess helhet. Frågan om byråchefers löneställning inom statsförvaltningen i allmänhet hade också i olika sammanhang varit föremål för övervägande. Sålunda upptogs frågan av såväl tjänsteförteckningssakkunniga för affärsverken som 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga, varvid även diskuterades möjligheten och lämpligheten av en differentiering av byråchefstjänsterna.

För egen del ha de sakkunniga — i likhet med 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga — ej funnit sig böra förorda en differentiering av byråchefstjänsterna. De sakkunniga ha emellertid funnit 30 lönegraden vara för låg för byråchefsbefattning och i stället förordat tillämpning av 32 lönegraden för byråchefsbefattning ävensom för därmed i avseende å arbetsuppgifter likställd befattning. Där högre löneställning redan kommit till användning ha de sakkunniga funnit det tillrådligt, att undersökning verkställes rörande möjligheterna att uppdelade verksamheten på flera byråer av normal storleksordning, enär i dessa fall den högre löneställningen ofta motiverats med att med viss byråchefstjänst förenats osedvanligt stor arbetsbörda. Därest emellertid göromålen ansåges böra sammanhållas i en större organisationsenhet borde chef för dylik organisationsenhet placeras som avdelningschef i 34 lönegraden. Samma löneställning syntes även regelmässigt böra tillkomma chef för fabrik eller annan inrättning med motsvarande ställning.

De sakkunniga ha föreslagit följande lönegradsserie och tjänstebestämmingar för här avsedda chefsbefattningar.

Centralmyndighet	Lönegrad.
Byrådirektör	28
Byråchef	32
Avdelningschef	34
Lokalmyndighet	
Driftdirektör	28
Förste driftdirektör	30
Driftchef	32
Verkstadsdirektör	34

Särskilda yttranden och uttalanden. Ledamöterna *Carlsson, Norberg* och *Ström* ha i särskilt yttrande till de sakkunnigas betänkande berört frågan om löneläget för byråchefer och med dem jämförliga befattningshavare i chefsställning och därvid anfört följande.

Normallönegraden för byråchefer — A 30 — har länge fått fungera som »tak» för den allmänna löneplanen A. Genom sammanpressningen av löneplanen har trycket på detta tak successivt ökat för att numera ha blivit så starkt, att förhållandena på åtskilliga punkter framtvingat ett genombrott, varvid avvikelserna från det normala löneläget för byråchefer i regel camouflerats genom respektive tjänsters överförande på C-löneplan. Den sålunda uppkomna situationen måste enligt vår mening i längden bli ohållbar. Vi ha emellertid ställt oss tveksamma till de sakkunnigas förslag om en generell uppflyttning av byråchefstjänsterna inom försvaret till 32 lönegraden,

enär vi äro väl medvetna om att ett sådant förslag varken faller inom ramen för de sakkunnigas utredningsuppdrag eller kan genomföras enbart för försvaret.

Remissyttrandena. Förslaget om uppflyttning i lönegrad av byråcheferna har hälsats med tillfredsställelse av flertalet berörda remissmyndigheter. Vissa myndigheter, varibland *försvarets civilförvaltning*, *lönenämnderna*, *statskontoret* och *riksräkenskapsverket*, ha emellertid i likhet med ledamöterna Carlsson, Norberg och Ström understrukit, att en lönegradsuppflyttning av byråcheferna inom försvaret endast kan genomföras i samband med en omprövning av byråchefstjänsternas löneställning i vad avser statsförvaltningen i dess helhet.

Vissa av de militära myndigheterna — *chefen för försvarsstaben*, *arméförvaltningen* och *flygledningen* — ha framhållit, att en uppflyttning av byråchefsbefattningarna till 32 lönegraden skulle medföra, att den militära personal, som beklädde sådana befattningar inom försvarsförvaltningen, skulle komma i en ogynnsammare löneställning än motsvarande civila personal. *Marinledningen* har framhållit, att frågan om lönegradsplacering av chefspersonalen ägde samband med spörsmålet om den civilmilitära personalens löneställning. Marinledningen förordade därför, att de sakkunnigas förslag i denna del upptoges till behandling först sedan 1945 års försvarskommitté och 1946 års militära förvaltningsutredning framlagt sitt arbetsresultat.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget om utredning rörande lämpliga organisationsenheter och dessas benämning inom såväl central- som lokalmyndigheter har tillstyrkts av ett flertal myndigheter och personalsammanslutningar.

*Departements-
chefen.*

I 1946 års statsverksproposition (Bilaga. Utgifter å driftbudgeten. För flera huvudtitlar gemensamma frågor) anmälde jag i anslutning till ett av 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga avgivet betänkande (SOU 1942: 30) frågan om löneställningen för innehavare av byråchefs- och rådstjänster m. fl. Den vid budgetarbetet verkställda granskningen av tjänsteförteckningssakkunnigas förslag hade därvid givit vid handen, att frågan om en allmän löneförbättring för befattningshavarna i byråchefsgraden på grund av sin räckvidd ansetts kunna närmare övervägas endast i viss omedelbar anslutning till en allmän lönereglering. Beträffande spörsmålet om en allmän differentering i lönehänseende av byråchefs- och rådstjänsterna hade med hänsyn till den av de sakkunniga förebragta utredningen förslag härom ansetts icke böra framläggas.

Vid sin behandling av förevarande fråga fann riksdagen ej anledning framställa erinran mot vad jag sålunda anfört.

Då det icke är möjligt att taga slutlig ståndpunkt till ett lönespörsmål av sådan principiell räckvidd enbart på grundval av utredning rörande förhållandena inom vissa grenar av försvarsväsendet, finner jag tjänsteförteckningssakkunnigas förslag i denna del icke nu böra upptagas till prövning. Tills

vidare böra således för hithörande personal tillämpas nu gällande löneställningar och tjänstebenämningar. Tidpunkten för igångsättande av en hela förvaltningen omspännande utredning av byråchefernas lönefråga torde få bero på fortsatt övervägande. Motsvarande gäller spörsmålet om utredning rörande lämpliga organisationsenheter och deras benämning.

2. Administrativ personal.

De sakkunniga. Till förevarande personalkategori ha hänförts inom försvaret förekommande amanuens- och byråsekreterarbefattningar, vilka i regel äro avsedda för administrativa arbetsuppgifter av samma art som inom statsförvaltningen i övrigt. På befattningshavarna ankommer således att leda och fördela allmänt administrativa och juridiskt administrativa göromål, att tjänstgöra som sekreterare åt verksledning o. s. v.

Hithörande befattningar finnas inom försvaret som ordinarie och extra ordinarie inrättade i följande lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader).

	Lönegrad.
Amanuens (Eo, MEo)	15
Amanuens (Eo, MEo)	16
Förste amanuens (Eo)	18
Byråsekreterare (Eo)	20
Byråsekreterare (A, Eo)	21
Förste byråsekreterare (A, Eo)	24
Förste byråsekreterare (A, Eo)	26

Ifrågavarande administrativa personal är inom allmänna civilförvaltningen placerad i 21, 24 och 26 lönegraderna. Därutöver tillämpas för extra ordinarie amanuensbefattningar i allmänhet lönegraderna 15 eller 16 och 18.

I fråga om amanuenspersonalen ha de sakkunniga, i avvaktan på behandlingen av 1944 års personalutrednings förslag till reglerad befordringsgång för sådan personal, upptagit lönegraderna 16 och 18.

För de högre befattningarna vid centralmyndighet ha de sakkunniga i överensstämmelse med den inom statsförvaltningen i övrigt gängse ordningen, föreslagit byråsekreterare i 21 och förste byråsekreterare i 24 och 26 lönegraderna samt för sekreterarbefattning vid lokalmyndighet i 21 lönegraden förordad benämningen driftsekreterare.

Yttrandena. De sakkunnigas förslag rörande lönegradsplacering av hithörande personal har i fråga om valet av lönegrader av de hörda personalorganisationerna och remissmyndigheterna icke föranlett annan erinran än att det ifrågasatts, huruvida icke serien borde utbyggas med befattningar i 28 och eventuellt 30 lönegraderna.

Beträffande tjänstebenämningarna har i vissa fall föreslagits, att prefixet »förste» — i likhet med vad de sakkunniga i annat sammanhang förordat för

bl. a. ingenjörpersonal — endast skulle komma till användning för befattningar i 26 lönegraden.

*Departements-
chefen.*

Jag får till en början erinra, att innevarande års riksdag fattat beslut om reglerad befordringsgång för amanuenspersonal inom statsförvaltningen, i huvudsaklig överensstämmelse med 1944 års personalutrednings förslag, varför sålunda frågan om amanuensernas lönegradsplacering numera lösts.

Med hänsyn till att de av tjänsteförteckningssakkunniga förordade lönegraderna och tjänstebenämningarna för byråsekreterare och förste byråsekreterare överensstämmer med de lönegrader och tjänstebenämningar, som numera allmänt tillämpas för ifrågavarande befattningar såväl inom försvaret som statsförvaltningen i övrigt finner jag mig böra biträda de sakkunnigas förslag. Behov av utbyggnad av förevarande serie med befattningar i högre lönegrader än den 26:e torde icke föreligga, då sådana befattningar — byrådirektör, förste byrådirektör — regelmässigt äro att hänföra till befattningar av den art de sakkunniga behandlat under avsnittet om viss chefspersonal.

3. Kameral personal.

De sakkunniga. Inom försvaret förekomma befattningar av kameral natur, i den mån fråga är om personal som berörts av de sakkunnigas utredningsuppdrag, i följande ordinarie och extra ordinarie lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader).

	Lönegrad.
Kassör (MEo)	11
Kassör (Eo)	12
Kassör (MEo)	15
Bokhållare (Eo)	17
Bokhållare (Eo); förste bokhållare (Eo); kassör (MEo)	18
Dispositionsbokförare (Eo)	20
Byråassistent (Eo)	21
Kamrerare (Eo, MEo)	22
Kamrerare (A, Eo)	24
Kamrerare (A, Eo)	26

De egentliga kamrerartjänsterna förekomma inom den civila statsförvaltningen i 20, 22, 24 och 26 lönegraderna. I och för sig hade det enligt de sakkunnigas uppfattning varit önskvärt, att en lönegradsserie omfattande 21, 24 och 26 lönegraderna, vilken serie i andra sammanhang förordats för bland annat administrativ personal och civil ingenjörpersonal, kunnat komma till användning för kamrerartjänsterna inom försvaret. Då emellertid ifrågavarande befattningar icke äro speciella för försvaret utan förekomma inom hela statsförvaltningen, ha de sakkunniga icke velat föreslå en sådan ändring.

Bokhållartjänster förekomma för närvarande i såväl 17 som 18 lönegraden. Enär intill varandra liggande lönegrader icke borde utnyttjas inom en och samma lönegradsserie ha de sakkunniga ansett att ifrågavarande befattningar böra hänföras till en enda lönegrad, varvid de sakkunniga stannat för 17 lönegraden såsom den för närvarande oftast förekommande.

Såsom normal löneställning för kassör ha de sakkunniga i överensstämmelse med 1939 års tjänsteförteckningssakkunnigas förslag förordat 11 och 14 lönegraderna.

De sakkunniga ha för den kamerala personalen således föreslagit följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie.

	Lönegrad.
Kassör	11
Kassör	14
Bokhållare	17
Kamrerare	20
Kamrerare	22
Kamrerare	24
Kamrerare	26

Yttrandena. Från vissa håll har föreslagits att hithörande befattningar skulle hänföras till 11, 15, 18, 21, 24 och 26 lönegraderna, varigenom i tillämpliga delar överensstämmelse skulle åstadkommas med den av de sakkunniga förordade lönegradsserien för kontorspersonal och administrativ personal. *Riksräkenskapsverket* har ansett det kunna ifrågasättas, huruvida icke befattningen såsom bokhållare borde placeras i lönegrad 18. Vidare syntes det enligt verkets uppfattning innebära en nedvärdering av kamrerartiteln att använda densamma å befattningshavare i lönegrad 20. Därest behov av befattningar i nämnda lönegrad ansåges föreligga, syntes innehavare av densamma böra benämnas förste bokhållare.

Enär den av de sakkunniga förordade lönegradsserien i stort överens- *Departements-*
chefen. stämmer med den för motsvarande personal inom statsförvaltningen i övrigt utnyttjade serien finner jag mig böra biträda de sakkunnigas förslag. Även om vissa skäl synas kunna tala för önskvärdheten av att parallellitet åvägbringas mellan förevarande serie och serierna för kontorspersonal och administrativ personal är jag således för närvarande icke beredd att föreslå åtgärder i detta syfte.

4. Civil ingenjörpersonal.

De sakkunniga. För ingenjörtjänster av det slag, som behandlas under förevarande rubrik, finnas inom försvaret icke några ordinarie befattningar inrättade. De extra ordinarie befattningarnas fördelning på lönegrader — i förekommande fall »högst»-lönegrader — framgår av efterföljande sammanställning.

Biträdande ingenjör (Eo); ingenjörbiträde (Eo)	14
Laborant (MEo); ritare av 1:a klass (MEo)	15
Biträdande ingenjör (Eo)	16
Ingenjör (Eo); konstruktör av 3:e klass (Eo, MEo)	18
Biträdande ingenjör (Eo); ingenjör (Eo)	20
Ingenjör (Eo, MEo); konstruktör av 2:a klass (Eo, MEo); motoringenjör (MEo)	21
Ingenjör (Eo); planeringsingenjör (MEo)	22
Elektroingenjör (MEo); experimentingenjör (MEo)	23
Avdelningsingenjör (Eo); byråingenjör (Eo); ingenjör (Eo, MEo); konstruktör av 1:a klass (MEo); motoringenjör (MEo); verkstadschef (Eo)	24
Byråingenjör (Eo); ingenjör (Eo, MEo); ritkontorsföreståndare (MEo); verkstadschef (Eo); verkstadsföreståndare (MEo); »extra ordinarie tjänsteman» (MEo)	26
Avdelningsingenjör (Eo); förste byråingenjör (Eo); »extra ordinarie tjänsteman» (MEo)	27

I extra befattningar med lön enligt MEx- eller Ex-löneplanen eller med lön enligt kontrakt eller dylikt förekomma utöver ovannämnda tjänstebemärkningar ett stort antal olika beteckningar.

De omfattande materielanskaffningar för försvarets räkning, som kommit till stånd i samband med försvarsväsendets utbyggnad under de tilländalupna krigsåren, i förening med materielens allt mera komplicerade beskaffenhet i fråga om konstruktion och verkningssätt, ha medfört ett successivt stegrat behov av ingenjörpersonal. Frågan om sättet för tillgodoseende av detta behov av ingenjörpersonal inom försvaret har upptagits till behandling i skilda sammanhang, varvid den såsom nödvändig ansedda utbyggnaden av den tekniskt betonade personalorganisationen förutsatts skola ske efter två linjer, nämligen dels genom ökning av antalet civilmilitära ingenjörbeställningar, dels ock genom vidgat ianspråktagande av civil ingenjörpersonal.

Av försvarets civila ingenjörpersonal är huvuddelen placerad till tjänstgöring inom den centrala försvarsförvaltningen och vid densamma underställda anstalter och fabriker. Härvid ha skilda anställningsformer kommit till användning. Under det att vissæ chefstjänster, liksom en del andra högre tekniska befattningar, hänförs till löneplan C, har personalen i övrigt anställts enligt civila eller militära icke-ordinariereglementet eller medelst kontrakt. Den icke-ordinarie ingenjörpersonalen har endast i begränsad omfattning upptagits i gällande personalförteckningar eller eljest avlönats medelst anlåtande av avlöningsanslag. I sådan ordning har huvudsakligen endast anställts personal, som under alla förhållanden prövats erforderlig. Till följd härav har den civila ingenjörpersonalen inom försvaret i betydande omfattning kommit att anställas med anlåtande av medel från omkostnads-, underhålls- och anskaffningsanslag.

Med hänsyn till de under beredskapstiden rådande extraordinära förhållandena ha försvarets förvaltningsmyndigheter erhållit jämförelsevis vidsträckt frihet att anpassa personalens anställningsvillkor efter det aktuella behovet inom vederbörligt förvaltningsområde.

De nu angivna förhållandena i förening med den alltmera framträdande knappheten på teoretiskt-tekniskt utbildad personal ha enligt de sakkunnigas mening medfört, att de i ett tidigare sammanhang påtalade olägenheterna av bristande enhetlighet vid avvägningen av löneställningarna med hänsyn till kompetenskrav och arbetsuppgifter m. m. måhända främst gjort sig gällande beträffande den civila ingenjörpersonalen.

Med hänsyn till att ifrågavarande personal med avseende å utbildning och arbetsuppgifter är direkt jämförlig med stora grupper av ingenjörpersonal såväl inom de affärsdrivande verken som inom den allmänna civilförvaltningen, kan det enligt de sakkunnigas mening starkt ifrågasättas, huruvida icke spörsmålet om löneställningar för ingenjörpersonalen inom statsförvaltningen lämpligen borde upptagas till behandling i ett sammanhang. Här för talar även enligt de sakkunnigas mening det förhållandet, att vissa inbördes avvikelser i fråga om lönesättningsprinciperna för ingenjörpersonalen föreligga mellan affärsverken å ena sidan och allmänna civilförvaltningen å den andra. Emellertid ha de sakkunniga — i betraktande av det angelägna uti att enhetlighet på förevarande område snarast åvägbringas — ansett sig böra framlägga ett positivt förslag till lönegradsplaceringar, tjänstebemyndningar m. m. för försvarets civila ingenjörpersonal. Härvid ha dock förslagen utformats med tanke på att desamma skola kunna tjäna till ledning vid en kommande utredning, avseende förhållandena inom statsförvaltningen i dess helhet.

Inom den civila statsförvaltningen ha följande lönegrader för civil ingenjörpersonal i här ifrågavarande lönelägen regelmässigt kommit till användning, nämligen vid affärsverken (utom försvarets fabriksverk) 15, 17, 20, 22, 24, 26 och 27 samt inom allmänna civilförvaltningen 15, 17, 19, 21, 24 och 26 lönegraderna.

Inom försvaret åter ha för lönegradsplacering av civil ingenjörpersonal lönegraderna 15, 16, 18, 20—24, 26 och 27 kommit till användning. Överensstämmelse mellan lönegradsserierna för de tre förvaltningsområdena föreligger således i fråga om lönegraderna 15, 24 och 26, under det att vissa skiljaktigheter förekomma i fråga om lönegradsintervallen mellan 15 och 24 lönegraderna. Vidare utnyttjas inom affärsverken och vid försvaret, i motsats till vad fallet är inom allmänna civilförvaltningen, 27 lönegraden mera allmänt för lönegradsplacering av ingenjörpersonal.

Vid sina överväganden rörande lämpliga lönegrader för den civila ingenjörpersonalen vid försvaret ha de sakkunniga stannat vid att förorda en lönegradsserie, omfattande lönegraderna 15, 18, 21, 24 och 26. Vid valet av lönegrader ha de sakkunniga eftersträvat största möjliga parallellitet mellan å ena sidan här ifrågavarande lönegradsserie och å andra sidan den inom statsförvaltningen i allmänhet tillämpade lönegradsserien för administrativ

personal med juridisk eller motsvarande utbildning — omfattande 21, 24 och 26 lönegraderna — ävensom de inom den civila statsförvaltningen tillämpade lönegradsserierna för ingenjörpersonal. I fråga om lönegraderna 24 och 26 föreligger överensstämmelse mellan dessa serier. Såsom närmaste lönegrad under den 24:e användes för ingenjörpersonal inom affärsverken 22 och vid allmänna civilförvaltningen 21 lönegraden. Sistnämnda lönegrad utnyttjas, likaledes närmast under den 24:e, för lönegradsplacering av administrativ personal med juridisk eller motsvarande utbildning. De sakkunniga ha funnit valet av lönegrad böra anknytas till de båda sist berörda serierna och föreslå därför användandet av 21 lönegraden.

Vid uppbyggandet av en lönegradsserie inom intervallen 15—21 lönegraderna ha de sakkunniga ansett sig icke böra räkna med utnyttjande av mer än en mellanliggande lönegrad, detta särskilt med tanke på den av 1945 års lönekommitté föreslagna sammanpressningen av löneskalan i denna del till följd av sloandet av nuvarande 19 lönegraden. Enär anslutning sålunda icke kunnat ske vare sig till de vid affärsverken eller till de inom allmänna civilförvaltningen utnyttjade lönegraderna — 17 och 20 respektive 17 och 19 — ha de sakkunniga funnit sig kunna föreslå 18 lönegraden, vilken lönegrad för närvarande användes för lönegradsplacering av civil ingenjörpersonal inom försvaret.

Vad 27 lönegraden beträffar, infördes genom 1919 års lönereglering befattningar i motsvarande löneställning (dåvarande 17 lönegraden) vid de affärsdrivande verken, varvid befattningarnas innehavare placerades som chefer för större sektioner. Lönegraden kom sedermera jämväl till användning för inplacering av civilmilitär ingenjörpersonal. Under de senare åren har emellertid 27 lönegraden kommit att utnyttjas även för civila ingenjörbefattningar inom försvaret. Lönegraden i fråga synes härvidlag ha fyllt uppgiften att inom sådana organisationsenheter, där man icke ansett sig kunna tillgodose kravet på erforderligt antal befattningar i 28 lönegraden, hålla möjlighet öppen för viss befordran av befattningshavare i 26 lönegraden. Mot bibehållandet av 27 lönegraden i lönegradsserien tala emellertid enligt de sakkunnigas uppfattning dels det tidigare framförda önskemålet om minst två lönegraders intervall mellan befordringslönegraderna, dels ock svårigheterna, åtminstone inom försvaret, att mot varandra klart avgränsa de arbetsuppgifter, som böra åvila befattningshavare i 26 respektive 27 lönegraden. De sakkunniga ha därför stannat vid att förorda, att 27 lönegraden utgår ur lönegradsserien för ingenjörpersonal.

I fråga om tjänstebenämningarna erinra de sakkunniga om att tjänstebenämningar i förening med prefixet »förste» ursprungligen synas ha avsetts för högt kvalificerade tjänster i lönegrader motsvarande de nuvarande 26 och 27 lönegraderna. De sakkunniga ha för sin del funnit en sådan ordning i princip riktig. Emellertid utnyttjas för närvarande inom statsförvaltningen i dess helhet regelmässigt tjänstebenämningen förste byråsekreterare för befattningar i såväl 24 som 26 lönegraden. I fråga om ingenjörpersonalen tillämpas däremot olika principer vid allmänna civilförvaltningen, där benäm-

ningen förste byråingenjör utnyttjas för befattningar i 24 och 26 lönegraderna, och de affärsdrivande verken, där samma tjänstebenämning förbehålles befattningshavare i 27 lönegraden. I anledning härav ha de sakkunniga, ehuru härigenom parallellitet mellan tjänstebenämningsserierna för administrativ personal och ingenjörpersonal ej åstadkommes, ansett sig böra förordna att tjänstebenämningen förste byråingenjör (förste driftingenjör) endast utnyttjas för ingenjörpersonal i 26 lönegraden. De sakkunniga ha således föreslagit nedan angivna lönegrader och tjänstebenämningar för civil ingenjörpersonal i central förvaltningstjänst respektive vid fabriker och andra lokalförvaltningar.

Centralmyndighet	Lönegrad.
Biträdande ingenjör	15
Ingenjör	18
Byråingenjör	21
Byråingenjör	24
Förste byråingenjör	26
Lokalmyndighet	
Biträdande ingenjör	15
Ingenjör	18
Driftingenjör	21
Driftingenjör	24
Förste driftingenjör	26

Yttrandena. Av de personalsammanslutningar och myndigheter som avgivit yttranden rörande förevarande del av de sakkunnigas betänkande ha ett flertal — varibland *statsverkens ingenjörsförbund, försvarets civila tjänstemannaförbund, chefen för armén, arméförvaltningen* och *marinledningen* — förordnat att de av de sakkunniga föreslagna serierna utbyggas med befattningar i 28 och/eller 30 lönegraden.

Försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund samt *telegraf- och järnvägsstyrelserna* anse att 27 lönegraden bör bibehållas i serien, varjämte *lönenämnderna* framhålla att slopande av nuvarande 27 lönegraden för ingenjörpersonal, med tanke på konsekvenserna för de affärsdrivande verkens del endast synes kunna ske i samband med en tjänsteförteckningsrevision avseende hela statsförvaltningen.

Allmänna lönenämnden har uttryckt vissa betänkligheter mot användandet av 15, 18, 21 och 24 lönegraderna, eftersom inom de affärsdrivande verken serien 15, 17, 20, 22 och 24 är den vanliga.

Det av de sakkunniga framlagda förslaget om utredning av frågan om löneställningen för ingenjörpersonalen inom statsförvaltningen i dess helhet har lämnats utan erinran av ett flertal myndigheter. Förslaget har tillstyrkts av *flygledningen, allmänna lönenämnden, överstyrelsen för yrkesutbildning* och *rikets allmänna kartverk*. *Generalpoststyrelsen* delar de sakkunnigas uppfattning, att det allvarligt kan ifrågasättas, huruvida icke spørsmålet om

ingenjörpersonalens lönegradsplacering inom statsförvaltningen borde behandlas i ett sammanhang under det *telegraf- och järnvägsstyrelserna* funnit den inom respektive förvaltningsområde tillämpade serien omfattande 15, 17, 20, 22, 24, 26 och 27 lönegraderna lämplig, varför någon ändring i densamma för närvarande icke vore påkallad eller önskvärd. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har erinrat, att de sakkunniga för omorganisation av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen m. m. i sitt betänkande föreslagit, att den rådande olikheten mellan de affärsdrivande verken samt väg- och vattenbyggnadsverket i vad avser löneställningen för högre ingenjörbefattningar skulle avskaffas. Dessa sakkunnigas motivering för förslaget har synts styrelsen vara mycket övertygande. *Försvarets fabriksstyrelse* har för sin del för hit hörande personal föreslagit en serie omfattande 14, 16, 18, 21, 24 och 26 lönegraderna.

Vattenfallsstyrelsen och *allmänna lönenämnden* ha funnit en eventuell utredning böra ske först sedan resultatet av 1944 års personalutrednings pågående undersökningar angående befordringsgång för teknisk personal föreligger.

Vattenfallsstyrelsen har framhållit, att det enligt styrelsens mening icke torde vara möjligt att genomföra en strängt enhetlig lönesättning för ingenjörpersonalen inom alla statens verk, då dessas verksamhet ingalunda är enhetlig. Uttalande av enahanda innehåll har gjorts av *rikets allmänna kartverk*.

*De departements-
chefen.*

I likhet med ett flertal remissmyndigheter finner jag tjänsteförtecknings-sakkunnigas förslag, att frågan om löneställningen för ingenjörpersonalen borde upptagas till övervägande i ett sammanhang för statsförvaltningen i dess helhet värt beaktande. I fråga om tidpunkten för igångsättandet av en sådan utredning finner jag i likhet med allmänna lönenämnden, att utredningen bör komma till stånd först sedan statsmakterna prövat de förslag rörande befordringsgång för teknisk personal, vilka kunna väntas från 1944 års personalutredning.

Emellertid synas förhållandena inom försvaret på förevarande område vara sådana, att vissa åtgärder redan före ett slutgiltigt ställningstagande till spörsmålet om ingenjörpersonalens löneställning torde vara av behovet påkallade. Jag åsyftar härvid i första hand nödvändigheten av att vissa normer för lönegradsplacering av den relativt stora kategori ingenjörer vid försvaret, som avlönas enligt löneplan Ex eller MEx eller åtnjuter arvode, fastställas. Jag anser mig sålunda i förevarande sammanhang böra förorda en provisorisk lönegradsserie för försvarets civila ingenjörpersonal.

Vid valet av de lönegrader, som böra ingå i serien, har jag funnit mig i huvudsak kunna lämna min anslutning till tjänsteförteckningssakkunnigas förslag. Beträffande 15, 24 och 26 lönegraderna föreligger redan såsom de sakkunniga framhållit full överensstämmelse mellan de olika statliga förvaltningsområdena. Mot användandet av 18 och 21 lönegraderna ha vissa betänkligheter anförts med hänsyn till att inom de affärsdrivande verken för

hithörande personal i närmast jämförliga löneläge 17, 20 och 22 lönegraderna komma till användning. Enär emellertid vid försvaret inom lönegradsintervallen mellan 15 och 24 lönegraderna med få undantag endast 18 och 21 lönegraderna utnyttjats för inplacering av civila extra ordinarie ingenjörbefattningar synas mig dessa lönegrader kunna godtagas.

De sakkunnigas förslag om slopande av 27 lönegraden anser jag mig med hänsyn till vad därom anförts av remissmyndigheterna icke kunna biträda.

Av samma skäl som jag i det föregående anført mot en utbyggnad av lönegradsserien för administrativ personal med befattningar i 28 och högre lönegrader finner jag förevarande serie ej böra omfatta befattningar i högre lönegrad än den 27:e.

I fråga om tjänstebenämningarna finner jag ej anledning till erinran mot de sakkunnigas förslag. För befattningar i 27 lönegraden synas samma benämningar som föreslagits för befattningar i 26 lönegraden böra komma till användning.

5. Viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter.

De sakkunniga. Inom försvaret ha — liksom i viss utsträckning inom statsförvaltningen i övrigt — under de senare åren vid de centrala förvaltningsmyndigheterna samt vid dem underställda lokalmyndigheter inrättats befattningar, med vilka äro förenade inköps-, försäljnings-, kontroll- och inspektionsuppgifter avseende materiel. Vid lokalmyndighet, varest tillverkning eller reparation av speciell materiel, exempelvis beklädnadsmateriel, förekommer, ha vidare tillskapats befattningar för lösande av vissa drifttekniska arbetsuppgifter, vilka i stor utsträckning äro av teknisk karaktär och delvis av samma art som de i ingenjörbefattningar förekommande men där för befattningarna icke erfordras teoretisk-teknisk utbildning i egentlig mening men däremot vad som skulle kunna kallas teknisk erfarenhet samt materielkännedom. I flera hithörande fall kunna också befattningar av ifrågavarande typ tänkas besatta antingen med merkantilt utbildad personal eller med personal med ingenjörutbildning. Extra ordinarie befattningar för hithörande personal finnas inom försvaret inrättade sålunda.

	Lönegrad.
Assistent (Eo, MEo); inköpsassistent (Eo)	18
Assistent (Eo)	20
Assistent (MEo); byråassistent (Eo)	21
Förste tillskärare (Eo); merkantil assistent (MEo)	22
Domäntjänsteman (Eo); drivmedelsassistent (Eo); förste assistent (MEo); motorfordonsassistent (Eo)	24
Byråintendent (Eo)	27

Härjämte förekomma extra ordinarie och extra befattningar, av vilka vissa sakna särskild tjänstebenämning, under det att andra tillagts benämningen amanuens, detaljchef, ingenjör, inköpare o. s. v.

De sakkunniga ha funnit det vara angeläget, att största möjliga överensstämmelse åvägabringas mellan å ena sidan lönegradsserien för hithörande personal och å andra sidan den för civil ingenjörpersonal tidigare förordade lönegradsserien. De sakkunniga föreslå, att 18, 21, 24 och 26 lönegraderna även här komma till användning. Däremot har 15 lönegraden, som intagits i lönegradsserien för civil ingenjörpersonal, icke här medtagits. Fullgörandet av arbetsuppgifter av mindre kvalificerad art än de, som avses skola åvila befattningshavare i 18 lönegraden, bör enligt de sakkunnigas mening i stället anförtros åt kontorspersonal i 15 lönegraden. Där arbetsuppgifternas art anses motivera inrättandet av befattningar i högre löneställning än 26 lönegraden, synas befattningarna enligt de sakkunnigas uppfattning böra uppföras som byrådirektörs- respektive driftdirektörsbefattningar.

De sakkunniga ha funnit betydande svårigheter föreligga vid valet av lämpliga tjänstebestämmningar för ifrågavarande art av befattningar. Frågan har i olika sammanhang ingående diskuterats med representanter för såväl olika myndigheter som personalorganisationer. De sakkunniga ha efter övervägande av olika alternativ stannat för att förorda de exempelvis vid krigsmaterielverket och försvarets fabriksverk tillämpade tjänstebestämmningarna, byggda på beteckningen assistent, även om denna benämning icke ur alla synpunkter kan anses fullt tillfredsställande. De sakkunniga erinra i detta sammanhang att benämningen assistent, stundom i förening med prefix av typen »inköps»-, kommit till användning såväl inom allmänna civilförvaltningen som vid de affärsdrivande verken.

De sakkunniga föreslå således för här ifrågavarande personal följande lönegrads- och tjänstebestämmningsserie.

Centralmyndighet	Lönegrad.
Assistent	18
Byråassistent	21
Byråassistent	24
Förste byråassistent	26
Lokalmyndighet	
Assistent	18
Driftassistent	21
Driftassistent	24
Förste driftassistent	26

Yttrandena. Allmänna lönenämnden har — i anledning av att förevarande serie av de sakkunniga utformats i anslutning till förslaget i fråga om civil ingenjörpersonal — erinrat att nämnden förordat ytterligare utredning beträffande ingenjörpersonalen. Enligt lönenämndens mening vore det för övrigt önskvärt, att lönegradsserierna för kamerala befattningar och personal med merkantila och kontrollerande uppgifter sammanföle.

De av tjänsteförteckningssakkunniga förordade lönegradsserierna ha i övrigt lämnats utan erinran. *Statsverkens ingenjörsförbund* har föreslagit att serien utbygges med befattning i 28 lönegraden.

I fråga om tjänstebenämningarna ha vissa erinringar framställts, vilka i huvudsak innebära, att benämningen assistent vore, åtminstone i de högre lönegraderna, mindre lämplig. *Krigsmaterielverket* och *statsverkens ingenjörsförbund* ha föreslagit, att tjänstebenämningarna byråintendent och förste byråintendent avses för befattningar i 24 respektive 26 lönegraden.

De av de sakkunniga förordade lönegradsserierna för hithörande personal-<sup>Departements-
chefen.</sup> kategori ha av personalsammanslutningar och remissmyndigheter i huvudsak lämnats utan erinran. I anledning härav och då med huvuddelen befattningar av denna art torde vara förenade arbetsuppgifter mera jämförliga med de göromål, som åvila ingenjörpersonal än med de uppgifter som ankomma på kameral personal finner jag mig kunna biträda de sakkunnigas förslag. Emellertid synes — i likhet med vad jag förordat under avsnittet om civil ingenjörpersonal — jämväl denna serie böra tills vidare utbyggas med 27 lönegraden.

De av tjänsteförteckningssakkunniga föreslagna tjänstebenämningarna anser jag i likhet med de sakkunniga icke ur alla synpunkter fullt tillfredsställande. För egen del finner jag lämpligare att för befattningar i 24:e och högre lönegrader användas tjänstebenämningar, i vilka beteckningen assistent utbyts mot intendent.

6. Kontorspersonal.

De sakkunniga. Befattningar för kontorspersonal förekomma inom försvaret i följande ordinarie och extra ordinarie lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader).

	Lönegrad.
Skrivbiträde (MEo och Eo); telefonvakt (Eo); telefonvakt av 2:a klass (MEo)	2
Kontorsbiträde (A, MEo och Eo); telefonvakt (Eo); telefonvakt av 1:a klass (MEo)	4
Kanslibiträde (A, MEo och Eo)	7
Kontorist (MEo och Eo)	8
Förste kontorist (MEo och Eo)	10
Kansliskrivare (A, MEo och Eo)	11
Tygskrivare (Ca)	12
Kontorsskrivare av 2:a klass (MEo och Eo)	13
Registrator (Eo)	14
Kontorsskrivare av 1:a klass (MEo och Eo); kontorsskrivare (Eo) ..	15
Kontorsföreståndare (MEo); departementsskrivare (Ca)	17
Kontorsföreståndare (MEo)	18

De sakkunniga ha funnit att lönegraderna 2, 4, 7, 9, 11 och 15, vilka förekomma inom såväl allmänna civilförvaltningen som de affärsdrivande verken för egentliga kontorsbefattningar, synas böra användas jämväl inom försvaret.

De sakkunniga ha vidare övertägt, huruvida icke den inom försvaret relativt ofta förekommande 13 lönegraden borde bibehållas i lönegradsserien. Då emellertid nämnda lönegrad icke förekommer för här avsedd personal vid den civila statsförvaltningen, har densamma ej medtagits i lönegradsserien. Vad beträffar registratorsbefattningen i 14 lönegraden, ha de sakkunniga icke velat föreslå någon ändring, även om skäl kunna tala för att ersätta densamma med 15 lönegraden.

Behov av befattningar i högre löneställning än 15 lönegraden i kontorsserien synes de sakkunniga icke föreligga. Till kontorspersonalen nu hänfödda befattningar såsom kontorsföreståndare i 17 och 18 lönegraderna samt departementsskrivare i 17 lönegraden synas de sakkunniga — därest de prövas erforderliga för framtiden — böra hänföras till andra lönegradsserier, exempelvis de för kameral personal eller viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter.

I förevarande sammanhang ha de sakkunniga till behandling upptagit även befattningar, avsedda för betjänande av telefonväxelanläggning. De sakkunniga ha för denna personal stannat för 2 och 4 lönegraderna. Där behov föreligger av högre befattning för telefonistpersonal — t. ex. befattning såsom föreståndare för telefonväxel, där ett större antal telefonister sysselsättas — bör enligt de sakkunnigas mening 7 lönegraden kunna komma till användning. De sakkunniga ha slutligen framhållit såsom ett önskemål, att i större utsträckning än vad nu är fallet möjlighet till vidarebefordran beredes telefonistpersonalen inom den egentliga kontorspersonalserien.

För kontorspersonal vid försvaret föreslå de sakkunniga följande lönegrads- och tjänstebestämmingsserie.

Egentlig kontorspersonal	Lönegrad.
Skrivbiträde (rekryteringspersonal)	2
Kontorsbiträde	4
Kanslibiträde	7
Kontorist	9
Kansliskrivare	11
Registrator	14
Kontorsskrivare	15
Telefonistpersonal	
Telefonist (rekryteringspersonal)	2
Telefonist	4
Förste telefonist	7

Yttrandena. Ett flertal personalsammanslutningar och remissmyndigheter ha förordat *dels* att 13 lönegraden upptages i serien, *dels ock* att registratorsbefattningen uppflyttas från 14 till 15 lönegraden. *Allmänna lönenämnden* har föreslagit, att i serien för kontorspersonal jämväl upptages förste kontorsskrivarbefattning i 17 lönegraden.

Befattningen för departementsskrivare har ansetts böra placeras sålunda: av *arméns fortifikationsförvaltning* i 17 lönegraden, av *arméförvaltningen* i

18 och av *civilmilitära tjänstemannaförbundet* i 21 lönegraden, i sistnämnda fallet under tjänstebenämningen fortifikationsassistent.

Vissa av remissmyndigheterna ha föreslagit ändringar av de av tjänsteförteckningssakkunniga förordade tjänstebenämningarna. Således har exempelvis *riksräkenskapsverket* funnit benämningen kontorist för befattning i 9 lönegraden icke motsvara de krav, som böra ställas på en tjänstetitel inom statsförvaltningen, med hänsyn därtill, att termen kontorist enligt gängse språkbruk utgör ett kollektivuttryck för i kontorstjänst anställd personal.

Vad till en början angår den lägre biträdespersonalen får jag erinra, att beslut om införande av reglerad befordringsgång för biträdespersonal inom statsförvaltningen i dess helhet fattats av innevarande års riksdag. Lägsta ordinarie lönegrad för sådan personal kommer enligt beslutet framdeles att vara 4 lönegraden. Departementa-
chefen.

Vad beträffar den av de sakkunniga i övrigt förordade serien finner jag ej anledning till erinran. Emellertid synes, med anledning av vad som framkommit i yttrandena, serien böra åtminstone tills vidare utbyggas med 13 och 17 lönegraderna. Det må i detta sammanhang framhållas, att seriens slutliga utformning i viss mån torde bliva beroende på resultatet av det utredningsarbete rörande anställningsförhållandena för viss biträdespersonal i statens tjänst, vilket nyligen påbörjats genom inom finansdepartementet tillkallad sakkunnig.

Till frågorna om de av de sakkunniga under förevarande avsnitt upptagna *civilmilitära* beställningshavarna (tygskrivare och departementsskrivare) böra hänföras till kontorspersonalen samt om tjänstebenämningar för ifrågavarande beställningshavare är jag icke beredd nu taga ställning.

I anledning av att nyssberörda beslut rörande befordringsgång för biträdespersonal jämväl avsåg de vid olika verk och myndigheter, utom telegrafverket, anställda telefonisterna synes denna personalkategori kunna direkt ingå i den för kontorspersonal i allmänhet föreslagna lönegrads- och tjänstebenämningsserien.

I fråga om de av de sakkunniga förordade tjänstebenämningarna har jag med hänsyn till att de regelmässigt användas inom statsförvaltningen i övrigt icke funnit anledning till erinran. För befattningar i 13 respektive 17 lönegraden synes benämningen kontorskrivare respektive förste kontorskrivare böra avses.

7. Arbetsledarpersonal.

De sakkunniga. De ordinarie och extra ordinarie arbetsledarbefattningar inom försvaret fördelning på lönegrader — i förekommande fall »högst» lönegrader — och löneplaner framgår av efterföljande sammanställning.

	Lönegrad.
Förman av 1:a klass (MEo); biträdande tvättförestånderska (Eo)	7
Arbetsförman av 2:a klass (MEo); tvättförestånderska (Eo)	10
Arbetsförman av 2:a klass vid truppförbands intendenturverkstad (MEo); förman (Eo)	11

Tyghantverkare av 2. klassen (Ca); mästare av 2. klassen (Ca); arbetsförmän av 1:a klass (MEo); verkstadsförmän (Eo); förmän (Eo)	12
Tygverkmästare av 2. klassen (Ca); tyghantverkare av 1. klassen (Ca); mästare av 1. klassen (Ca); verkmästare av 2. klassen (Ca); mästare (MEo)	14
Verkstadsförmän (Eo); tvättmästare (Eo)	15
Verkmästare av 2:a klass (MEo); avdelningschef vid intendenturför- råds bageriavdelning (MEo)	16
Tygverkmästare av 1. klassen (Ca); verkmästare av 1. klassen (Ca); verkmästare (Eo)	17
Verkmästare av 1:a klass (MEo); verkmästare (Eo)	18

Befattningar för arbetsledande personal inom tryckningsverksamheten ha de sakkunniga icke upptagit till närmare behandling med hänsyn till att tryckningsverksamheten inom statsförvaltningen för närvarande är under utredning. Enligt de sakkunnigas uppfattning borde, i avvaktan på ifrågasvarande utrednings resultat, befattningarna — i likhet med vad fallet är inom statsförvaltningen i övrigt — hänföras till 14 lönegraden under benämningen faktor.

Den arbetsledande personalen är placerad till tjänstgöring vid försvarsgrensförvaltningarna, vid dessa myndigheter underställda förråd, verkstäder o. d., vid krigsmaterielverkets lokalförvaltningar, inom försvarets fabriksverk samt vid truppförband, örlogsvarv, kustartilleriförsvaret o. s. v.

De för den arbetsledande personalen inom försvaret tillämpade lönegraderna och tjänstebenämningarna skilja sig på flera punkter från de vid de affärsdrivande verken och inom allmänna civilförvaltningen förekommande. Åtskilliga av befattningarna ha konstruerats såsom extra ordinarie utan motsvarighet på den ordinarie löneplanen. Detta för försvaret karakteristiska förhållande har främst i fråga om arbetsledande personal — men även beträffande vissa andra befattningshavarkategorier vid försvaret — lett till användandet av lönegrader avvikande från de för den ordinarie personalen regelmässigt tillämpade i så måtto, att icke-ordinarie befattningar i flera fall hänförts till högre löneställning än ordinarie tjänster med motsvarande arbetsuppgifter. Löneställningarna ha härigenom kommit att präglas av en viss oenhetlighet de olika försvarsgrenarna emellan.

De för den arbetsledande personalen tillämpade löneställningarna framstode enligt de sakkunnigas mening i flera fall såsom alltför låga såväl vid jämförelse med löneställningarna för befattningar med likartade arbetsuppgifter och motsvarande ansvarsställning inom angränsande arbetsområden som — och måhända främst — i förhållande till underställd, merendels kollektivavtalsavlönad personal. En revision av löneställningarna för de lägre befattningarna för arbetsledande personal genom lönegradsuppflyttning syntes därför ofrånkomlig.

De sakkunniga ha erinrat, att vid affärsverken för närvarande för löne-

gradsplacering av arbetsledande personal utnyttjas 10—12 och 14—17 lönegraderna, varvid dock 14 lönegraden endast i mindre utsträckning kommit till användning. De sakkunniga ha funnit sig böra förorda, att såsom lägsta ordinarie lönegrader för arbetsledande personal — varmed de sakkunniga avse befattningshavare, vilka ha till uppgift att leda och fördela arbetet mellan dem direkt underställd, huvudsakligen kollektivavtalsanställd arbetarpersonal och vilka endast undantagsvis eller i instruktionssyfte själva deltaga i arbetet — utnyttjas 10 och 12 lönegraderna.

Såsom närmaste lönegrad över den 12:e användes för arbetsledande personal inom affärsverken i övervägande antalet fall 15 lönegraden. De sakkunniga ha i anledning härav funnit sig för försvarets del böra förorda, att närmast över 12 lönegraden utnyttjas 15 lönegraden. De sakkunniga ha härvid påpekat, att 14 lönegraden — ehuru denna lönegrad inom försvaret för närvarande regelmässigt ifrågakommer för lönegradsplacering av hithörande ordinarie befattningar — i viss utsträckning, då fråga är om icke-ordinarie personal, kommit till användning för förmanspersonal och icke för verkmästarpersonal.

Med avseende å valet av högre lönegrad än den 15:e har vid statens järnvägar 16 och vid telegrafverket 17 lönegraden samt, i fråga om ordinarie befattningar, inom försvaret 17 lönegraden kommit till användning. Inom den mera utpräglade produktiva driften vid försvaret, såsom inom fabriksverket och vid örlogsvarven, användes emellertid 18 lönegraden för viss extra ordinarie verkmästarpersonal. De sakkunniga ha av vad som från såväl de berörda myndigheternas som personalens sida anförts bibragt den uppfattningen, att 17 lönegraden är otillräcklig för de mest kvalificerade arbetsledarna inom försvaret, och föreslå därför såsom högsta löneställning 18 lönegraden.

Från såväl myndigheternas som personalorganisationernas sida ha i skilda sammanhang framförts önskemål om att befattningar för arbetsledande personal i högre lönegrad än den 18:e tillskapas. Såsom motiv härför har bland annat anförts, att arbetsuppgifternas art ansetts motivera inrättandet av befattningar i högre löneställning. I sådana fall har emellertid från vederbörande myndighets sida förutsatts, att för befattningarna skulle krävas avgångsexamen från tekniskt gymnasium eller liknande teknisk utbildning. I dessa fall ansågo de sakkunniga naturligt, att i stället ingenjörbefattningar inrättades.

De sakkunniga ha föreslagit användandet av nedan angivna lönegradserie och tjänstebenämningar för arbetsledarbefattningarna. Tjänstebenämningarna tyghantverkare och mästare böra enligt de sakkunnigas mening ej vidare tillämpas.

	Lönegrad
Förman	10
Driftförman	12
Verkmästare	15
Förste verkmästare	18

Särskilda yttranden av vissa ledamöter. Ledamöterna *Dahl* och *Hellén* ha ansett 11 och 13 lönegraderna böra komma till användning i stället för 10 och 12 lönegraderna. Ledamoten *Dahl* har vidare funnit att befattning för öververkmästare i 21 lönegraden bör ingå i serien. Ledamöterna *Carlsson* och *Ström* ha med hänsyn till att 17 lönegraden är den inom statsförvaltningen i allmänhet högsta förekommande lönegraden för arbetsledande befattningar ansett sig icke kunna tillstyrka, att en högre löneställning väljes för de högsta hithörande befattningarna.

Särskilda uttalanden av vissa personalrepresentanter. Civilmilitära tjänstemannaförbundet har icke ansett den av de sakkunniga föreslagna serien lämplig för den civilmilitära arbetsledarpersonalen. Förbundet har på i yttrandet angivna skäl därför föreslagit, att ifrågavarande personal inplaceras i lönegrad sålunda: mästare i 13, förste mästare i 15, verkmästare i 16, förste verkmästare i 18 och öververkmästare i 21 lönegraden. Att härigenom skulle erhållas en från försvarets civila arbetsledarpersonal skild lönegradsserie har synts förbundet berättigat med hänsyn till den civilmilitära personalens särställning och specialuppgifter.

Försvarets civila tjänstemannaförbund framhåller bland annat, att ett bibehållande av så låg löneställning som 12 lönegraden för arbetsledare i produktiv drift med all sannolikhet kommer att försvåra möjligheten att erhålla kvalificerad personal till dessa befattningar, vilka som regel rekryteras från de mera kvalificerade och för befattningarna särskilt lämpliga yrkesarbetarna. Likaledes finner förbundet, att 10 lönegraden innebär en för låg löneställning för arbetsledande personal inom andra verksamhetsområden. Förbundet har förordat, att för hithörande personal en lönegradsserie omfattande 11, 13, 15, 18 och 21 lönegraderna tillämpas.

Enligt *Sveriges arbetsledareförbunds* mening innebär de sakkunnigas förslag på avgörande punkter försämring i förhållande till gällande lönegradsplaceringar. Förbundet framhåller bland annat att inom försvarets industrier förmännen för närvarande praktiskt taget undantagslöst äro placerade antingen i 12 eller 14 lönegraden. I enstaka fall förekommer det dessutom att förmän hänförts till 15 lönegraden. Verkmästartjänsterna i sin tur äro vid ifrågavarande industrier regelmässigt inplacerade i 16 och 18 lönegraderna. Förbundet finner de lägsta förmansbefattningarna böra hänföras till 12 lönegraden och förmansbefattningar i produktiv drift till 14 lönegraden, varjämte serien i övrigt bör omfatta 16, 18 och 21 lönegraderna.

Försvarsverkens civila personals förbund anser att de av de sakkunniga föreslagna lönegradsplaceringarna för förmanspersonal äro för låga och föreslår, med hänsyn till ifrågavarande förmäns allmänna åligganden och till den omständigheten, att de löner, vilka enligt de sakkunnigas förslag komma att utgå, allt för litet överstiga de löner, vilka utgå till de förmännen underställda arbetarna, att förmännen placeras i 11 och 13 lönegraderna.

Remissyttrandena. En inplacering av förmännen i 11 och 13 lönegraderna tillstyrkes av *chefen för armén, marinledningen, krigsmaterielverket, landsorganisationen och statstjänarkartellen.* Enligt *flygledningen* och *tjänste-*

männens centralorganisation böra för förmännen avses 12 och 14 lönegraderna, och serien i övrigt omfatta 16 och 18 lönegraderna.

Allmänna lönenämnden är av den mening, att löneställningen för arbetsledarpersonalen bör göras till föremål för utredning för statsförvaltningen i dess helhet, varvid en serie omfattande 8, 10, 12, 14, 16 och 18 lönegraderna även synes böra tagas under övervägande. Nämnden erinrar om att telegrafstyrelsen föreslagit inrättande av verkmästarbefattningar i 18 lönegraden, varvid befintliga verkmästarbefattningar i 15 lönegraden skulle indragas. Vidare skulle i personalförteckningen upptagas verkstadsmästarbefattningar i A 14. I utlåtande över sagda förslag hade kommunikationsverkens lönenämnd uttalat, att spörsmålet borde bli föremål för ytterligare utredning i ett vidare sammanhang.

Försvarsväsendets lönenämnd framhåller såsom sin mening, att en serie omfattande 10, 12, 14, 16 och 18 lönegraderna vore lämpligare för försvarets räkning än den av de sakkunniga föreslagna serien. Emellertid syntes frågan om en revision av lönegradsplaceringarna för här ifrågavarande personal överhuvud taget icke kunna lösas fristående för försvaret.

Försvarets civilförvaltning har anslutit sig till vad ledamöterna Carlsson och Ström anfört rörande den högsta i serien ingående lönegraden.

Enligt *statskontorets* mening måste den av de sakkunniga föreslagna serien utbyggas nedåt för att överensstämmelse i fråga om löneställningen skall kunna vinnas med statsförvaltningen i övrigt.

Försvarets fabriksstyrelse erinrar om att i de för försvarets fabriksverk fastställda personalförteckningarna finnas för de arbetsledande uppgifterna inom verket uppförda extra ordinarie befattningar, dels för förman i högst 12 lönegraden, dels för verkstadsförman i högst 15 lönegraden, dels ock för verkmästare i högst 18 lönegraden. Fabriksstyrelsen har rörande den aktuella lönegradsplaceringen av den arbetsledande personalen anmält att fabriksverkets förmän, d. v. s. förråds- och transportförmän i allmänhet äro placerade i 12 lönegraden men att även lägre lönegradsplaceringar förekomma. Verkstadsförmännen äro i allmänhet placerade i 14 lönegraden, men ett visst antal hänföras till den högsta lönegraden och några äro placerade i 12 lönegraden. Verkmästarna inom fabriksverket äro placerade dels i 18 och dels i 16 lönegraden. Styrelsen har funnit de för närvarande tillämpade »högst»-lönegraderna för den arbetsledande personalen i allmänhet vara lämpligt avvägda. I sammanhang med att löneförmånerna för extra ordinarie personal efter den nya löneregleringens genomförande komma att motsvara löneförmånerna för ordinarie befattningshavare, synes det emellertid styrelsen som om verkstadsförmän borde kunna placeras i högst 14 lönegraden.

Behov av befattning i högre lönegrad än den 18:e har ansetts föreligga av *marinledningen*, *arméns fortifikationsförvaltning* och *tjänstemännens centralorganisation*.

Vad rör den civilmilitära arbetsledarpersonalen har *arméförvaltningen* och *flygledningen* i huvudsak lämnat sin anslutning till den av civilmilitära tjänstemannaförbundet föreslagna serien.

Telegrafstyrelsen har erinrat att styrelsen föreslagit införande av vissa nya befattningar för den arbetsledande personalen vid telegrafverket, varigenom lönegradsserien för denna personal skulle komma att omfatta lönegraderna 12, 14, 16, 17 och 18. Den av de sakkunniga föreslagna serien har styrelsen icke funnit passa förhållandena vid telegrafverket.

*Departements-
chefen.*

Tjänsteförteckningssakkunniga ha funnit att de för den arbetsledande personalen tillämpade löneställningarna i flera fall framstå såsom alltför låga såväl i jämförelse med löneläget för befattningar med likartade arbetsuppgifter och motsvarande ansvarsställning inom angränsande arbetsområden som — och måhända främst — i förhållande till underställd, merendels kollektivavlönad personal. Uttalanden från personalhåll och vissa remissmyndigheters sida peka i samma riktning. Även jag finner behov av löneförbättring föreligga. Arbetsledarpersonalen utgör emellertid icke någon försvaret speciell personalkategori utan är talrikt företrädd jämväl inom andra förvaltningsområden, främst kommunikationsverken. Denna lönefråga bör därför upptagas i ett sammanhang för statsförvaltningen i dess helhet, vilket dock kräver en särskild utredning till komplettering av den, som nu verkställts med sikte i första hand på förhållandena inom försvaret. Jag har också för avsikt att föreslå igångsättandet av en dylik utredning, som samtidigt torde böra omfatta vissa närstående personalgrupper, till vilka jag återkommer i det följande.

Redan nu torde emellertid vissa aktuella lönespörsmål rörande arbetsledarpersonalen vid försvaret böra bringas till en provisorisk lösning. De sakkunniga ha framhållit, att de för ifrågavarande personal tillämpade lönegraderna och tjänstebenämningarna på flera punkter skilja sig från de vid de affärsdrivande verken och inom allmänna civilförvaltningen förekommande. Åtskilliga av befattningarna ha inrättats såsom extra ordinarie utan direkt motsvarighet på den ordinarie löneplanen. Detta för försvaret karakteristiska förhållande har främst i fråga om arbetsledande personal — men även beträffande andra befattningshavarkategorier — lett till användandet av lönegrader avvikande från de för den ordinarie personalen tillämpade i så måtto, att icke-ordinarie befattningar i flera fall hänförts till högre lönegrader än ordinarie tjänster med motsvarande arbetsuppgifter. Medan exempelvis ordinarie tygverkmästare och verkmästare av 1. klassen tillhöra lönegrad Ca 17 ha vissa jämförliga extra ordinarie verkmästare hänförts till lönegrad MEo 18. Syftet med denna högre placering har närmast varit att bereda de extra ordinarie verkmästarna samma lön som de ordinarie. Lönen för en extra ordinarie tjänsteman understiger nämligen enligt nuvarande löneplanskonstruktion med en löneklass lönen för en ordinarie tjänsteman, tillhörande lönegrad med samma ordningsnummer. Enligt de fr. o. m. den 1 juli 1947 gällande nya löneplanerna bortfaller emellertid nämnda löneskillnad mellan ordinarie och extra ordinarie tjänstemän, varför särskilda åtgärder påkallas till undvikande av att den eftersträlvade pariteten i lönehänseende mellan de på ovan angivet sätt till olika lönegrader å ordinarie-

och extra ordinarie-skalan hänfödda tjänsterna skulle komma att förbytas i en högre löneställning för den extra ordinarie tjänstinnehavaren. Då detta vid tjänsternas inrättande icke varit avsett och dessutom måste anses sakligt obefogat och olämpligt, förutsätter jag, att den önskvärda överensstämmelsen i lönehänseende åvägbringas genom de berörda extra ordinarie tjänsternas nedflyttning en lönegrad fr. o. m. den 1 juli 1947, vilket för tjänsternas innehavare icke innebär någon försämring i löne- eller pensionshänseende enligt nuvarande ordning. I samband med den kommande utredningen av arbetsledarpersonalens lönefråga i hela dess vidd får sedermera prövas, vilken lönegradsplacering som slutligen kan finnas vara den för skilda befattningar inom gruppen riktiga.

Jag övergår därefter till frågan om valet av provisorisk lönegradsserie.

Den arbetsledande personalen inom försvaret kan uppdelas i civilmilitär ordinarie personal å ena sidan och civil icke-ordinarie personal å andra sidan. De sakkunniga ha för bägge dessa personalkategorier förordat tillämpning av en och samma lönegradsserie.

Vad först den civila personalen i produktiv drift beträffar är denna personal för närvarande hänförd till lönegraderna 10, 11, 12, 14, 15, 16, 17 och 18. De sakkunniga ha förordat användandet av 12, 15 och 18 lönegraderna. I likhet med de sakkunniga har jag funnit, att såsom lägsta lönegrad för denna personal bör avses 12 lönegraden, i vilken lönegrad verkstadsförmännen vid kommunikationsverken äro inplacerade. Vad den högsta i serien ingående lönegraden beträffar är jag, med hänsyn till de konsekvenser detta skulle medföra inom andra förvaltningsområden, icke nu beredd tillstyrka att 18 lönegraden kommer till användning. I stället torde 17 lönegraden — vilken lönegrad är den högsta lönegrad som vid kommunikationsverken användes för motsvarande befattningar — böra ingå i serien. Av vad jag nyss anfört följer, att extra ordinarie tjänstemän fr. o. m. den 1 juli 1947 böra hänföras till samma lönegrad som motsvarande ordinarie tjänstemän. I serien bör enligt mitt förmenande slutligen ingå befattning i 15 lönegraden, varvid det torde böra framhållas, att vid bestämmande av löneställningen för verkmästare av 2:a klass i lönegrad MEO 16 liknande synpunkter torde ha gjorts sig gällande som vid lönegradsplaceringen av verkmästare av 1:a klass. I anledning av vad sålunda anförts får jag förorda, att en provisorisk lönegradsserie omfattande 12, 15 och 17 lönegraderna tillsvidare tillämpas för civil arbetsledarpersonal i produktiv drift inom försvaret.

Vad härefter angår den civilmilitära arbetsledarpersonalen synes mig i princip samma lönegrader som för den civila personalen böra tillämpas. I anledning av vad som från civilmilitära tjänstemannaförbundet med instämmande av arméförvaltningen och flygledningen anförts, torde dock serien för denna personal tills vidare böra omfatta ytterligare en lönegrad, den 14:e, vilken lönegrad i enlighet med de sakkunnigas förslag även bör tillsvidare tillämpas för faktor.

För annan arbetsledande personal än den inom produktiv drift sysselsatta ha tjänsteförtecknings-sakkunniga förordat 10 lönegraden. I likhet med allmänna lönenämnden finner jag emellertid, med hänsyn till gällande löne-

gradsplaceringar inom andra förvaltningsområden, såväl 8 som 10 lönegraderna böra komma till användning för denna personal.

Vad rör tjänstebenämningarna synas mig tillsvidare de inom statsförvaltningen i övrigt gängse benämningarna böra tillämpas, således för befattning i 8 och 10 lönegraderna förman, i förekommande fall med tillägg av prefixet »förråds»- e. dyl., i 12 lönegraden verkstadsförman samt i 15 och 17 lönegraderna verkmästare. Till tjänstebenämningsfrågan för den civilmilitära personalen är jag icke beredd att nu taga ställning.

8. Förrådspersonal.

De sakkunniga. De ordinarie och extra ordinarie befattningarnas för förrådspersonal fördelning på lönegrader och löneplaner framgår av efterföljande sammanställning.

	Lönegrad.
Förrådsman (MEo); förrådsman tillika chaufför (MEo)	5
Förrådsman, tillika bilförare (MEo)	6
Förrådsvaktmästare (Ca, MEo); förman av 1:a klass vid förråd m. m. (MEo)	7
Arbetsförman av 2:a klass (MEo)	10
Förman (Eo)	11
Tygskrivare (Ca); förrådsmästare (MEo)	12
Tygförvaltare av 2. klassen (Ca); förrådsförvaltare (Eo)	15
Tygförvaltare av 1. klassen (Ca); signalförrådsförvaltare (Ca); ingenjölförrådsförvaltare (Ca); fortifikationskassör (Ca); förrådsförvaltare (Eo); materieförvaltare (MEo)	18

Den till olika löneställningar mellan 5 och 18 lönegraderna hänfödda förrådspersonalen borde enligt de sakkunnigas mening kunna uppdelas på två skilda kategorier, nämligen å ena sidan befattningshavare sysselsatta med egentligt förrådsarbete eller direkt ledning av sådant arbete och å andra sidan befattningshavare, på vilka ankomma mera kvalificerade förvaltningsuppgifter. Gränsen de båda kategorierna emellan är emellertid flytande och befordran sker i ett flertal fall från befattning hänförd till den ena kategorien till befattning i den andra. De sakkunniga ha i anledning härav funnit sig böra behandla förrådspersonalen i dess helhet i ett sammanhang.

De sakkunniga framhålla, att förrådstjänsten under de senaste decennierna väsentligt ökat till omfång och numera intager en långt mera framskjuten ställning inom försvarets förvaltningsorganisation än tidigare. Förrådsverksamhetens utökning har härvid varit såväl kvantitativ som kvalitativ genom den ökade anskaffningen av materiel överhuvud taget och genom tillkomsten av en mångfald nya materielslag. Denna utveckling har enligt de sakkunnigas mening helt naturligt icke kunnat undgå att sätta sin prägel på arten av de arbetsuppgifter, som åvila den inom förrådstjänsten sysselsatta personalen. I betraktande av de stora ekonomiska värden, som den i försvarets förråd ingående materielen representerar, ha de sakkunniga fun-

nit det vara ställt utom tvivel, att den lägre förrådspersonalen erhållit en mera ansvarsfull ställning än vad som tidigare varit fallet.

De sakkunniga ha vid övervägande av frågan om lämplig löneställning för förrådspersonalen vid vissa truppförband utgått från den av statens organisationsnämnd föreslagna organisationen av infanteriregemente.

Såvitt de sakkunniga funnit, äro de för den lägre förrådspersonalen tillämpade löneställningarna för låga. De sakkunniga föreslå, att såsom lägsta lönegrad för förrådspersonal 6 lönegraden kommer till användning. För i egentlig mening arbetsledande personal inom förrådsverksamheten föreslå de sakkunniga i enlighet med vad som i det föregående anförts beträffande arbetsledarpersonalen användandet av 10 lönegraden. Beträffande övriga nu för lönegradsplacering av förrådspersonal allmänt utnyttjade lönegrader — 12, 15 och 18 — ha de sakkunniga icke funnit skäl föreslå någon ändring.

För befattningar i 6 och 10 lönegraderna förorda de sakkunniga tjänstebenämningarna förrådsman och förrådsförmän samt för befattning i 12 lönegraden den såväl inom försvaret som inom statsförvaltningen i övrigt för viss personal i denna löneställning förekommande tjänstebenämningen förrådsmästare. För befattningar i 15 och 18 lönegraderna förordas tjänstebenämningarna förrådsförvaltare respektive förste förrådsförvaltare.

De sakkunnigas förslag omfattar således följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för förrådspersonal.

	Lönegrad.
Förrådsman	6
Förrådsförmän	10
Förrådsmästare	12
Förrådsförvaltare	15
Förste förrådsförvaltare	18

Särskilda yttranden av vissa ledamöter. Ledamoten *Dahl* har förordat att förrådsmännen placeras i 8 lönegraden samt att för arbetsledande personal i förråd 11 och 13 lönegraderna avses i stället för de av de sakkunniga föreslagna 10 och 12 lönegraderna. Ledamoten *Helldén* har åberopat vad försvarsverkens civila personals förbund anført i särskilt uttalande.

Särskilda uttalanden av vissa personalrepresentanter. *Civilmilitära tjänstemannaförbundet* har förordat att den civilmilitära förrådspersonalen hänföres till 13, 16, 18 och 21 lönegraderna med tjänstebenämningarna tygskrivare, tygförvaltare, förste tygförvaltare och (förrådskontroll)assistent. Befattningen i 21 lönegraden borde avses för viss i central förvaltningstjänst placerad personal, rekryterad bland den civilmilitära förvaltarpersonalen.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har i likhet med ledamoten *Dahl* ansett att förevarande lönegradsserie borde omfatta 8, 11, 13, 15 och 18 lönegraderna.

Enligt *försvarsverkens civila personals förbunds* mening böra förrådsmännen hänföras till 7 lönegraden, förrådsförmännen till 11 och förrådsmästarna till 13 lönegraden.

Remissyttrandena. I fråga om löneställningen för förrådsmännen har *järnvägsstyrelsen* understrukt, att en uppflyttning från 5 till 6 lönegraden otvivelaktigt komme att medföra vittgående konsekvenser beträffande andra grupper av befattningshavare, vilkas arbetsuppgifter — efter vad som kan utläsas av de sakkunnigas uppgifter — äro minst lika krävande som förrådsmännens. *Statskontoret* anser det ofrånkomligt att en närmare undersökning kommer till stånd, huruvida de valda löneställningarna för förrådsmän och förrådsförmän — och även seriens uppbyggnad i övrigt — kunna vara försvarliga, om man beaktar, att vid affärsverken förrådsvakt placerats i lönegrad 5 och förrådsförmän i lönegrad 7. Även *lönenämnderna* avstyrka lönegradsuppflyttning för förrådsmännen. Enligt *allmänna lönenämndens* mening bör frågan om den arbetsledande förrådspersonalens lönegradsplacering ingå i den av lönenämnden i det föregående förordade utredningen angående arbetsledarpersonalen i allmänhet. *Försvarets civilförvaltning* har funnit det motiverat, att förrådsmännen hänföras till 6 lönegraden, och *arméförvaltningen* att såväl 6 som 8 lönegraderna böra avses för ifrågavarande befattningshavare.

Landsorganisationen och *statstjänarkartellen* ha i likhet med försvarsverkens civila personals förbund funnit förrådsmännen böra hänföras till 7 lönegraden, medan *chefen för armén, marin- och flygledningarna* samt *tjänstemännens centralorganisation* funnit dessa befattningshavare böra inplaceras i 8 lönegraden.

Statens organisationsnämnd har för sin del understrukt, att förrådsvaktmästarna — eller förrådsförmännen enligt den föreslagna tjänstebenämningen — hittills varit och alltjämt böra förbli arbetande förmän och icke, såsom de sakkunniga synas ha avsett, förmän, som endast undantagsvis deltaga i arbetet.

Ett utbyte av de av tjänsteförteckningssakkunniga förordade 10 och 12 lönegraderna mot 11 och 13 lönegraderna har förordats av *chefen för armén, marinledningen, krigsmaterielverket, tjänstemännens centralorganisation, landsorganisationen* och *statstjänarkartellen*.

Arméförvaltningen förordar för hithörande civilmilitära tjänster 13, 16 och 18 lönegraderna med de tjänstebenämningar som föreslagits av civilmilitära tjänstemannaförbundet.

*Departements-
chefen.*

De två spörsmål, som särskilt synas mig böra beaktas i förevarande sammanhang äro frågorna om lönegradsplacering av de nu till 5 och 7 lönegraderna hänförda befattningarna för förrådspersonal inom försvaret, nämligen förrådsmännen och förrådsvaktmästarna. Ett antal remissmyndigheter, varibland lönenämnderna, statskontoret och järnvägsstyrelsen, ha avstyrkt lönegradsuppflyttning av förrådsmännen. Vidare har allmänna lönenämnden — som i annat sammanhang förordat utbyggnad nedåt av serien för arbetsledande personal med 8 lönegraden — funnit att frågan om löneställningen för den arbetsledande personalen i förrådstjänst bör omprövas vid den ut-

redning rörande löneställningen för arbetsledande personal i allmänhet som nämnden förordat.

Huvuddelen remissmyndigheter ha emellertid framlagt förslag om att ifrågavarande befattningshavarkategorier uppflyttas i högre lönegrader än tjänsteförteckningssakkunniga ansett sig kunna förorda. Jag får i detta sammanhang vidare erinra, att 1944 års manskapsutredning bland annat framlagt förslag om uppflyttning av förrådsvaktmästarna — vilka i stor utsträckning rekryteras bland det fast anställda underbefälet — från lönegrad Ca 7 till Ca 11.

I betraktande av de motsatta meningar rörande lönegradsplaceringen av hithörande personal, vilka kommit till synes såväl i samband med tjänsteförteckningssakkunnigas behandling av frågan om förrådspersonalens löneställning som vid remissbehandlingen av de sakkunnigas betänkande i denna del, är jag nu icke beredd att taga slutlig ställning till dessa spörsmål. Då ifrågavarande personalkategori i likhet med arbetsledarpersonalen icke är speciell för försvaret anser jag därför att den av mig i det föregående förordade utredningen angående löneställningen för arbetsledande personal i statens tjänst jämväl bör omfatta förrådspersonalen inom statsförvaltningen.

I avvaktan på resultatet av denna utredning anser jag mig med hänsyn främst till att förrådsvakt vid kommunikationsverken är inplacerad i lönegrad A 5 icke kunna tillstyrka en generell lönegradsuppflyttning av förrådsmännen. Vad åter förrådsvaktmästarna beträffar anser jag mig med hänsyn till att dessa befattningshavare under de senare åren otvivelaktigt erhållit mera kvalificerade göromål böra förorda en uppflyttning till 8 lönegraden. I anledning av de framställda yrkandena om uppflyttning av förrådsvaktmästarna till 10 eller högre lönegrad må bemärkas, att statens organisationsnämnd understrukit, att sagda befattningshavare icke intaga ställning såsom förmän i egentlig mening utan såsom arbetande förmän.

Serien i övrigt torde tills vidare böra omfatta de av tjänsteförteckningssakkunniga föreslagna lönegraderna 10, 12, 15 och 18, vilka i huvudsak överensstämmer med de vid försvaret nu tillämpade lönegraderna. Lönegrad 10 torde därvid böra avses för egentliga förmän inom förrådsverksamheten.

I fråga om de föreslagna tjänstebenämningarna för civil förrådspersonal har jag ingen erinran. För befattning i 8 lönegraden synes såväl benämningen förrådsvaktmästare som förrådsförmän böra avses. För civilmilitär personal i 12, 15 och 18 lönegraderna synes tills vidare i likhet med vad arméförvaltningen och civilmilitära tjänstemannaförbundet föreslagit benämningarna tygskrivare, tygförvaltare respektive förste tygförvaltare böra komma till användning.

9. Teknisk biträdespersonal.

De sakkunniga. Vid sidan av personal, sysselsatt med normala kontorsuppgifter, har såsom biträden åt ingenjörpersonal ävensom åt annan personal med likartade tekniska och vetenskapliga uppgifter under de senare åren inom försvaret och även inom statsförvaltningen i övrigt en helt ny befattningshavargrupp framvuxit. Denna utveckling har gjort sig märkbar framför allt inom industriell och därmed sammanhängande teknisk samt administrativ verksamhet men även inom viss specialbetonad teknisk verksamhet, såsom exempelvis väderlekstjänst, fotografitjänst m. m. Den här avsedda personalen har att inom ritkontor, laboratorier, fabrikskontor o. d. handhava rutinmässiga uppgifter av speciell karaktär, för vilka utöver en viss förfarenhet i allmänna kontorsgöromål fordras teknisk erfarenhet, kunnande i tekniskt rutinarbete, materiekännedom och erfarenhet i handhavande av de tekniska hjälpmedel, som komma till användning. Däremot är hit ej att hänföra personal, som själv utför produktivt arbete i fabriker, experimentverkstäder etc. eller som leder sådant arbete, ej heller egentlig ingenjörpersonal, d. v. s. personal i befattningar, för vilka fordras ingenjörutbildning. Emellertid torde de högre av de här ifrågakvarande befattningarna i viss mån utgöra rekryteringsunderlag till den lägsta ingenjörgraden.

Hithörande befattningar vid försvaret förekomma för närvarande såsom extra ordinarie i följande lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader).

	Lönegrad.
Tekniskt biträde (Eo); skrivbiträde, tillika kartritare (MEo)	4
Tekniskt biträde (Eo, MEo); laboratoriebiträde (MEo)	7
Tekniskt biträde (Eo)	9
Tekniskt biträde (Eo)	10
Ritare av 2:a klass (MEo)	11
Ingenjörbiträde (Eo)	12

De sakkunniga erinra att inom allmänna civilförvaltningen motsvarande befattningar återfinnas inom följande lönegrader: 4 (ritbiträde, tekniskt biträde), 5 (fotograf), 6 (laboratoriebiträde), 7 (frökontrollbiträde, kartbiträde, laboratoriebiträde, ritbiträde, ritare, tekniskt biträde), 9 (laboratoriebiträde), 11 (förste laboratoriebiträde, laboratoriebiträde, förste ritare, ritare), 12 (laboratorieassistent). Inom de affärsdrivande verken förekommer befattning såsom kopist i 11 lönegraden men i övrigt icke några jämförliga tjänster. I viss utsträckning torde enligt de sakkunnigas mening därjämte kontorsbenämningarna ha kommit till användning inom allmänna civilförvaltningen på samma sätt som inom försvaret för befattningar med tekniska uppgifter. Gränsen mellan de tekniska biträdesbefattningarna och vissa kontorsbefattningar ha de sakkunniga därför funnit vara flytande. Icke minst med hänsyn härtill har det synts tjänsteförteckningssakkunniga förefinnas

goda skäl för att samma lönegrader — 4, 7, 9 och 11 — här komma till användning som inom kontorsserien.

Ehuru tjänstebenämningar bestående av två ord framstå såsom otympliga, ha de sakkunniga icke kunnat finna en bättre tjänstebenämning för de lägre av de här avsedda befattningarna än tekniskt biträde, vilken benämning i allmänhet torde väl täcka arbetsuppgifterna och dessutom vunnit relativt stor spridning. För 4 lönegraden kunde enligt de sakkunnigas mening med hänsyn till den ofta obetydliga skillnaden i arbetsuppgifter benämningen kontorsbiträde ifrågakomma. Då emellertid denna benämning i vissa fall synts vara missvisande, ha de sakkunniga stannat för en och samma benämning för befattning i såväl 4 som 7 lönegraden. För befattningar i 9 och 11 lönegraderna förordade de sakkunniga benämningen tekniker.

De sakkunnigas förslag omfattar således följande lönegradsserie och tjänstebenämningar för teknisk biträdespersonal.

	Lönegrad.
Tekniskt biträde	4
Tekniskt biträde	7
Tekniker	9
Tekniker	11

Yttrandena. Den av de sakkunniga förordade lönegradsserien har i regel icke mött erinran i de yttranden, som avgivits över betänkanudet i denna del. Vissa personalrepresentanter och remissmyndigheter ha emellertid förordat utbyggnad av serien med 13 lönegraden (*statsverkens ingenjörförbund, marin- och flygledningarna och tjänstemännens centralorganisation*) och med 15 lönegraden (*arméförvaltningen och statsverkens ingenjörförbund*).

De av de sakkunniga föreslagna tjänstebenämningarna för befattningar i högre lönegrad än den 7:e ha i vissa yttranden föreslagits ändrade. Sålunda föreslår *marinledningen* och *statsverkens ingenjörförbund*, att befattning i 9 lönegraden erhåller benämningen tekniskt biträde och *marinledningen* att för befattning i 11 lönegraden avses benämningen ingenjörbiträde. För befattning i 13 lönegraden har av *marinledningen* föreslagits benämningen ingenjörbiträde, av *flygledningen* förste tekniker och av *statsverkens ingenjörförbund* tekniker. Ingenjörförbundet har vidare ansett att befattning i 15 lönegraden bör benämnas ingenjörbiträde.

Allmänna lönenämnden, medicinalstyrelsen och statskontoret ha i detta sammanhang erinrat om den av chefen för finansdepartementet tillsatta utredningen beträffande löneställningen för laboratoriebiträden och därmed jämförlig personal i statens tjänst. Medicinalstyrelsen och statskontoret ha ansett resultatet av ifrågavarande utredningsarbete böra avvaktas innan ställning togs till fråga om lämplig lönegradsserie för den tekniska biträdespersonalen.

Såsom från vissa håll antytts kommer den slutliga utformningen av förevarande lönegradsserie att bliva beroende av resultatet av den inom finans-

*Departements-
chefen.*

departementet pågående utredningen beträffande löneställningen för laboratoriebiträden och därmed jämförig personal i statens tjänst. Jag finner emellertid detta förhållande icke hindra, att den av de sakkunniga föreslagna serien tills vidare kommer till användning inom försvaret. I likhet med vad jag i det föregående föreslagit beträffande serien för kontorspersonal, finner jag emellertid serien böra omfatta jämväl 13 lönegraden.

I fråga om de av de sakkunniga föreslagna tjänstebenämningarna ha vissa ändringsförslag framlagts. Jag får vidare erinra att Kungl. Maj:t för innevarande års riksdag framlagt förslag om att vissa inom försvaret till ny-rättande föreslagna civilmilitära mekanikerbeställningar, med andra arbetsuppgifter än de som åvila här avsedda befattningshavare, skola benämnas tekniker. Enär emellertid i sistnämnda fallet benämningen tekniker avses att förenas med prefix angivande vilken försvarsgren befattningen tillhör, (armétekniker, flygtekniker), anser jag mig tills vidare kunna godtaga tjänsteförteckningssakkunnigas förslag. Sedan den ovan omförmälda utredningen beträffande löneställningen för viss teknisk biträdespersonal i statens tjänst slutförts, torde till förnyat övervägande få upptagas frågan om lämpliga tjänstebenämningar, varvid även spörsmålet om de nya armé- och flygteknikernas benämning torde komma under omprövning. För befattning i 13 lönegraden synes benämningen ingenjörbiträde tills vidare böra avses.

10—11. Maskinistpersonal. Hantverkarpersonal.

De sakkunniga. Under avsnitten om maskinistpersonal och hantverkarpersonal ha tjänsteförteckningssakkunniga behandlat inom försvaret förekommande befattningar för eldare, maskinister, montörer, reparatörer, elektriker, tryckningspersonal, trädgårdsmästare och snickare. För maskinistpersonalen ha de sakkunnigas majoritet funnit sig böra i huvudsak oförändrad förorda den lönegradsserie, som föreslagits av statens organisationsnämnd i en den 27 juni 1946 framlagd utredning angående eldnings-, underhålls- och reparationstjänsten vid försvarsväsendets ång- och värmecentraler. Den av organisationsnämnden föreslagna serien överensstämmer i sin tur nära med den för de statliga sinnessjukhusen fastställda lönegradsserien.

För hantverkarpersonalen ha de sakkunniga föreslagit tre olika serier, nämligen en för egentlig hantverkarpersonal, en för mekanikerpersonal och en för montörpersonal omfattande respektive 6 och 8, 6, 8 och 10 samt 8, 10 och 12 lönegraderna.

Uttalanden och yttranden. I fråga om löneställningen för maskinistpersonalen ha ett flertal olika uppfattningar kommit till synes såväl vid de sakkunnigas behandling av frågan som vid remissbehandlingen av betänkandet i denna del. De sakkunnigas förslag har därvid tillstyrkts av ett fåtal myndigheter under det särskilt personalrepresentanterna påyrkat än högre löneställningar än de av de sakkunniga föreslagna.

Även i fråga om hantverkarpersonalen har från flera håll framställts yrkanden, som gå utöver vad de sakkunniga ansett sig kunna föreslå.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande har jag den 12 april 1947 till- *Departements-*
chefen.
 kallat utredningsmän för utredning om anställnings- och avlöningsförhållan-
 dena för maskinister och övrig personal, däri inbegripna även hantverkare,
 vid statens värme- och därmed jämförliga anläggningar. I avvaktan på resul-
 tatet av denna utredning är jag icke beredd att nu taga ställning till de
 under förevarande avsnitt anmälda löneplaceringsfrågorna.

12—13. Sjukvårdspersonal. Ekonomipersonal.

De sakkunniga. Avlöningsförhållandena för här avsedd personal ha nyli-
 gen varit föremål för utredning genom 1944 års lönekommitté avseende sjuk-
 vårds- och ekonomipersonal (SOU 1946: 67). Enär härvid frågan om löne-
 ställningen för den till försvaret hörande sjukvårdspersonalen behandlats i
 sammanhang med motsvarande spörsmål för den sjukvårdande personalen
 inom statsförvaltningen i övrigt och efter enhetliga linjer, ha försvarets tjäns-
 teförteckningssakkunniga icke ansett sig böra ingå i omprövning av hit-
 hörande spörsmål för den personal vid försvaret, till vilken motsvarighet fin-
 nes inom den civila statsförvaltningen, utan ha de sakkunniga i dessa fall
 utgått från de löneställningar m. m., som av 1944 års lönekommitté angivits
 för ifrågavarande personal. Tjänsteförteckningssakkunniga ha emellertid i
 fråga om vissa för sjukvårdspersonal avsedda befattningar, vilka äro speciella
 för försvaret, föreslagit jämkningar i lönekommitténs förslag. Likaledes ha
 de sakkunniga i fråga om befattningar för ekonomipersonal på vissa punkter
 föreslagit andra löneställningar än de, varom lönekommittén framlagt för-
 slag. I vissa fall slutligen ha tjänsteförteckningssakkunniga funnit, att ytter-
 ligare utredning erfordras innan slutlig ställning kan tagas till de föreliggan-
 de lönegradsplaceringsfrågorna.

Yttrandena. Såväl i de till betänkandet fogade särskilda yttrandena och
 uttalandena som i remissyttrandena ha andra löneställningar än de av tjänste-
 förteckningssakkunniga förordade föreslagits. I regel har det därvid varit
 fråga om ytterligare förbättringar i löneställningarna.

Jag får till en början erinra, att frågan om löneställningen för ordinarie *Departements-*
 statsanställd sjukvårds- och ekonomipersonal m. m. varit underställd inne- *chefen.*
 varande års riksdag. Jag uttalade därvid bland annat att i det av 1944 års
 lönekommitté, avseende sjukvårds- och ekonomipersonal avgivna betänkan-
 det framlagts förslag om ändrad lönegradsplacering m. m. för ett stort antal
 befattningar, vilka icke hade den karaktären, att frågan om deras placering
 i lönegrad borde underställas riksdagen för prövning och fastställelse. I
 fråga om dessa befattningar syntes en reglering böra genomföras i huvud-
 saklig anslutning till kommitténs förslag. I anledning av vad sålunda uttalats
 finner jag mig icke i nu förevarande sammanhang böra till närmare behand-
 ling upptaga frågan om lönegradsplacering m. m. för sjukvårds- och ekono-
 mipersonal vid försvaret.

14. Vaktmästarpersonal.

De sakkunniga. Befattningar för vaktmästarpersonal vid försvaret förekomma såsom ordinarie och extra ordinarie i följande lönegrader (i förekommande fall »högst»-lönegrader).

	Lönegrad.
Expeditionsvakt (A och Eo); portvakt (MEo och Eo); vaktmästare (MEo); vaktmästare, tillika bilförare (MEo)	5
Expeditionsvakt (MEo); tillsynsman (MEo); vaktmästare (MEo)	6
Institutionsvaktmästare (A); förste expeditionsvakt (A och Eo); förste vaktmästare (MEo); vaktman (Eo)	7
Portvakt vid försvarsstaben (MEo)	9

I fråga om befattningen som portvakt i 9 lönegraden vid försvarsstaben har föreskrivits, att vid uppkommande ledighet frågan om löneställningen skall underställas Kungl. Maj:ts prövning.

För närvarande tillämpas således för vaktmästarpersonalen 5, 6, 7 och 9 lönegraderna. Då intill varandra liggande lönegrader enligt de sakkunnigas mening icke böra förekomma inom en och samma lönegradsserie, ha de sakkunniga föreslagit, att 6 lönegraden utgår ur serien. Det har vidare syntts de sakkunniga tveksamt, om till 9 lönegraden — vilken lönegrad inom den civila statsförvaltningen närmast vore avsedd för s. k. institutionsvaktmästare vid större vetenskapliga och liknande institutioner — hänförliga befattningar med hänsyn till arbetsuppgifternas kvalificerade karaktär borde hänföras till gruppen vaktmästare. Åtminstone för försvarets vidkommande syntes de befattningar, för vilka enligt de sakkunnigas uppfattning denna högre löneställning kunde ifrågasättas, i stället böra hänföras antingen till gruppen tekniska biträden eller i förekommande fall till hantverkare, mekaniker, arbetsledare eller dylikt.

För försvarets vidkommande ha de sakkunniga för annan vaktmästarpersonal än expeditionsvakter föreslagit benämningarna vaktmästare i 5 lönegraden och förste vaktmästare i 7 lönegraden. Samma benämningar ha de sakkunniga föreslagit även för de befattningar vid lokalförvaltningar, som nu benämnas portvakt, vaktförman och vaktman, medan däremot de befattningar vid centrala ämbetsverk, som nu benämnas portvakter, i allmänhet syntts böra betecknas expeditionsvakter. Därest vaktmästarbefattning i 9 lönegraden anses böra bibehållas, har benämningen övervaktmästare syntts de sakkunniga kunna komma till användning. Då emellertid enligt de sakkunnigas mening åtminstone för närvarande behov av dylik befattning ej förefunnits inom försvaret, ha de sakkunniga ej upptagit benämningen i sitt förslag.

I detta sammanhang ha de sakkunniga i överensstämmelse med sin allmänna inställning till tjänstebenämningsfrågan framhållit, att principiellt sett samtlig vaktmästarpersonal borde kunna sammanföras under en gemen-

sam benämning, vaktmästare respektive förste vaktmästare. Med hänsyn till att expeditionsvaktsbenämningen vore genomförd inom statsförvaltningen i dess helhet, hade de sakkunniga emellertid ansett sig böra upptaga två skilda serier.

De sakkunnigas förslag omfattar således följande lönegradsserier och tjänstebenämningar för vaktmästarpersonalen vid försvaret.

Expeditionsvakter	Lönegrad.
Expeditionsvakt	5
Förste expeditionsvakt	7
Övriga vaktmästare	
Vaktmästare	5
Förste vaktmästare	7

Särskilda yttranden och uttalanden. Ledamoten *Dahl*, som i princip funnit löneställningen för hithörande personal vara för låg, har ansett, att 9 lönegraden i vissa fall borde kunna användas i fråga om vaktmästarbefattning vid försvaret, varmed förenats arbetsuppgifter av särskilt kvalificerad art.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har ansett förevarande personalkategori endast böra omfatta expedition- och portvakter och att de befattningshavare, som för närvarande benämnas vaktmästare utan att fullgöra egentliga vaktmästarsysslor, undantagslöst böra överföras till sådana grupper, vars arbetsuppgifter närmast överensstämja med de, vilka de nu ha sig anförtrodda. Således borde exempelvis befattningshavare, som vore avsedda uteslutande för vaktuppgifter och vilka ålagts polismannaansvar, överflyttas till samma grupp som polispersonalen och upptagas under rubriken bevakningspersonal.

Förbundet uttrycker i övrigt sin besvikelse över att förevarande lönespörsmål icke upptagits till en förutsättningslös prövning och framhåller såsom sin mening att denna personalgrupp i lönehänseende är synnerligen undervärderad. Förbundet föreslår för egen del två serier, omfattande 7, 9 och 11 lönegraderna, nämligen en för expeditionsvakt, förste expeditionsvakt och expeditionsovervakt och en för portvakt, förste portvakt och överportvakt.

Remissyttrandena. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* har såsom sin mening uttalat, att tillämpningen av 5 och 7 lönegraderna för expeditionsvakt och förste expeditionsvakt innebär ett uppenbart undervärderande av expeditionsvakternas arbete. Uttalanden av motsvarande innebörd ha gjorts av *skolöverstyrelsen* och *rikets allmänna kartverk*. *Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* och *statens organisationsnämnd* ha förordat utredning i ett större sammanhang av förevarande lönefråga.

Chefen för armén och *tjänstemännens centralorganisation* ha biträtt vad försvarets civila tjänstemannaförbund uttalat i förevarande sammanhang. *Marinledningen* har likaledes förordat lönegradsserier för vaktmästarpersonalen, omfattande 7, 9 och 11 lönegraderna, men uttalat delvis avvikande mening i tjänstebenämningsfrågan.

Flygledningen föreslår att benämningarna vaktmästare och förste vaktmästare genomgående tillämpas för hithörande befattningar i 5 respektive 7 lönegraden. *Försvarets fabriksstyrelse* har funnit en tjänstebenämningstyp vara tillfyllest för vaktmästarpersonalen.

*Departements-
chefen.*

Jag anser mig icke i nu förevarande sammanhang kunna upptaga till behandling frågan om eventuell förbättring i vaktmästarpersonalens löneställning. Ej heller finner jag tillräckliga motiv föreligga för en utbyggnad av de av de sakkunniga föreslagna serierna med befattning i högre lönegrad än den 7:e. För egen del förordar jag, att för vaktmästarpersonalen inom försvaret samma lönegrader komma till användning som inom statsförvaltningen i övrigt tillämpas för denna personal. Serierna böra således omfatta 5, 6 och 7 lönegraderna och inplacering ske enligt de grunder som allmänt tillämpas inom allmänna civilförvaltningen och vid affärsverken.

Vad beträffar tjänstebenämningsfrågorna lämnar jag min anslutning till tjänsteförteckningssakkunnigas förslag. För befattningar i 6 lönegraden synas benämningarna expeditionsvakt och vaktmästare böra avses.

15. Bilpersonal.

De sakkunniga. Under förevarande rubrik ha de sakkunniga behandlat i efterföljande sammanställning upptagna, till löneplan MEo hänfödda befattningar vid försvaret.

	Lönegrad.
Automobilförare; bilförare	5
Garageförman; automobilförare	6
Garageförman	7
Garageförman	10

Befattningar av typen förrådsman, tillika bilförare och vaktmästare, tillika bilförare, ha av de sakkunniga upptagits till behandling i andra sammanhang (jfr förrådspersonal och vaktmästarpersonal).

I fråga om bilförarna ha de sakkunniga till en början erinrat att särskilda befattningar för bilförare finnas inrättade vid allmänna civilförvaltningen samt att frågan om dessa befattningars lönegradsplacering vid skilda tillfällen varit föremål för överväganden under de senare åren. Såväl tjänsteförteckningssakkunniga för de affärsdrivande verken som 1939 års tjänsteförteckningssakkunniga syntes därvid ha varit av den uppfattningen, att personal, som huvudsakligen vore sysselsatt med förande av automobil, borde — i likhet med vad som för det dåvarande gällde chaufförerna vid statens sinnessjukhus — hänföras till 6 lönegraden.

Emellertid hade 1945 års riksdag i anslutning till därom framställt förslag av de sakkunniga för översyn av tjänsteförteckningen m. m. för allmänna civilförvaltningen i vad avsåg statens sinnessjukhus beslutat att befattningar såsom chaufför skulle ersättas med befattningar ingående i kategorien

ekonomibiträden, vilka hänfördes till 2 och 5 lönegraderna. Såsom motiv för sitt förslag hade sistnämnda sakkunniga bland annat anfört, att förmågan att föra motorfordon numera vore tämligen allmänt utbredd, något som medfört att betydligt flera befattningshavare än de som i tjänsteförteckningen upptagits under beteckningen chaufför regelmässigt loges i anspråk för bilkörning.

För egen del ha tjänsteförteckningssakkunniga uttalat den uppfattningen, att enbart förande av bil icke borde berättiga till högre löneställning än enligt 5 lönegraden. I överensstämmelse härmed ha de sakkunniga funnit frågan om lönegradsplaceringen av exempelvis befattningen vaktmästare, tillika bilförare, böra bedömas ur de allmänna synpunkter, som tillämpats för lönegradsplacering av vaktmästarpersonalen. De sakkunniga ha emellertid funnit att med de i förevarande avsnitt behandlade bilförarbefattningarna regelmässigt följa skötsel och vård av anvisat fordon. Sistnämnda arbetsuppgifter ha med hänsyn till det specialkunnande, som erfordras för uppgifternas fullgörande, synts de sakkunniga böra berättiga till inplacering i högre lönegrad än den 5:e. Såsom lämplig löneställning ha de sakkunniga härvid funnit 6 lönegraden böra komma till användning.

Garageförmännen ha tjänsteförteckningssakkunniga funnit böra hänföras till 8 och 10 lönegraderna. Där fråga är om arbetsledare i egentlig verkstads-tjänst, borde befattningen hänföras till 12 lönegraden i enlighet med vad som anförts vid behandlingen av löneställningen för den arbetsledande personalen.

Såsom lämpliga tjänstebenämningar för här ifrågavarande personal ha de sakkunniga föreslagit beteckningarna bilförare i 6, förste bilförare i 8 och garageförman i 10 lönegraden.

De sakkunnigas förslag omfattar sålunda följande lönegrads- och tjänstebenämningsserie.

	Lönegrad.
Bilförare	6
Förste bilförare	8
Garageförman	10

Särskilda yttranden av vissa ledamöter. Ledamöterna *Dahl* och *Helldén* ha såsom under avsnittet rörande arbetsledarpersonal anförts ansett 11 och 13 lönegraderna i stället för 10 och 12 lönegraderna böra komma till användning.

Särskilda uttalanden av vissa personalrepresentanter. *Försvarets civila tjänstemannaförbund* har ansett att en så låg löneställning som 6 lönegraden icke bör komma i fråga för hithörande personal. Förbundet förordar för sin del att bilförare hänföres till 8 och att garageförmännen under tjänstebenämningen bilförman inplaceras i 11 lönegraden.

Remissyttrandena. *Chefen för armén* har under framhållande av att förevarande personalkategori i stor utsträckning rekryteras bland furirer och överfurirer lämnat sin anslutning till vad försvarets civila tjänstemannaförbund

uttalat. *Marinledningen* har likaledes biträtt den av personalförbundet föreslagna serien. *Flygledningen* har funnit garageförman böra hänföras till lägst 11 och i vissa fall till 13 lönegraden. *Telegrafstyrelsen* har funnit serien ej lämpad för införande vid telegrafverket.

Tjänstemännens centralorganisation har biträtt de av ledamoten Dahl och försvarets civila tjänstemannaförbund gjorda uttalandena. *Landsorganisationen* och *statstjänarkartellen* ha anslutit sig till vad som anförts av ledamoten Helldén.

Departements-
chefen.

Ehuru jag funnit viss tvekan kunna råda i fråga om en placering av bilförarna i 6 lönegraden, när nyligen de särskilda chaufförstjänsterna vid statens sinnessjukhus i denna lönegrad slopats och lägre löneställning avsetts för befattningshavare med motsvarande arbetsuppgifter, har jag, med beaktande av vad de sakkunniga anført samt att 6 lönegraden vid affärsverket torde vara normallönegrad för bilförarbefattningar, funnit mig böra biträda de sakkunnigas förslag i denna del. Då lönegradsserien i övrigt är uppbyggd enligt de i det föregående angivna principerna för lönegradsplacering av arbetsledarpersonal kan jag ansluta mig till de sakkunnigas förslag härutinnan.

Vad de sakkunniga anført i fråga om tjänstebenenämningarna har ej givit mig anledning till annan erinran än att tjänstebenenämningen garageförman torde böra upptagas jämväl i 8 lönegraden, vilken löneställning i vissa fall avsetts komma till användning för sådan befattning.

16. Civilmilitär ingenjörpersonal.

De sakkunniga. Tjänsteförteckningsakkunniga ha i förevarande avsnitt behandlat lönefrågorna för den civilmilitära ingenjörpersonalen samt motsvarande frågor även beträffande den enligt beslut av 1946 års riksdag nytillkomna extra ordinarie arméingenjörpersonalen, vilken — om ock icke formellt — intager enahanda ställning som övrig här avsedd personal.

Beställningarnas fördelning på lönegrader framgår av efterföljande tablå.

	Lönegrad.
Arméingenjör av 3. graden	20
Arméingenjör av 3. graden; mariningenjör av 2. graden	22
Tygingenjör av 2. klassen; arméingenjör av 2. graden; mariningenjör av 1. graden; specialingenjör av 3. graden; flygingenjör av 3. graden	24
Arméingenjör av 1. graden; flygingenjör av 2. graden	26
Tygingenjör av 1. klassen; förste mariningenjör; specialingenjör av 2. graden; flygingenjör av 1. graden	27
Förste arméingenjör; marindirektör av 2. graden; specialingenjör av 1. graden; flygdirektör av 2. graden	28
Marindirektör av 1. graden; flygdirektör av 1. graden	30

De sakkunniga ha framhållit att så länge mariningenjörerna sammanhållas inom en särskild kår, inom vilken befordran i varje fall inom de lägre lönegraderna äger rum efter tjänstålder, det är förenat med svårigheter att mot varandra klart avgränsa arbetsuppgifterna i de olika befattningarna. Då de nuvarande högre beställningarna inom mariningenjörkåren — liksom de högre beställningarna för flygingenjörerna — enligt vad de sakkunniga erfarit regelmässigt torde avses för befattningar med ställning som avdelningschef, byråchef eller byrådirektör inom respektive förvaltning eller för därmed jämställda befattningar, ha de sakkunniga såsom sin uppfattning framhållit att — i konsekvens med vad som tidigare förutsatts beträffande motsvarande civila befattningar — löneställningen bör göras beroende av arbetsuppgifternas art i varje särskilt fall.

De sakkunniga ha i detta sammanhang vidare erinrat, att Kungl. Maj:t genom beslut den 29 juni 1945 uppdragit åt chefen för marinen att närmare överväga de jämkningar i fråga om ingenjörorganisationen vid den honom underställda försvarsgrenen som kunde befinnas påkallade.

Med hänsyn till det anförda ha de sakkunniga beträffande mariningenjörerna — liksom i fråga om övriga försvarsgrenars civilmilitära ingenjörpersonal — i princip ansett sig böra utgå från gällande ordning och löneställningar. Dock ha de sakkunniga funnit sig böra föreslå sådana jämkningar som erfordras för åstadkommande av parallellitet mellan lönegradserierna för civila ingenjörbefattningar å ena sidan och civilmilitär ingenjörpersonal å andra sidan, detta särskilt med tanke på att civilmilitära och civila ingenjörer inom försvarets förvaltningsmyndigheter och fabriker ofta i lika mån ifrågakomma till erhållande av civila ingenjörbefattningar. Med utgångspunkt från den för civil ingenjörpersonal föreslagna lönegradsserien ha de sakkunniga funnit sig böra förordna, att den för lönegradsplacering av marin- och flygingenjörer för närvarande använda 27 lönegraden slopas, liksom ock att den för marin- och arméingenjörer nu använda 22 lönegraden utbytes mot 21 lönegraden.

I sammanhang med 22 lönegradens utbytande mot den 21 ha de sakkunniga ifrågasatt, om icke, med hänsyn till mariningenjörernas gedigna och långvariga utbildning, på samma sätt som för flygingenjörerna 24 lönegraden borde vara den lägsta ordinarie lönegraden.

Vad gäller de lägre arméingenjörbefattningarna, vilka i princip vore avsedda för motoringenjörer ha de sakkunniga erinrat att vid remissbehandlingen av frågan om arméingenjörernas löneställning vissa myndigheter ifrågasatt, huruvida icke 18 lönegraden vore tillfyllest som bottenlönegrad för motoringenjörerna. De sakkunniga ha för egen del föreslagit, att motoringenjörerna hänföras till 18 och 21 lönegraderna.

De sakkunniga ha vidare föreslagit att tjänstebenenämningarna för här avsedda befattningar bringas i överensstämmelse med vad som i annat sammanhang föreslagits för civila ingenjörer, varvid i stället för de för de sistnämnda befattningarna förordade prefixen »hyrå»- och »drift»- prefixen »armé»-, »marin»-, respektive »flyg»- borde komma till användning. Några

mera genomgripande förändringar komme detta icke att innebära i fråga om hithörande personal vid marinen och flygvapnet. Med hänsyn till den sannolika utvecklingen beträffande specialingenjörernas inom marinen anställningsförhållanden m. m. ha de sakkunniga föreslagit att benämningen specialingenjör slopas. För de lägre beställningarna inom armén, vilka icke kunna ifrågakomma för den normala befordringsgången inom en eventuell blivande arméingenjörkår, ha de sakkunniga ansett det lämpligast, att en specialbenämning kommer till användning, och ha de sakkunniga förordat benämningen motoringenjör.

I anslutning till vad sålunda anförts ha de sakkunniga föreslagit nedanstående lönegrader och tjänstebenämningar för hithörande personal.

	Lönegrad,
Motoringenjör	18
Motoringenjör	21
Arméingenjör; mariningenjör; flygingenjör	24
Förste arméingenjör; förste mariningenjör; förste flygingenjör	26
Armédirektör; marindirektör; flygdirektör	28
Förste armédirektör; förste marindirektör; förste flygdirektör	30

Särskilda uttalanden av vissa personalrepresentanter. Försvarsväsendets civilmilitära ingenjörers förbund har i väsentliga avseenden velat reservera sig mot de delar av de sakkunnigas betänkande, som direkt eller indirekt beröra de civilmilitära ingenjörerna. Förbundet har därvid bland annat framhållit, att den nuvarande organisationen för mariningenjörkåren tillkom redan 1921 och sedermera i stor utsträckning blivit normerande för organisationen av övrig civilmilitär ingenjörpersonal. De civilmilitära ingenjörernas löneproblem hade därefter gång på gång ställts på framtiden. De civilmilitära ingenjörerna hade, särskilt efter de senaste årens utbyggnad av försvarsväsendet och den alltmer framträdande tillgången till tekniskt betonade stridsmedel med därav följande anskaffning av dyrbar och komplicerad materiel, ett mycket stort tekniskt-ekonomiskt ansvar och en betydelsefull uppgift vid upprätthållandet av krigsmaktens effektivitet. Det vore därför en för landets försvar livsviktig fråga, att tillgången på civilmilitära ingenjörer tryggades. Förbundet har vidare framhållit, att de stora möjligheterna för hithörande personal att vinna anställning med gynnsamma villkor inom näringslivet medfört kännbara personalavgångar med därav följande rekryteringssvårigheter. Förbundet har härefter föreslagit avsevärda löneförbättringar för den civilmilitära ingenjörpersonalen enligt en serie omfattande 24, 27, 30, 32 och 34 lönegraderna samt härutöver högre löneställningar å Cb- och C-löneplanerna. *Statsverkens ingenjörsförbund* har lämnat sin anslutning till vad som sålunda uttalats.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har ansett att motoringenjörerna böra hänföras till 21 och 24 lönegraderna.

Remissyttranden. *Chefen för försvarsstaben* har hänvisat till vad överbefälhavaren i underdånigt yttrande vid insändande av chefens för flygvapnet skrivelse med viss framställning från försvarsväsendets civilmilitära

ingenjörers förbund rörande flygingenjörernas löneställning uttalat därom, att frågan om löneställning m. m. för berörda personal icke skäligen kunde prövas för sig utan hänsynstagande till det nödvändiga sambandet med den militära befälspersonalens löneförhållanden.

Arméöveringenjören har funnit att de sakkunniga vid sin behandling av motoringenjörernas löneställning fäst för stort avseende vid förhållandena sådana de nu gestalta sig. De nuvarande regements(motor-)ingenjörerna kunde sägas hava kompetens motsvarande verkmästare eller öververkmästare. Skulle personal med motsvarande kvalifikationer även framdeles behövas på en eller annan post, borde den icke inrangeras i arméingenjörkåren utan uppföras å annan stat. Vid regementena erfordrades emellertid för arbetsuppgifternas tillfredsställande fullgörande motoringenjörer med högre teknisk utbildning. I anledning härav borde i tjänsteförteckningen icke uppföras någon beställning i lägre lönegrad än den 24:e. Arméöveringenjören har understrukit, att vad som anförts icke syftade till att de befattningshavare, som nu inplacerades i lönegraderna 20 och 22, framdeles skulle uppflyttas till 24 eller högre lönegrad. Mot de föreslagna tjänstebestämmningarna har arméöveringenjören icke haft annan erinran, än att benämningen motoringenjör borde utgå.

Chefen för armén har i princip lämnat sin anslutning till de sålunda av arméöveringenjören framförda synpunkterna. I avvaktan på ett slutligt ställningstagande till frågan om arméingenjörkårens organisation i samband med tillskapandet av en ny försvarsordning borde dock övergångsvis nu under tillsättning varande befattningar för arméingenjör av 3. graden hänföras till den provisoriska arméingenjörkåren och uppföras i 20 och 22 lönegraderna. Tjänstebestämmningen syntes därvid av skäl som de sakkunniga anfört vara motoringenjör.

Arméförvaltningen har i likhet med arméöveringenjören funnit att tjänsteförteckningssakkunniga vid behandlingen av frågan om motoringenjörernas löneställning fäst för stort avseende vid förhållandena sådana de nu gestalta sig och icke tagit tillbörlig hänsyn till att den arméingenjörorganisation, som nu vore under uppbyggnad, endast vore avsedd såsom ett provisorium. Förvaltningen ville för sin del framhålla, att i tjänsteförteckningen för arméingenjörerna icke borde uppföras någon beställning i lägre lönegrad än den 21:a.

Marinledningen har erinrat, att den av de sakkunniga i förevarande sammanhang berörda åt chefen för marinen uppdragna utredningen numera verkställt och att marinchefen avgivit underdånigt förslag i ämnet den 20 december 1946. Med hänsyn till att de sakkunniga i avvaktan på nyssnämnda utredning icke ansett sig böra till prövning upptaga behovet av högre löneställningar för mariningenjörerna än de nu förekommande har marinledningen funnit det erforderligt, att de sakkunnigas förslag i vad rör marinen tillhörig civilmilitär ingenjörpersonal göres till föremål för särskild utredning, vilken, då frågan om mariningenjörpersonalens löneförhållanden under längre tid hållits svävande, syntes böra genomföras utan tidsutdräkt.

Flygledningen har i huvudsak icke funnit anledning till erinran mot de sakkunnigas förslag i denna del. Flygledningen har emellertid understrukt vikten av att lönegradsplaceringen i samband med slopandet av 27 lönegraden blir sådan, att den motsvarar personalens betydelse för flygvapnets tekniska tjänst och är tillräcklig för att nu förefintliga vakanser skola fyllas.

Försvarsväsendets lönenämnd har i fråga om slopandet av 27 lönegraden hänvisat till vad nämnden därom anfört vid behandlingen av den civila ingenjörpersonalen.

*Departements-
chefen.*

Jag finner uppenbart, att frågan om löneställningen för den civilmilitära ingenjörpersonalen icke kan lösas annat än i samband med behandlingen av motsvarande spörsmål beträffande den civila ingenjörpersonalen. Jag får härutinnan erinra, att jag i det föregående, under avsnittet om civil ingenjörpersonal, förutsatt att frågan om löneställningen för denna personalkategori kommer att upptagas till behandling för statsförvaltningen i dess helhet. Frågan om löneställningen för den civilmilitära ingenjörpersonalen torde vidare i viss mån vara beroende av resultatet av de inom 1945 års försvarskommitté och 1946 års militära förvaltningsutredning pågående undersökningarna rörande försvarets organisation. Slutligen synes, vilket bland annat överbefälhavaren framhållit, frågan om förevarande personalkategori löneställning böra ställas i viss relation till det för den militära personalen fastställda löneläget.

Såsom en provisorisk reglering anser jag den av tjänsteförteckningssakkunniga föreslagna lönegradsserien kunna i huvudsak godtagas. Serien bör emellertid, i likhet med serien för civil ingenjörpersonal, även omfatta 27 lönegraden. Jag har vidare, i anledning av vad som anförts av arméöveringenjören, funnit viss tvekan kunna råda, huruvida i förevarande serie böra upptagas särskilda befattningar för motoringenjörer. Enär gällande löneställningar för denna personal — 20 och 22 lönegraderna — endast äro att betrakta såsom provisoriska i avvaktan på ett ställningstagande till arméingenjörorganisationens slutliga utformning, kan ifrågasättas, huruvida tillräckliga skäl föreligga att för den övergångstid, varom här kan bliva fråga, vidtaga ändring av sagda löneställningar.

Jag förutsätter, att här berörda frågor komma att närmare övervägas och att de därefter ånyo anmälas för nästkommande års riksdag. Tjänstebemänningsfrågorna för den civilmilitära ingenjörpersonalen finner jag mig i nu förevarande sammanhang böra lämna öppna.

17—19. Läkarpersonal. Tandläkarpersonal. Veterinärpersonal.

De sakkunniga. Under rubrikerna läkarpersonal, tandläkarpersonal och veterinärpersonal ha de sakkunniga upptagit frågor rörande löneställningen för de civilmilitära läkarna och veterinärerna samt de extra ordinarie tandläkarna inom försvaret. I fråga om läkarpersonalen anföra de sakkunniga i huvudsak följande.

Då de sakkunniga haft att ingå på frågan om löneställningarna för den civilmilitära läkarpersonalen, ha de sakkunniga funnit stora svårigheter möta att pröva löneställningarna efter de principer, som vunnit tillämpning beträffande befattnings- eller beställningshavarkategorier i allmänhet inom försvaret och statsförvaltningen överhuvud taget. Det synes de sakkunniga att, då det gäller befattningar med avlöning enligt de allmänna löneplanerna, utgångspunkten vid lönesättningen bör vara, att arbetsuppgifternas omfattning kräver normal arbetstid av befattningshavaren. För de flesta befattningshavare är ju också i gällande bestämmelser arbetstiden reglerad med hänsyn härtill. Militäräläkarbeställningarna — särskilt de till truppförbanden knutna beställningarna — förutsätts emellertid enligt gällande bestämmelser i regel icke taga mer än en del av vederbörandes arbetstid i anspråk. Det synes de sakkunniga vid sådant förhållande knappast följdriktigt, att de hänföras till löneplan, som normalt avses för heltidsbefattningar. En följd av den nuvarande ordningen blir bland annat, att de löneställningar, som väljas, med hänsyn till beställningarnas karaktär av närmast deltidstjänster självfallet måste komma att ligga under dem, som i allmänhet gälla för befattningar i motsvarande ansvarsställning, vilkas innehav förutsätta samma mått av kompetens och erfarenhet. Detta förhållande kan lätt leda till att krav på förhöjd löneställning från dylika befattningshavarkategoriernas sida resas enbart med stöd av schematiska jämförelser med andra personalgruppers löneställningar. Med hänsyn till att för statsanställd personal, vars hela arbetstid ej uttages men som ändå ansetts böra åtnjuta pensionsrätt, särskilda löneplaner tillämpas, såsom fallet är exempelvis i fråga om provinsialläkarna, vill det synas de sakkunniga, att anställnings- och löneförhållandena för läkarpersonalen vid försvaret borde regleras i särskild ordning. Då emellertid denna fråga lär falla utom ramen för de sakkunnigas utredningsuppdrag, ha de sakkunniga icke ansett sig böra framlägga något förslag i detta hänseende. Ett särskilt skäl härtill är, att frågan om militäräläkarorganisationen för närvarande är föremål för övervägande inom 1944 års militärsjukvårdskommitté. De sakkunniga ha därför i princip utgått från nuvarande löneställningar men förutsätta, att sedan organisationsfrågan klarlagts, löneställningsfrågan underkastas särskild utredning.

Vad sålunda anförts rörande svårigheterna att ingå i prövning av löneställningarna för läkarpersonalen gäller enligt de sakkunnigas uppfattning även med avseende å tandläkar- och veterinärpersonalen. De sakkunniga förorda därför, att även frågorna om löneställningen för de båda sistnämnda personalkategorierna göras till föremål för särskild utredning.

I några hänseenden ha de sakkunniga emellertid funnit, att jämkningar i löneställningarna böra vidtagas i avvaktan på resultatet av de förordade utredningarna. Sålunda ha de sakkunniga i fråga om läkarpersonalen förordat, att bataljonsläkare i 22 lönegraden, vilka ensamma svara för sjukvården vid vissa förband, ävensom med dem jämställda marin- och flygläkare uppflyttas till 24 lönegraden och vidare att marinläkare av 1. graden (Ca 22, Ca 24), vilka tjänstgöra såsom stationsläkare, respektive såsom regementsläkare vid kustartilleriförband, i likhet med regementsläkare vid armén hänföras till 26 lönegraden. Vad flygöverläkaren anginge, ha de sakkunniga funnit skäl tala för att han i lönehänseende ställdes i paritet med marinöverläkaren.

Vad veterinärpersonalen beträffar ha de sakkunniga varit av den uppfattningen, att dessa beställningshavare i jämförelse med läkarna vore alltför lågt placerade och att en lönegradsserie, motsvarande den för läkarpersonalen gällande, skulle vara väl motiverad. I avvaktan på resultatet av den förordade utredningen ha de sakkunniga emellertid icke ansett sig kunna föreslå andra jämkningar än att de bataljonsveterinärer, vilka ensamma svara för veterinärvården vid ett truppförband, ävensom bataljonsveterinärer vid arméinspektionens veterinäravdelning uppflyttas från 20 till 22 lönegraden samt regementsveterinärerna från 22 till 24 lönegraden.

Särskilt yttrande av viss ledamot. Ledamoten *Dahl* har anmält, att han vore beredd att redan nu förorda full likställighet mellan läkarpersonalen och veterinärpersonalen.

Särkilda uttalanden av vissa personalrepresentanter.

Sveriges läkarförbund och *svenska militärveterinärsällskapet* ha uttryckt sin besvikelse över att frågan om löneställningen för läkar- och veterinärpersonalen ånyo föreslagits att ställas på framtiden. Sammanslutningarna ha emellertid icke velat motsätta sig en utredning men ha i avvaktan på utredningsresultatet yrkat på en provisorisk löne reglering för ifrågavarande personalkategorier. Härvid har genomgående föreslagits högre löneställningar än de av tjänsteförteckningssakkunniga förordade.

Remissyttrandena. De sakkunnigas förslag om vidare utredning av hithörande lönespörsmål har icke föranlett erinran från de remissmyndigheter, som yttrat sig i frågan. *Statskontoret* har understrukt vad de sakkunniga anfört om olämpligheten av att befattningshavare med deltidstjänstgöring hänföras till löneplan, som normalt avses för heltidstjänster.

Huvuddelen av de myndigheter inom försvaret, vilka yttrat sig över förevarande delar av de sakkunnigas betänkande, ha i likhet med de sakkunniga förordat provisorisk löneförbättring för läkar- och veterinärpersonalen. I fråga om löneförbättringens storlek har härvid i allmänhet de av Sveriges läkarförbund och svenska militärveterinärsällskapet framlagda förslagen befunnits lämpliga.

Statens organisationsnämnd och *medicinalstyrelsen* ha ansett att vad de sakkunniga föreslagit i fråga om läkarpersonalens löneställning och tjänstbenämningar bör upptagas till prövning först i samband med handläggningen av de förslag rörande sjukvårdsledningens organisation och upprättandet av en för försvarsväsendet gemensam försvarsläkarkår, vilka förslag nu framlagts av 1944 års militärsjukvårdskommitté. *Statskontoret* har avstyrkt provisoriska löneförbättringar för hithörande personalkategorier.

*Departements-
chefen.*

På den av tjänsteförteckningssakkunniga anförda motiveringen finner jag det lämpligt, att frågan om anställnings- och avlöningsförhållandena för försvarets läkar-, tandläkar- och veterinärpersonal göres till föremål för särskild utredning. Med hänsyn till de tre personalkategoriernas likartade karaktär synes mig utredningen böra ske i ett sammanhang för ifrågavarande personalgrupper. Utredningen bör jämväl bedrivas med utgångspunkt

från den nya militärsjukvårdsorganisation, som kan bliva av statsmakterna beslutad på grundval av 1944 års militärsjukvårdskommittés betänkande (SOU 1944:66 och 1947:5).

I frågans nuvarande läge är jag icke beredd att framlägga något förslag i ärendet.

20. Forskningspersonal.

De sakkunniga. Under förevarande rubrik ha tjänsteförteckningssakkunniga upptagit till behandling *dels* vid försvarets forskningsanstalt förekommande extra ordinarie befattningar för laborant i 15, assistent i 16—20 och forskningsassistent i 22 och 24 lönegraderna, *dels ock* de vid anstalten förekommande befattningarna för avdelningschef i lönegraden högst C 7 och för laborator i lönegraden högst C 5.

Vad först beträffar befattningarna för assistent och forskningsassistent ha de sakkunniga i analogi med den för ingenjörpersonal förordade lönegrads-serien föreslagit en tillämpning av lönegraderna 18, 21 och 24. För laborantbefattningen ha de sakkunniga ansett 15 lönegraden vara lämpligt avvägd.

Vad åter de ledande befattningarna vid forskningsanstalten beträffar kunde det enligt de sakkunnigas mening starkt ifrågasättas, huruvida icke anställnings- och avlöningsförhållandena för dessa befattningar borde regleras i huvudsaklig överensstämmelse med vad som gäller för närmast jämförbara befattningar vid vissa institutioner inom allmänna civiltjänstverksamheten med likartad kombination av vetenskapliga och administrativa arbetsuppgifter. Denna fråga syntes emellertid de sakkunniga vara av natur att böra övervägas i ett större sammanhang, varför de sakkunniga icke nu velat föreslå någon ändring. Vidkommande löneställningen för laboratorbefattningarna ha de sakkunniga förordat, att dessa inplaceras i den för laborator inom civiltjänstverksamheten tillämpade högsta lönegraden, nämligen den 27:e.

De sakkunniga ha för hithörande personal föreslagit tjänstebenenämningarna laborant i 15 lönegraden, assistent i 18, forskningsassistent i 21, förste forskningsassistent i 24 och laborator i 27 lönegraden.

Särskilda yttranden och uttalanden. Ledamoten Dahl och försvarets civila tjänstemannaförbund ha föreslagit en lönegrads- och tjänstebenenämningsserie omfattande laborant i 15, assistent i 18, forskningsassistent i 21, forskningsingenjör i 24, förste forskningsingenjör i 26, laborator i 28 och förste laborator i 30 lönegraden. Ledamoten Dahl har vidare ansett att de ledande befattningarna vid anstalten borde jämföras med avdelnings- respektive byråchef i 34 respektive 32 lönegraden och tjänstemannaförbundet att den av de sakkunniga förordade utredningen icke borde skjutas på framtiden.

Remissyttrandena. Försvarets forskningsanstalt har på anförda skäl bestämt motsatt sig genomförandet av de sakkunnigas förslag i vad avser inplacering i lönegrad av laborator och hemställt att befattningen måtte bibehållas i samma löneställning som för närvarande gäller. För övrig forskningspersonal har anstalten, även om förslaget innebär en försämring av löneställningen för de lägre, till 22 lönegraden hänfödda forskningsassistentbefatt-

ningarna, med hänsyn till önskvärdheten av parallellitet mellan olika lönegradsserier för personal med teknisk eller motsvarande utbildning ansett sig böra godtaga de sakkunnigas förslag. Forskningsanstalten har vidare erinrat, att Kungl. Maj:t till 1947 års riksdag framlagt förslag om inrättande vid anstalten av fyra nya befattningar såsom forskningsassistent i lönegrad Eo 26. Vid riksdagens bifall till detta förslag borde givetvis lönegradsserien utbyggas med 26 lönegraden.

I fråga om tjänstebestämmningarna har forskningsanstalten ifrågasatt om icke benämningen forskningsassistent i 24 och högre lönegrad borde utbytas mot benämningen forskningsingenjör.

*Departements-
chefen.*

Vad beträffar de till C-löneplanen hänförliga befattningarna finner jag, i överensstämmelse med vad jag i annat sammanhang uttalat, de sakkunnigas förslag icke böra föranleda någon åtgärd. Vad åter övrig forskningspersonal beträffar synes det mig lämpligt att för denna personal i tillämpliga delar kommer till användning samma lönegradsserie som för civil ingenjörpersonal. Jag förutsätter härvid att i huvudsak samma normer för lönegradsplacering av forskningspersonal som för ingenjörpersonal böra tjäna till ledning. Lämpliga tjänstebestämmningar för forskningspersonalen har jag funnit vara laborant i 15, assistent i 18, forskningsassistent i 21 och forskningsingenjör i 24 lönegraden. Därest befattningar i 26 lönegraden inrättas vid anstalten synes mig för dessa böra avses benämningen förste forskningsingenjör.

21—23. Studieledarpersonal. Psykologpersonal. Redaktörpersonal.

De sakkunniga. Under rubrikerna studieledarpersonal, psykologpersonal och redaktörpersonal ha tjänsteförteckningssakkunniga upptagit till behandling frågor rörande löneställningen för vissa befattningar vid försvarsstaben och vid försvarsgrensledningarna, nämligen befattningarna såsom studierektor i lönegrad MEo 23 vid marin- och flygstaberna, studierektor i MEo 30 vid arméstaben, amanuens i MEo 16 och militärpsykolog i MEo 27 vid centrala värnpliktsbyrån, stabsredaktör i lönegrad MEo 23 vid försvarsstaben samt vissa extra befattningar vid marinens personaluttagningsdetalj.

I fråga om studieledarpersonalen, vilken personal bland annat åligger att biträda vid organisationen av den allmänbildande undervisningen och att inspektera densamma, att handlägga frågor rörande ifrågavarande undervisning vid stamskolorna samt att uppgöra kursplaner och utarbeta anvisningar för undervisningen, ha de sakkunniga icke blivit övertygade om att icke verksamheten på förevarande område skulle kunna samordnas under ledning av en för försvaret gemensam förste studieinspektör i 28 lönegraden, vilken därjämte skulle ha sig underställd ett antal studieinspektörer i 23 lönegraden.

Vad rör psykologpersonalen vid centrala värnpliktsbyrån ha tjänsteförteckningssakkunniga förordat att befattningen såsom amanuens i MEo 16 ersät-

tes med befattning för psykotekniker i 21 lönegraden samt att tjänstebenämningen militärpsykolog utbytes mot benämningen förste psykotekniker. Beträffande hithörande befattningar vid marinens personaluttagningsdetalj ha de sakkunniga ifrågasatt, huruvida varaktigt behov av dessa befattningar förefinnes eller om icke de med ifrågavarande tjänster förenade göromålen skulle kunna lösas av tillfälligt anställda befattningshavare. De sakkunniga ha förordat, att ifrågavarande spörsmål underkastas närmare utredning, innan slutlig ställning toges till frågan om befattningarnas lönegradsplacering.

De sakkunniga, som ifrågasatt om särskilda befattningar för stabsredaktör vore erforderliga vid försvarsstaben, ha ej funnit sig böra upptaga frågan om löneställning och tjänstebenämning för denna personal utan fastmera ansett, att frågan om behovet av journalistpersonal vid försvarsstaben och sättet för dennas anställande borde underkastas särskild utredning.

Uttalanden och yttranden. De sakkunnigas förslag rörande studieledarpersonalen har avstyrkts i huvuddelen av de uttalanden och yttranden som gjorts i denna fråga. Från skilda håll har därvid uttryckts den uppfattningen, att spörsmålet om löneställningen för denna personalkategori borde upptagas först sedan klarhet vunnits rörande manskapsundervisningens slutliga ordnande. I vissa fall har härvid föreslagits, att i avvaktan på resultatet av en sådan utredning samtliga studierektorer borde hänföras till 30 lönegraden.

Medicinalstyrelsen har funnit den av de sakkunniga föreslagna löneställningen för psykologpersonalen rimlig. *Marinledningen* har icke haft anledning till erinran mot att frågan om löneställningen för psykologpersonalen vid marinen underkastas närmare utredning. *Chefen för centrala värnpliktsbyrån* har med instämmande av *chefen för armén* bestämt avstyrkt införandet av benämningen psykotekniker, vilken benämning icke täcker de med ifrågavarande befattningar förenade göromålen. Benämningarna militärpsykolog och förste militärpsykolog borde alltjämt tillämpas för befattningarna.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har i anslutning till ett tidigare av försvarets upplysningsutredning avgivet förslag funnit stabsredaktörerna böra hänföras till 22 och 24 lönegraderna under tjänstebenämningarna stabsredaktör respektive förste stabsredaktör. *Chefen för försvarsstaben* har icke funnit det erforderligt med utredning rörande behovet av journalistpersonal vid försvarsstaben. Försvarsstabschefen anså sig kunna godtaga att de aktuella stabsredaktörsbefattningarna uppfördes i 23 respektive 25 lönegraden.

I fråga om löneställningen för psykologpersonalen vid centrala värnpliktsbyrån tillstyrker jag tjänsteförteckningssakkunnigas förslag. Vad beträffar tjänstebenämningarna för ifrågavarande personal finner jag de av de sakkunniga förordade benämningarna psykotekniker och förste psykotekniker ur skilda synpunkter mindre lämpliga. Då ej heller nuvarande benämningar synas böra bibehållas, får jag för egen del föreslå benämningarna psykoassistent och psykolaborator. Med övriga här berörda löneställnings- och tjänstebenämningsfrågor torde få anstå i avvaktan på viss ytterligare utredning.

*Departements-
chefen.*

24. Viss personal vid centrala värnpliktsbyrån.

De sakkunniga ha under förevarande rubrik upptagit till omprövning frågan om löneställningen för viss personal vid centrala värnpliktsbyrån. De tjänster som därvid närmast avsetts äro befattningarna för maskintekniker i lönegrad MEO 15, konsulent i MEO 20 och MEO 22, aktuarie i lönegrad MEO 22 samt en till nyinrättande föreslagen verkmästarbefattning i lönegrad MEO 16.

I fråga om maskinteknikerbefattningen, vilken vore avsedd för tillsyn av maskinanläggningen samt för uppläggning av metoder och program för dess användning vid lösande av ifrågasvarande statistiska uppgifter, ha de sakkunniga icke ifrågasatt någon ändring.

Vad rör verkmästarbefattningen ha de sakkunniga varit av den uppfattningen, att denne befattningshavare vore avsedd för vård och underhåll av hålkortsmaskinanläggningen. Befattningen vore därför enligt de sakkunnigas mening knappast någon arbetsledarbefattning utan borde upptagas såsom förste montör i 12 lönegraden.

Rörande konsulenterna ha de sakkunniga angivit att dessa befattningshavare hade att biträda chefen för centrala värnpliktsbyrån vid handläggning av frågor angående värnpliktsregistreringens uppläggning m. m. samt att övervaka och inspektera värnpliktsregistreringen vid olika förband och myndigheter. Aktuarien åter vore föreståndare för centrala värnpliktsbyråns hålkortsdetalj, på vilken ankomme ärenden rörande värnpliktsstatistik samt den tekniska kontrollen av personalredovisningen. Det ålåg föreståndaren att organisera och planera de på detaljen ankommande i regel mycket omfattande utredningsarbetena. För dessa arbetsuppgifter erfordrades känedom om utnyttjande av en hålkortsanläggning samt om den militära organisationen. Såsom teoretiskt kompetenskrav hade för föreståndarbefattningen uppställts akademisk examen med ämnena statistik och matematik.

För befattningarna som aktuarie och konsulent ha de sakkunniga föreslagit lönegraderna 24 och 21 med tjänstebenämningarna förste byråsekreterare och byråassistent, vilka lönegrader och tjänstebenämningar i andra sammanhang föreslagits komma till användning för administrativ personal samt personal med vissa merkantila och kontrollerande uppgifter. Beträffande befattningarnas inplacering i lönegrader med hänsyn till arbetsuppgifter och kompetenskrav ha de sakkunniga funnit, att de riktlinjer, som i sådant avseende angivits under avsnitten om administrativ personal och viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter kunna tjäna till ledning.

Yttrandena. *Chefen för centrala värnpliktsbyrån* har funnit att de sakkunniga vid sina överväganden rörande lämplig löneställning för verkmästarbefattningen utgått från felaktiga uppgifter rörande sagda befattningshavares arbetsåligganden. Verkmästaren vore för närvarande kontraktsanställd vid värnpliktsbyrån och hans arbetsuppgifter avsåg icke såsom uppgivits av de sakkunniga hålkortsmaskinanläggningen vid värnpliktsbyrån utan de elektriska adresseringsmaskiner m. m., vilka ställts till de olika

truppregistreringsmyndigheternas förfogande i samband med genomförande av det nya truppregistreringssystemet. Verkmästaren åvilade bland annat att verkställa reparationer och översyn av ifrågavarande maskiner vid de olika truppregistreringsmyndigheterna, att undervisa personal vid truppregistreringsmyndigheterna rörande adresseringsmaskinernas tekniska funktioner och deras användning samt att förestå centrala värnpliktsbyråns verkstad. Det har i anledning härav syntts chefen för centrala värnpliktsbyrån uppenbart, att verkmästaren med hänsyn till arbetsuppgifter och ansvar bör hänföras till arbetsledarpersonalen och att hans tjänstebestämmelse bör vara verkmästare. Befattningen syntes i enlighet med tidigare framlagda förslag böra hänföras till lönegrad MEO 16.

I fråga om konsulentbefattningarna har chefen för centrala värnpliktsbyrån icke framställt erinran mot att den lägre av dessa hänföres till 21 lönegraden. Mot en nedflyttning till samma lönegrad av den högre befattningen kunde däremot resas allvarliga erinringar med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifter, som kommit att åvila denne befattningshavare. Ehuru tjänstebestämningsfrågan vore av mindre betydelse syntes dock konsulent och förste konsulent vara att föredraga. Mot de sakkunnigas förslag i övriga delar hade chefen för centrala värnpliktsbyrån ingen erinran. *Chefen för armén* har i huvudsak anslutit sig till vad chefen för centrala värnpliktsbyrån sålunda uttalat.

Från vissa håll har förordats att den av de sakkunniga föreslagna befattningen som förste montör i 12 lönegraden utbyttes mot befattning som maskintekniker i 15 lönegraden.

Riksräkenskapsverket har funnit att tjänstebestämmelsen för föreståndaren för hålkortsdetaljen bör vara förste aktuarie med hänsyn till såväl arbetsuppgifter som kompetens.

För egen del har jag funnit att den av de sakkunniga föreslagna befattningen som förste montör i 12 lönegraden bör, med hänsyn till de med tjänsten förenade kvalificerade arbetsuppgifterna, ersättas med befattning som verkmästare i 15 lönegraden. Tjänstebestämmelsen för befattningen såsom föreståndare för hålkortsdetaljen finner jag böra vara förste aktuarie. Jag anser vidare att konsulentbenämningarna böra bibehållas. Därest den fortsatta omprövningen av frågan om konsulenternas lönegradsplacering skulle giva vid handen, att någon av befattningarna i fråga bör placeras i 24 lönegraden, torde tjänstebestämmelsen förste konsulent böra tillämpas. I övrigt ansluter jag mig till de sakkunnigas förslag i denna del.

*Departements-
chefen.*

25—27. Meteorologpersonal. Trafikledarpersonal. Radiopersonal.

De sakkunniga ha under avsnitten meteorologpersonal, trafikledarpersonal och radiopersonal behandlat frågan om lönegradsplacering av den inom den militära väderlekstjänsten och flygsäkerhetstjänsten sysselsatta meteorolog- och trafikledarpersonalen samt signalistpersonalen vid flygförbanden. Härutöver behandlas viss radiopersonal i central tjänst.

Vad rör löneställningen för meteorologpersonalen — för vilken personal nu finnas inrättade ordinarie beställningar å löneplan Ca i lönegraderna 23, 26 och 30 samt extra ordinarie befattningar å MEo-planen i lönegraderna 13, 15 och 20 — ha de sakkunniga erinrat om, att i propositionen 1946: 240 angående vissa löneställnings- och ersättningspörsmål vid Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut m. m. uppdragits riktlinjer beträffande befordringsgången för civila meteorologer. Begynnelselönen för denna personal borde sålunda utgå enligt 15 lönegraden. Efter viss tids tjänstgöring i nämnda lönegrad borde uppflyttning till högre lönegrad äga rum. Ställningstagandet till frågan om vilken eller vilka lönegrader, som därvid skulle ifrågakomma borde emellertid anstå i avvaktan på 1944 års personalutrednings arbetsresultat. Vad sålunda anförts hade av riksdagen lämnats utan erinran.

I skrivelse 1946: 365 i anledning av proposition 1946: 120 angående vissa avlönings- m. fl. anslag under riksstatsens fjärde huvudtitel uttalade riksdagen, att det måste anses rättvist, att löneställningen för den militära meteorologpersonalen överensstämde med vad som beslutats för motsvarande civila personal. Det finge ankomma på Kungl. Maj:t att härutinnan träffa avgörande.

Enligt de sakkunnigas mening bör — i enlighet med vad riksdagen uttalat och på sätt i princip redan gäller — full likställighet i lönehänseende råda mellan den civila och den militära meteorologpersonalen. De sakkunniga ha för meteorologpersonalen förordat en lönegradsserie omfattande 15, 18, 20, 23, 26 och 30 lönegraderna och ansett sig kunna utgå från att användandet av 18 lönegraden icke skulle behöva verka föregripande på ett blivande ställningstagande beträffande löneställning och befordringsgång för den lägre civila meteorologpersonalen. Såsom lämpliga tjänstebenenämningar ha de sakkunniga föreslagit meteorolog (15, 18 och 20 lönegraderna), stabsmeteorolog (23 lönegraden), förste stabsmeteorolog (26 lönegraden) samt stabsövermeteorolog (30 lönegraden).

I fråga om vissa vid flygvapnet förefintliga tjänster som föreståndare för observationscentralstation i lönegrad MEo 10 ha de sakkunniga föreslagit, att dessa befattningshavare under benämningen väderlekstekniker hänföres till 11 lönegraden.

Trafikledarpersonalen omfattar för närvarande andre trafikledare, förste trafikledare och stabstrafikledare i lönegraderna MEo 15, 18 och 20 respektive. Befattningarna för andre och förste trafikledare förefinnas vid de olika flygflottiljerna och stabstrafikledarna vid den centrala flygsäkerhetsledningen inom flygstaben. De sakkunniga ha anmält, att chefen för flygvapnet i sina medelsäskanden för budgetåret 1947/48 föreslagit inplacering av stabstrafikledarna i lönegrad MEo 22. Vidare hade flygvapenchefen föreslagit inrättande av ett antal befattningar för distriktstrafikledare i lönegrad MEo 20, avsedda att vid vissa militära flygsäkerhetsdistrikt samordna och leda flygsäkerhetstjänsten för inom vederbörligt distrikt belägna militära flygplatser.

För egen del ha tjänsteförteckningssakkunniga funnit befattningarna för förste och andre trafikledare böra hänföras till en och samma lönegrad — den 18:e — med hänsyn till att någon åtskillnad i fråga om arbetsuppgifterna icke syntes kunna påvisas. Befattningarna för distriktstrafikledare och stabstrafikledare syntes, i överensstämmelse med chefens för flygvapnet förslag, böra hänföras till 20 respektive 22 lönegraden. Vid sina ställningstaganden till förevarande lönefråga hade de sakkunniga uppdragit vissa paralleller med löneställningen för motsvarande personal inom den civila luftfarten.

De sakkunniga ha föreslagit att för de vid flygförbanden nu förekommande befattningarna såsom andre signalist i lönegrad MEO 10 och förste signalist i MEO 12 lönegraderna 12 och 14 borde komma till användning alltefter arbetsuppgifter och kompetens, i vilka hänseenden jämförelse borde ske med telegrafverkets motsvarande personal. Tjänstebestämmelserna borde härvid bli radiotelegrafist och förste radiotelegrafist. För den i central tjänst placerade radiopersonalen föreslås en lönegradsserie, omfattande radiotelegrafist i 12, förste radiotelegrafist i 14, radioassistent i 16, radiokontrollör i 20 samt förste radiokontrollör i 22 lönegraden.

Yttranden och uttalanden. Vad beträffar meteorologpersonalen har *allmänna lönenämnden* funnit, att med ett ställningstagande till de sakkunnigas förslag beträffande den lägre meteorologpersonalen bör anstå, till dess frågan om löneställningen för den motsvarande civila meteorologpersonalen upptages till prövning, vilket avsetts skola ske, när 1944 års personalutrednings arbetsresultat i fråga om den tekniska personalen föreligger. *Statens meteorologiska och hydrologiska institut* har — med hänsyn till vad 1944 års personalutredning anfört beträffande löneställningen för amanuenspersonal — uppdragit riktlinjer för en beföringsgång för lägre meteorologpersonal med akademisk utbildning, omfattande lönegraderna Ex 17, Eo 18 och Eo 21 samt för sådan personal med lägre utbildning förordad lönegraderna 15, 18 och 20. *Marinledningen* har funnit de sakkunnigas förslag till tjänstebestämmelser innebära ett avsteg från 1943 års militära väderleksutredning, där behovet av en särskild ny yrkesgrupp militärmeteorologer framlagts. De hittillsvarande tjänstebestämmelserna har synts marinledningen böra bibehållas. Ledamoten *Dahl* har i likhet med *försvarets civila tjänstemannaförbund* och *flygledningen* funnit att 20 och 23 lönegraderna borde utbytas mot 21 och 24 lönegraderna dels för att åvägabringa parallellitet med lönegradsserien för vissa andra personalgrupper, dels för att efter genomförandet av den beslutade löneregleringen undvika intilliggande lönegrader.

I fråga om trafikledarpersonalen har *luftfartsstyrelsen* uttalat den uppfattningen, att förste trafikledarna vid de civila distriktstrafikledningarna (för närvarande 3 st.) och stabstrafikledarna med hänsyn till kvalifikationer, arbetsuppgifter och ansvar i stort sett böra jämföras i lönehänseende, varvid särskilt böra beaktas de stora krav på språkkunskaper, som gälla för den förra kategorien. Styrelsen har vidare ifrågasatt, om benämningen distriktstrafikledare vore den mest lämpliga. Vid den civila flygplatsorganisa-

tionen funnes förste trafikledare i såväl 20 som 22 lönegraden. På grund härav och för att erhålla likformighet med den civila organisationen syntes det styrelsen lämpligt att distriktstrafikledarna — som avsåges placerade i 20 lönegraden — i stället benämndes förste trafikledare. *Allmänna lönenämnden* har icke kunnat tillstyrka den förordade lönerevisionen för flygvapnets trafikledarpersonal. Enligt nämndens mening bör frågan om löneställningen för trafikledarpersonalen vid den civila luftfarten och flygvapnet upptagas till prövning i ett sammanhang, varvid borde beaktas löneförmånerna å befattningar för exempelvis tågledare inom statens järnvägar.

De sakkunnigas förslag rörande lönegradsplacering av radiopersonalen har icke föranlett erinran från remissmyndigheterna. Från visst håll har emellertid framställts önskemål om att serien utbygges att även omfatta 18 lönegraden.

*Departements-
chefen.*

Med de smärre justeringar, som angivas i det följande, kan jag lämna min anslutning till de sakkunnigas förslag i förevarande delar. Jag finner sålunda i likhet med de sakkunniga att full överensstämmelse i lönehänseende bör råda mellan meteorologpersonalen vid statens meteorologiska och hydrologiska institut å ena sidan och den militära meteorologpersonalen å andra sidan. I enlighet med vad 1946 års riksdag uttalat synes det böra ankomma på Kungl. Maj:t att i fråga om hithörande extra ordinarie personal åvägabringa sådan likformighet. Mot de sakkunnigas förslag att de nuvarande befattningarna för föreståndare för observationscentralstation uppflyttas till 11 lönegraden har jag ingen erinran. Jag ansluter mig även till de sakkunnigas förslag om lönegradsplacering av trafikledarpersonal och radiopersonal, dock att lönegradsserien för radiopersonal synes böra utbyggas med befattning för förste radioassistent i 18 lönegraden. I fråga om de av de sakkunniga förordade tjänstebestämmelserna har jag ingen annan erinran, än att benämningen distriktstrafikledare i enlighet med luftfartsstyrelsens förslag bör utbytas mot benämningen förste trafikledare.

28. Fotografpersonal.

De sakkunniga. Under förevarande rubrik ha de sakkunniga behandlat de för närvarande till MEo-löneplanen hänfödda befattningarna för fotobitråde i 4 och fotograf i 8 lönegraden. Enligt de sakkunnigas mening vore nyssnämnda befattningar vad arbetsuppgifterna beträffar — ledning och utförande av laboratoriearbete — närmast att jämställa med den av de sakkunniga under rubriken teknisk biträdespersonal behandlade personalen, för vilken lönegraderna 4, 7, 9 och 11 föreslagits. Härutöver ha emellertid de sakkunniga funnit 15 lönegraden kunna komma i fråga vid laboratorieorganisation av särskilt stor omfattning. De sakkunniga föreslå för befattningar i 4—11 lönegraden samma benämningar som i annat sammanhang angivits för den tekniska biträdespersonalen samt för befattning i 15 lönegraden beteckningen laborant.

Särskilt yttrande och uttalande. Ledamoten *Dahl* har i särskilt yttrande till de sakkunnigas betänkande ingående behandlat frågan om fotografpersonalens löneställning och därvid framhållit, att ett genomförande av de sakkunnigas förslag skulle få icke önskvärda återverkningar på fototjänsten vid flygvapnet. Fotografernas avlöningsförhållanden hade i olika sammanhang varit föremål för utredning varvid gällande lönegradsplaceringar befunnits för låga. Framlagda förslag om lönejustering hade emellertid av olika anledningar aldrig lett till några beslut. Under erinran om fototjänstens centrala betydelse särskilt vid spaningsflottiljerna framhåller herr *Dahl* vidare att fotografernas arbetsuppgifter hittills varit starkt undervärderade och att högre löneställning för denna personal än den nuvarande vore berättigad. Ingen fotograf borde placeras lägre än i 10 lönegraden. I övrigt borde 12 och 15 lönegraderna komma till användning. I vissa fall kunde det vidare ifrågasättas om icke behov föreläge av ingenjörbefattning i 18 lönegraden för hithörande arbetsuppgifter. Vad anginge tjänstebestämmningarna utgjorde fotograferna en speciell yrkesgrupp med gedigen fackutbildning, som med samma skäl som varje annan grupp kunde resa berättigade krav på att få bibehålla sin yrkesbeteckning. Ledamoten *Dahls* förslag upptar fotograf i 10, förste fotograf i 12 och chefsfotograf eller fotografiföreståndare i 15 lönegraden.

Försvarets civila tjänstemannaförbund har funnit en lönegrads- och tjänstebestämmningsserie, omfattande fotografibitråde i 8, fotograf i 10, förste fotograf i 12 och fotografmästare i 15 lönegraden, lämplig med hänsyn till de arbetsuppgifter och det ansvar, som åvila ifrågavarande befattningshavare.

Remissyttrandena. *Marinledningen* har funnit de av de sakkunniga föreslagna tjänstebestämmningarna böra kompletteras med prefixet »foto-», således fototekniskt bitråde, fototekniker o. s. v. *Flygledningen* har anslutit sig till ledamoten *Dahls* uttalande. Något behov av fotobitråde (tekniskt bitråde) vid förbanden förefunnes icke, då denna personalkategori förutsatts bliva ersatt med värnpliktig personal. Även *försvarsväsendets lönenämnd* har funnit skäl tala för att de av ledamoten *Dahl* föreslagna lönegraderna utnyttjas, bland annat med hänsyn till att kartassistent vid rikets allmänna kartverk vore hänförd till 12 lönegraden.

Enligt *allmänna lönenämndens* mening borde före fastställandet av löneställningen för denna personal vid flygvapnet ingående jämförelser verkställas med fotografpersonalen vid rikets allmänna kartverk. *Kartverket* framhåller emellertid att den för förevarande personalkategori upptagna lönegradsserien icke är möjlig att tillämpa på kartverkets kartassistenter med specialutbildning i framställning av fotokartor och stereoarbeten samt flygfotograf-tjänst med självständigt utförande av flygfotografering. *Kartverket* förordar i stället, att en särskild lönegradsserie införes för specialutbildad lägre teknisk personal för mätningstekniskt och karttekniskt arbete, varvid serien borde utformas med tanke särskilt på likartad personal vid lantmäteriet, kartverket, sjökarteverket, meteorologiska och hydrologiska institutet samt möjligen även vattenfallsstyrelsen.

Medicinalstyrelsen och *statskontoret* ha hänvisat till den inom finansdepartementet pågående utredningen rörande löneställningen för laboratoriebiträden med flera befattningshavare i statens tjänst och ifrågasatt lämpligheten av att nu fastställa en lönegradsserie för ifrågavarande personalgrupp.

*Departements-
chefen.*

I likhet med *medicinalstyrelsen* och *statskontoret* finner jag med ställningstagande till frågan om lämplig lönegradsserie för fotografpersonalen böra anstå till dess resultatet av den inom finansdepartementet nyligen igångsatta utredningen beträffande löneställningen för laboratoriebiträden och därmed jämförlig teknisk biträdespersonal i statens tjänst föreligger. Vad som upplysts rörande fotografpersonalens arbetsuppgifter har emellertid övertygat mig om att löneställningen för denna personal är för låg. Jag finner därför personalen skäligen böra beredas viss provisorisk löneförbättring i avvaktan på ett slutgiltigt ställningstagande till lönesättningsfrågan, varvid den av tjänsteförteckningssakkunniga föreslagna lönegradsserien för teknisk biträdespersonal, kompletterad med 13 lönegraden, lämpligen kan tjäna som utgångspunkt.

29. Polispersonal.

De sakkunniga. Under rubriken polispersonal ha tjänsteförteckningssakkunniga upptagit frågan om löneställningen för polispersonalen vid marinens poliskår. Denna personal är för närvarande inplacerad i lönegrader sålunda.

	Lönegrad.
Poliskonstapel (MEo)	9
Poliskonstapel (Ca)	10
Polisöverkonstapel (Ca, MEo)	12
Polisöverkonstapel, tillika poliskommissarie (Ca)	14

Med hänsyn till de allmänna arbetsuppgifter, som åvila polispersonalen vid marinens poliskår, ha de sakkunniga funnit, att för ifrågavarande personal bör i tillämpliga delar användas samma lönegradsserie, som gäller för poliskåren i Boden. I enlighet härmed borde 10, 12 och 15 lönegraderna komma i fråga.

Vid poliskåren i Boden användes för närvarande tjänstebenämningarna konstapel, inspektionskonstapel och överkonstapel för befattningar i respektive 10, 12 och 15 lönegraderna. Samma benämningar borde användas för befattningshavare vid marinens poliskår.

Särskilda uttalanden av vissa personalrepresentanter. Svenska polisförbundet har i ett allmänt uttalande rörande polistjänstens ställning inom samhällslivet samt de psykiska och fysiska krav, som ställas på polispersonalen, funnit polistjänsten vara långt ifrån rättvist värdesatt. Förbundet kräver med stöd av denna sin uppfattning väsentligt högre löneställning för polispersonalen, än den som nu allmänt förekommer inom såväl staten som kommunerna.

I enlighet med vad som under avsnittet om vaktmästarpersonal anförts finner försvarets civila tjänstemannaförbund förevarande serie böra kompletteras med vaktman i 7, förste vaktman i 9 och vaktförman i 11 lönegraden.

Remissyttrandena. *Marinledningen* har i väsentliga delar motsatt sig de sakkunnigas förslag i denna del och erinrat att redan 1939 års polisutredning i olika sammanhang uttalat, att lönenivån för marinens polispersonal låge avsevärt under lönenivån för jämförbar personal anställd vid statspolisen och inom de kommunala poliskårerna. *Marinledningen* erinrar vidare, att personalen vid marinens poliskår är att hänföra till kategorien civilmilitär personal, varvid polisöverkonstapel, tillika kommissarie, polisöverkonstapel, poliskonstapel och extra ordinarie poliskonstapel hänförts till respektive förvaltares, fanjunkares, sergeants och överfurirs tjänstklass. Löneställningen för personalen vid marinens poliskår funne *marinledningen* böra jämföras med den, som gäller för militär personal med motsvarande tjänstställning. Härvid borde jämförelse ske med vederbörande slutlöneklass. Förslaget att den lönegradsserie, som gäller vid poliskåren i Boden, även i tillämpliga delar skulle gälla för marinens poliskår, kunde icke godtagas bland annat med hänsyn till att lönegradsplaceringen för den förstnämnda personalkategorien syntes vara så påfallande låg, att en reglering av lönerna för denna personal tvivelsutan måste företagas när som helst. *Marinledningen* hade vidare funnit, att en tillämpning av de av de sakkunniga föreslagna tjänstebestämmelserna skulle medföra en avsevärd försämring och åstadkomma missnöje, arbetsolust och missförstånd. *Marinledningen* har föreslagit att förevarande personal hänföres till 11, 13 och 15 lönegraderna med tjänstebestämmelserna poliskonstapel, polisöverkonstapel och poliskommissarie respektive. *Tjänstemännens centralorganisation* har icke funnit förslaget till placering av polispersonalen tillfredsställande och biträder svenska polisförbundets uttalande. Marinens polispersonal syntes i fråga om arbetsuppgifter och kompetenskrav vara fullt jämställd med de civila polismännen. Personalen borde vidare i lönehänseende jämföras med underofficerare.

För egen del är jag för närvarande icke beredd tillstyrka högre lönegradsplacering för polispersonalen vid marinens poliskår än den av de sakkunniga förordade. Med hänsyn till att de av tjänsteförtecknings-sakkunniga föreslagna tjänstebestämmelserna ansluta sig till de för polispersonal i allmänhet tillämpade, anser jag de föreslagna bestämmelserna kunna godtagas.

*Departements-
chefen.*

30. Skogvaktarpersonal.

De sakkunniga. De sakkunniga ha på grundval av en inom arméns fortifikationsförvaltning företagen utredning funnit att huvuddelen av försvarets skogvaktare — vilka vore hänförda till lönegraderna MEO 8 och 9 — bör i lönehänseende jämföras med kronojägarna. Sistnämnda befattningshavare hade genom beslut av 1946 års riksdag hänförts till en och samma

lönegrad, den 12:e. De sakkunniga ha i anledning härav föreslagit, att 12 lönegraden kommer till användning såsom normallönegrad för försvarets skogvaktare. I vissa fall syntes emellertid en inplacering i 12 lönegraden ej vara tillräckligt motiverad, nämligen där arbetsuppgifterna vore av mindre omfattning. För sådana fall syntes en inplacering i 9 lönegraden — i vilken lönegrad de biträdande kronojägarna vid domänverket vore inplacerade — böra ifrågakomma.

Beträffande befattningen såsom skogvaktare av 1:a klass å Järvafältet, vilken befattning för närvarande vore hänförd till 9 lönegraden, hade yrkanden framställts om befattningens uppflyttning till 15 lönegraden. Ehuru det syntes de sakkunniga tveksamt, om inom försvaret behov föreläge av skogvaktarbefattning i så hög löneställning som 15 lönegraden, ha de sakkunniga likväl i lönegradsserien intagit nämnda lönegrad, vilken tillämpades för skogsmästare vid statens skogsforskningsinstitut samt för förste läns-skogvaktare vid skogsvårdsstyrelserna.

De sakkunniga ha för skogvaktarpersonalen föreslagit tjänstebefattningarna biträdande skogvaktare, skogvaktare och förste skogvaktare för befattning i 9, 12 respektive 15 lönegraden.

Uttalanden och yttranden. Försvarets civila tjänstemannaförbund har med instämmande av tjänstemännens centralorganisation funnit 9 lönegraden böra utgå ur serien, vilken borde omfatta skogvaktare i 12 och skogsmästare i 15 lönegraden.

Lönenämnderna och statskontoret ha ifrågasatt behovet av befattning för skogvaktarpersonal i 15 lönegraden, varför med upptagande av en sådan befattning i tjänsteförteckningen borde anstå. Allmänna lönenämnden har vidare framhållit, att befattning för biträdande skogvaktare i 9 lönegraden synes böra utnyttjas icke blott för biträde till skogvaktare utan även för skogvaktare, som svarar för mindre skogsområde, exempelvis skogvaktaren i Tingstäde.

*Departements-
chefen.*

I ett den 26 mars 1947 avgivet betänkande har 1946 års militära domänutredning framlagt förslag i fråga om tillgodoseende av, bl. a., försvarets behov av skogvaktarpersonal. Utredningen har beträffande lönegrads- och tjänstebefattningsserie anslutit sig till tjänsteförteckningssakkunnigas förslag, dock att utredningen ansåge att för förste skogvaktare en placering i någon av lönegraderna 13—15 borde övervägas. Utredningen anslöte sig jämväl till vad tjänsteförteckningssakkunniga uttalat beträffande arbetsuppgifter och kompetenskrav. Utan att nu taga ställning till detaljerna i den personalorganisation, som kan komma att fastställas på grundval av domänutredningens förslag, anser jag i likhet med lönenämnderna och statskontoret att tills vidare bör anstå med införande av befattning i 15 lönegraden för skogvaktarpersonalen vid försvaret. De sakkunnigas förslag ha i övrigt icke givit mig anledning till erinran.

31. Båtpersonal.

De sakkunniga ha under rubriken båtpersonal upptagit frågor rörande lönegradsplacering av de vid marinen förefintliga befattningarna för maskinist av 2:a klass i lönegrad MEo 8 och fartygsbefälhavare i MEo 12. Befattningarna förekomma vid marindistrikt och kustartilleriförsvar för tjänstgöring på de smärre fartyg, som användas för transport av militärpersonal, arbetsstyrkor och redskap mellan olika befästningsanläggningar, förläggningar o. d.

Vid sina överväganden av hithörande spørsmål hade de sakkunniga funnit fartygsbefälhavarna lämpligen böra hänföras till två skilda lönegrader — 12 och 15 lönegraderna — varvid till den högre lönegraden borde hänföras befattning, för vilken i enlighet med gällande bestämmelser erfordrades lägst styrmansexamen. Vad maskinisterna beträffade, syntes en inplacering i 9 lönegraden — vilken i annat sammanhang föreslagits komma till användning för viss maskinistpersonal — vara skälig. Tjänstebenämningarna borde vara maskinist, båtbefälhavare och fartygsbefälhavare för befattning i 9, 12 respektive 15 lönegraden.

Särskilda yttranden och uttalanden. Ledamoten *Dahl* har funnit att för här avsedd personal bör tillämpas en serie omfattande fartygsmaskinist i 13, fartygsbefälhavare i 15 och förste fartygsbefälhavare i 17 lönegraden. *Försvarets civila tjänstemannaförbund* har förordat samma serie, dock med den ändringen att för fartygsmaskinisten föreslagits 12 lönegraden.

Sveriges arbetsledareförbund har funnit de maskinister som vore placerade såsom bogserbåtsmaskinister böra hänföras till 12 lönegraden. *Marinledningen* har framhållit, att här ifrågavarande personal är avsedd att ersätta militär personal och ofta kommer att tjänstgöra parallellt med dylik. Det har därför synts marinledningen, att avlöningsförhållandena för båtpersonalen (fartygspersonalen) böra avpassas så, att de så nära som möjligt sammanfalla med närmast jämförbara militära kategorier. Viss hithörande personal vore emellertid anställd enligt kollektivavtal, till vilket förhållande även borde tagas hänsyn. Marinledningen påvisar härefter bland annat, att löneställningen för den militära personal, som närmast kunde jämföras med de civila befattningshavare, vilka enligt de sakkunnigas förslag komme att hänföras till 12 lönegraden, för närvarande motsvarande lönegraderna c, 3, 10 och 12. Till personal anställd enligt avtal, vilken — om den överfördes till extra ordinarie anställning — skulle beröras av de sakkunnigas förslag, utginge för närvarande löner motsvarande lönegraderna 3, 5, 8, 14 och 17. För egen del ville marinledningen för fartygsbefäl förorda en serie omfattande 8, 10, 13 och 17 lönegraderna och för maskinbefäl en serie omfattande 8, 13 och 16 lönegraderna.

Enligt vad som framkommit i marinledningens yttrande över förevarande del av de sakkunnigas betänkande, synes det mig som om den av tjänste- *Departements-*
chefen.

förteckningssakkunniga föreslagna serien vore väl schematisk och att ytterligare differentiering av löneställningarna bör övervägas. Valet av lönegrader torde jämväl komma att i viss utsträckning röna inverkan av det resultat, vartill den av mig i annat sammanhang föreslagna särskilda löneutredningen för maskinistpersonal m. fl. kan komma att leda. I anledning härav är jag icke nu beredd att taga ståndpunkt till frågan om löneställningen för båtpersonalen.

32. Stallpersonal.

De sakkunniga. De av de sakkunniga under förevarande rubrik behandlade befattningarna äro för närvarande såsom extra ordinarie placerade i följande lönegrader av löneplan MEO.

	Lönegrad.
Vaktmästare; hovslagare	5
Fodermarsk; remontryttare	6
Stallföreståndare	7
Stallföreståndare vid arméstaben	16

Rörande de olika befattningshavarnas arbetsuppgifter ha de sakkunniga angivit, att stallföreståndare närmast vore ansvarig för ordningen i honom underställda stallbyggnader samt för vården av där befintliga hästar och materiel. Han hade jämväl att svara för att den honom underställda stallpersonalen fullgjorde sina åligganden. Stallföreståndaren vid arméstabens stall, som på grund av detta etablissemens belägenhet intoge en självständigare ställning än övriga stallföreståndare, vore tillika kasernunderofficer för etablissemnet. Fodermarsken vid arméstabens stall vore stallföreståndarens ställföreträdare och svarade närmast under denne för furage och furagering. Hovslagarna vid sistnämnda stall sörjde för hästarnas hovvård och hovbeslag, varjämte de biträdde med skötseln av sjuka hästar. Vaktmästarna ryktade och rastade hästarna, biträdde med furageringen, skötte renhållningen av stallar och materiel m. m. Samtlig här ifrågasvarande personal rekryterades så gott som utan undantag från det fast anställda manskapet vid beridna förband.

Remontryttarbefattningarna hade under de senare åren inrättats vid vissa förband i syfte att minska antalet fast anställt manskap. Befattningshavarna, vilka hade till uppgift att inrida remonter, rekryterades så gott som uteslutande från det fast anställda manskapet, därvid stora fordringar uppställdes på ridutbildning och skicklighet såsom ryttare.

I fråga om befattningen som stallföreståndare vid arméstabens stall ha de sakkunniga ifrågasatt, om icke denna befattning borde bestridas av pensionerad underofficer. De sakkunniga ha därför icke ansett sig böra upptaga frågan om befattningens lönegradsplacering till omprövning.

För här ifrågasvarande personal anse de sakkunniga, på sätt föreslagits för vaktmästarpersonalen vid försvaret, att i första hand 5 och 7 lönegra-

derna böra komma till användning. Härvid borde 5 lönegraden avses för hästskötare, av vilken icke erfordrades särskild yrkesutbildning i egentlig mening. 7 lönegraden borde avses för personal med särskilt yrkeskunnande, d. v. s. hovslagare och fodermarsk. Stallföreståndaren syntes böra inplaceras i 9 lönegraden. I fråga om löneställningen för remontryttarpersonalen ha de sakkunniga icke förutsatt någon ändring.

De nuvarande vaktmästarbefattningarna i 5 lönegraden ha syntes de sakkunniga böra benämnas hästskötare. I övrigt ha de sakkunniga icke föreslagit några ändringar i nuvarande tjänstebenämningar.

Särskilda yttranden av vissa ledamöter. Ledamoten *Dahl* har ansett, att lönegradsserien för här ifrågavarande personal borde omfatta 6, 8 och 10 lönegraderna, varvid 6 lönegraden skulle avses för hästskötare, 8 lönegraden för fodermarsk, hovslagare och remontryttare samt 10 lönegraden för stallföreståndare. Ledamoten *Helldén* har ansett, att remontryttarna borde uppflyttas till 7 lönegraden.

Särskilda uttalanden av vissa personalrepresentanter. *Försvarets civila tjänstemannaförbund* har funnit remontryttare och hovslagare böra hänföras till 9 lönegraden, fodermarsken under benämningen stallföreståndare till 9 lönegraden samt stallföreståndarna till 9 och 11 lönegraderna under benämningarna stallföreståndare respektive förste stallföreståndare.

Remissyttrandena. *Chefen för armén* har med hänsyn bl. a. till principen att beställningar, som huvudsakligen rekryteras från furirer och överfurirer, böra placeras i 8 lönegraden, instämt i ledamoten Dahls förslag. *Försvarets socialbyrå* har i likhet med de sakkunniga funnit hovslagare böra upptagas i 7 lönegraden, till vilken lönegrad jämväl remontryttarna borde hänföras. *Försvarets civilförvaltning* har funnit det kunna ifrågasättas, om icke i fråga om remontryttarna — i betraktande av arten av det arbete, som åligger dessa befattningshavare, samt den särskilda kunnighet de måste besitta — en inplacering i 7 lönegraden bättre skulle svara mot arbetsuppgifternas kvalitet. *Landsorganisationen* och *statstjänarkartellen* ha funnit remontryttare böra placeras i 7 lönegraden. *Allmänna lönenämnden* har i brist på uppgifter angående storleken av de stall vid vilka för närvarande stallföreståndare i MEo 7 vore anställda, icke kunnat taga slutlig ställning till förslaget, att stallföreståndartjänst endast skulle finnas i 9 lönegraden. Lönenämnden har vidare erinrat, att hovslagare vid veterinärhögskolan vore placerad i 6 lönegraden, medan en hovslagare vid veterinärrättningen i Skara vore placerad i 7 lönegraden. *Statens organisationsnämnd* har icke haft anledning till erinran mot de sakkunnigas förslag under det *statskontoret* haft svårt att inse, att de föreslagna lönegradsuppflyttningarna kunde vara sakligt motiverade. I varje fall syntes bärande skäl knappast kunna anföras för att hovslagarna skulle placeras en lönegrad högre än hovslagare vid veterinärhögskolan.

För egen del är jag icke beredd att för hovslagare föreslå uppflyttning till högre lönegrad än den 6:e, med hänsyn till att befattning för hovslagare

*Departements-
chefen.*

vid veterinärhögskolan är hänförd till denna lönegrad. Då det framgår av de sakkunnigas förslag, att fodermarsk och hovslagare böra i lönehänseende jämnställas, finner jag att ifrågavarande båda befattningar böra inplaceras i 6 lönegraden.

I fråga om remontryttarbefattningarna i 6 lönegraden ha de sakkunniga icke förutsatt någon ändring av löneställningen. Med hänsyn till de krav på kvalificerat yrkeskunnande, som måste ställas på befattningshavarna, har jag funnit skäligt, att remontryttarna uppflyttas från 6 till 7 lönegraden.

I övrigt biträder jag vad de sakkunniga föreslagit.

Hemställan.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att godkänna de av mig i det föregående angivna grunderna för viss tjänsteförteckningsrevision för försvarsväsendet m. m.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten att proposition av den lydelse bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Per Ihrfelt.

Innehållsförteckning.

	Sid.
Inledning	1
I avd. Allmänna frågor	4
1. Huvuddragen i tjänsteförteckningssakkunnigas förslag	4
2. Remissutlåtandena	14
3. Departementschefen	24
II avd. Speciella frågor	30
1. Viss chefspersonal	30
2. Administrativ personal	33
3. Kameral personal	34
4. Civil ingenjörpersonal	35
5. Viss personal med merkantila och kontrollerande uppgifter	41
6. Kontorspersonal	43
7. Arbetsledarpersonal	45
8. Förrådspersonal	52
9. Teknisk biträdespersonal	56
10—11. Maskinistpersonal. Hantverkarpersonal	58
12—13. Sjukvårdspersonal. Ekonomipersonal	59
14. Vaktmästarpersonal	60
15. Bilpersonal	62
16. Civilmilitär ingenjörpersonal	64
17—19. Läkarpersonal. Tandläkarpersonal. Veterinärpersonal	68
20. Forskningspersonal	71
21—23. Studieledarpersonal. Psykologpersonal. Redaktörpersonal	72
24. Viss personal vid centrala värnpliktsbyrån	74
25—27. Meteorologpersonal. Trafikledarpersonal. Radiopersonal	75
28. Fotografpersonal	78
29. Polispersonal	80
30. Skogvaktarpersonal	81
31. Båtpersonal	83
32. Stallpersonal	84
Hemställan	86